

ArKom

ul. Niecała 2D Zielona Góra

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

**PLAN OGÓLNY GMINY SKĄPE
OPRACOWANIE W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH**

Autor prognozy:

mgr inż.arch. Agnieszka Nierzwicka-Mróż – nr upr.urb 1493

mgr inż. Grzegorz Mróż

inż. Agnieszka Synowiec

Zielona Góra, październik 2025r.

SPIS TREŚCI

1. PODSTAWA PRAWNA
2. CEL, ZAKRES, METODYKA PROGNOZY
3. MATERIAŁY WEJŚCIOWE
4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TERENU OPRACOWANIA
5. USTALENIA POG
6. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA KOMPONENTY ŚRODOWISKA
 - 6.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna
 - 6.2. Warunki wodne
 - 6.3. Gleby
 - 6.4. Lasy
 - 6.5. Flora i fauna
 - 6.6. Zasoby naturalne
 - 6.7. Warunki klimatyczne
 - 6.8. Powietrze
 - 6.9. Zabytki i dobra materialne
 - 6.10. Krajobrazy priorytetowe
 - 6.11. Ludzie
7. OBSZARY PODLEGAJĄCE OCHRONIE
8. PROGNOZA ZMIAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WYNIKAJĄCYCH Z PROJEKTOWANEGO PRZEZNACZENIA TERENU
9. ZALECENIA I ROZWIĄZANIA MINIMALIZUJĄCE SKUTKI ZMIAN, ZAGROŻEŃ W ŚRODOWISKU PRZYRODNICZYM, ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE
10. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO
11. STRESZCZENIE

1. PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2024r., poz. 1112 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 82),
- Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz.U. z 2025r. poz. 567),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. z 2025r. poz. 960),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025r., poz. 647),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub urządzeń wodnych (Dz.U. z 2019r. poz. 1311),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019r. poz. 1839),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014r. poz. 112),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012r. o odpadach (Dz.U. z 2023r. poz. 1587 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014r. poz.1409),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014r. poz.1408),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016r. poz. 2183),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz. U. z 2016r. poz. 1395),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r., poz. 1031)
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2020r. poz. 2279),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem (Dz. U. z 2011r. poz. 824),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024r. poz. 1478 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2024r. 1290 ze zm.),
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2024r. poz. 576 z późn. zm.),
- Uchwała Rady Gminy Skąpe Nr III/15/2024 z dnia 27 maja 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu ogólnego gminy Skąpe.

2. CEL, ZAKRES, METODYKA PROGNOZY

Celem prognozy jest określenie charakteru, nasilenia i zasięgu przestrzennego prawdopodobnych oddziaływań na środowisko, które mogą być wywołane przez realizację dopuszczonych przez plan ogólny sposobów użytkowania i zagospodarowania terenu.

Oddziaływania te, prognoza ocenia z punktu widzenia potencjalnych korzystnych i niekorzystnych wpływów na poszczególne elementy środowiska jak: powietrze, powierzchnia terenu łącznie z glebą, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, fauna, flora, krajobraz, dobra kultury oraz warunki życia ludzi, a także z punktu widzenia wywołanych konfliktów między różnymi sposobami użytkowania przestrzeni.

Niniejsza prognoza wykonana została zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Stopień szczegółowości prognozy zależy każdorazowo od stopnia szczegółowości opracowania, do którego sporządzana jest prognoza.

Prognoza obejmuje następujące zagadnienia:

- rozpoznanie środowiska przyrodniczego,
- charakterystykę rozwiązań przyjętych w planie ogólnym,
- prognozę zmian środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenów oraz zależności pomiędzy komponentami środowiska,
- zalecenia, rozwiązania minimalizujące skutki zmian w środowisku.

Prognoza w szczególności:

- uwzględnia zagrożenia mające wpływ na środowisko i zdrowie ludzi,
- określa wrażliwość i odporność środowiska na presję i jego zdolność do regeneracji,
- analizuje proponowane w projekcie planu ogólnego warunki zagospodarowania terenu, wynikające z potrzeb ochrony środowiska, prawidłowego gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych.

Prognozę sporządzono w oparciu o analizę istniejących informacji zawartych w:

- projekcie planu ogólnego gminy Skąpe,
- dokumentach stosowanych w pracach planistycznych,
- wnioskach do planu ogólnego, w tym m. in. z zakresu ochrony środowiska,
- opracowaniach fizjograficznych,
- państwowym monitoringu środowiska,
- innych dokumentach oraz materiałach planistycznych i inwentaryzacyjnych.

Wyniki analizy skonfrontowano z rozwiązaniami przyjętymi w projekcie planu ogólnego, a także w szczególności z wymogami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o ochronie przyrody oraz ekofizjografią wykonaną dla obszaru gminy w 2024r.

Plan ogólny sporządza się dla obszaru gminy Skąpe w granicach administracyjnych, w związku z koniecznością dostosowania przepisów w zakresie planowania przestrzennego w gminie do zmian określonych w ustawie z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023r. poz. 1688 z późn. zm.).

Szczegółowy zakres opracowania oraz tryb sporządzenia planu ogólnego gminy jest określony w art. 13a-13m ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024r. poz. 1130 z późn. zm.), z uwzględnieniem wszystkich występujących uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych i społeczno-gospodarczych.

Określenie charakteru, nasilenia i zasięgu przestrzennego prawdopodobnych oddziaływań na środowisko, które mogą być wywołane przez realizację dopuszczonych przez rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego sposobów użytkowania i zagospodarowania terenu, jest rzeczą trudną i trzeba liczyć się z szacunkowym charakterem prognozy. Wpływ na to mają zmieniające się warunki otoczenia, niezależne od ustaleń planu.

3.MATERIAŁY WEJŚCIOWE:

3.1. Archiwalne materiały:

- kartograficzne,
- inwentaryzacyjne i studialne oraz inwentaryzacja bezpośrednia.

3.2. Inwentaryzacja bezpośrednia w terenie.

3.3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Świebodzińskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024. Terra Projekt, Świebodzin 2017r.

3.4. Rejestr zabytków, ewidencji dóbr kultury i innych materiałów dokumentujących obiekty kulturowe i stanowiska archeologiczne oraz Gminna Ewidencja Zabytków z 2015r.

3.5.Obowiązujące przepisy prawne dotyczące obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 i innych terenów chronionych na terenie gminy Skąpe.

3.6. Geografia Regionalna Polski. Jerzy Kondracki, PWN, Warszawa 2001r.

3.7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skąpe, przyjęte Uchwałą Rady Gminy Skąpe Nr XXXVI/305/2021 z dnia 24 września 2021r.

3.8. Zabytki województwa zielonogórskiego. Stanisław Kowalski, Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 1987.

- 3.9. Opracowanie fizjograficzne gminy Skąpe. Geoprojekt Przedsiębiorstwo Geologiczno-Fizjograficzne i Geodezyjne Budownictwa we Wrocławiu, Wrocław listopad 1986r.
- 3.10. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp.– uchwalony uchwałą Sejmiku Woj. Lub. Nr XLIV/667/18 z dnia 23 kwietnia 2018r.
- 3.11. System informacji przestrzennej w zakresie: obszarów chronionych, Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, terenów złóż kopalin, terenów osuwiskowych.
- 3.12. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim – raport wojewódzki za rok 2024. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze, Zielona Góra 2024r.
- 3.13. Audyt krajobrazowy województwa lubuskiego - Uchwała nr IV/66/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 października 2024 r. w sprawie Audytu krajobrazowego województwa lubuskiego.

4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TERENU OPRACOWANIA

Gmina Skąpe położona jest w środkowej części województwa lubuskiego i graniczy z następującymi gminami:

- od północnego wschodu i wschodu - z gminą Świebodzin;
- od południowego wschodu - z gminą Sulechów (powiat zielonogórski);
- od południa - z gminą Czerwieńsk (powiat zielonogórski);
- od zachodu - z gminą Bytnica (powiat krośnieński);
- od północnego zachodu - z gminą Łagów (powiat świebodziński);
- od północy z gminą Lubrza (powiat świebodziński).

Przez niewielki fragment gminy, w sąsiedztwie wschodniej granicy gminy, przebiega droga ekspresowa S3 relacji Świnoujście – Szczecin - Zielona Góra – Legnica - Jakuszyce.

W odległości ok. 4 km od północnej granicy gminy Skąpe przebiega droga krajowa nr 92 relacji Rzepin – Torzym – Świebodzin – Trzciel – granica województwa – Poznań, a ok. 10 km na północ – autostrada A2 relacji Świecko (granica państwa z Niemcami) – Poznań – Łódź – Warszawa – Siedlce – Kukuryki (przejście graniczne z Białorusią).

Szersze połączenie gminy z regionem umożliwiają również drogi wojewódzkie, przebiegające przez jej obszar, tj.:

- droga wojewódzka nr 276 relacji Krosno Odrzańskie – Świebodzin;
- droga wojewódzka nr 277 relacji Skąpe – Sulechów.

Korzystnym elementem lokalizacji gminy Skąpe jest bliskie sąsiedztwo z zachodnią granicą Polski, w tym z przejściami granicznymi w Słubicach i Gubinku, w odległości 60-70 km.

Gmina nie posiada połączeń kolejowych.

Obsługę regionalną gminy pełnią stolice województwa lubuskiego oraz najbliższe miasta powiatowe:

- Gorzów Wielkopolski – zlokalizowany w odległości ok. 80 km od gminy Skąpe;
- Zielona Góra – zlokalizowana w odległości ok. 35 km od gminy Skąpe;
- Świebodzin – zlokalizowany w odległości ok. 10 km od gminy Skąpe;
- Krosno Odrzańskie – zlokalizowane w odległości ok. 27 km od gminy Skąpe;
- Międzyrzecz – zlokalizowany w odległości ok. 30 km od gminy Skąpe.

5. USTALENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Sporządzenie planu ogólnego gminy, dla którego sporządzona jest prognoza, wymusiła reforma planowania przestrzennego wprowadzona przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2023r. poz. 1688).

Co do zasady plan ogólny gminy (POG), jako akt prawa miejscowego, zastępuje akt normatywny, jakim jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Plan ogólny (POG) jest aktem planowania przestrzennego sporządzanym w granicach administracyjnych gminy w oparciu o przepis art. 13a ustawy o pizp. Jest podstawą do sporządzania

miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla obszarów nieobjętych ustaleniami planów miejscowych, a położonych w obszarach uzupełnienia zabudowy. Podstawowym zadaniem planu jest wskazanie na terenie gminy obszarów uzupełnienia zabudowy, stref planistycznych wraz z ustalonymi dla tych stref funkcjami i wskaźnikami zabudowy i zagospodarowania.

Celem sporządzenia planu ogólnego jest ustalenie zasad długoterminowej polityki przestrzennej gminy, uwzględniającej uwarunkowania jej rozwoju przestrzennego, w szczególności ustalenia dokumentów planistycznych szczebla wojewódzkiego, politykę przestrzenną określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, uwarunkowania przyrodnicze, środowiskowe, kulturowe, rozmieszczenie istniejących i planowanych obiektów infrastruktury społecznej, transportowej i technicznej wraz z obowiązującymi dla nich ograniczeniami w zagospodarowaniu, a także zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie. Plan ogólny nie stanowi podstawy prawnej dla decyzji budowlanych (np. pozwolenia na budowę), ani nie podlega kontroli na etapie ich wydawania (art. 13a ust. 6 upzp). Normy zawarte w planie ogólnym mają na celu wskazanie ram, w jakich ma się mieścić docelowe zagospodarowanie przestrzeni i stanowią wytyczne dla szczegółowych działań projektowych na kolejnych etapach procesu planistycznego, niezależnie od formy prawnej jakie te działania przyjmą. Plan ogólny jest dokumentem elastycznym, w takim znaczeniu, że opisane w nim zasady będą dawały projektantowi swobodę w zakresie wariantowania niekonfliktujących ze sobą rozwiązań na etapie sporządzania planów miejscowych, nie powodując jednocześnie konieczności zmiany planu ogólnego. Podkreślić należy, że plan ogólny nie będzie określał docelowego przeznaczenia terenu, a będzie jedynie wskazywał na katalog przeznaczeń terenu możliwych do wyznaczenia w planach miejscowych oraz decyzjach o warunkach zabudowy. Plan ogólny gminy Skąpe sporządzony został wraz z uzasadnieniem (część tekstowa i graficzna), zawierającym m.in. analizę chłonności, powody wyznaczenia poszczególnych stref i obszarów oraz odniesienia do uwarunkowań przestrzennych gminy (zgodnie z art. 13h upzp).

Jest to opracowanie o dużym stopniu ogólności, w którym nie dopuszcza się wskazania konkretnych rozwiązań, w tym technicznych, technologicznych, przesądzeń lokalizacyjnych konkretnych inwestycji.

Zasadniczym zadaniem planu ogólnego jest skorelowanie zapotrzebowania na nową zabudowę z danymi statystycznymi w zakresie liczby mieszkańców obecnie i w perspektywie.

Wraz z projektem planu ogólnego, zgodnie z art. 13h sporządza się uzasadnienie składające się z części tekstowej i graficznej – w skali 1:10000. W części tekstowej odniesiono się kolejno do poszczególnych zagadnień wymaganych przepisami art. 13h z uwzględnieniem uwarunkowań, o których mowa w art. 13b ustawy o pizp. Część graficzna zawiera te informacje.

Gmina Skąpe posiada, sporządzone w 2024r. w oparciu o przepisy odrębne, opracowanie ekofizjograficzne. Jakkolwiek zawiera ono treści informacyjne, to jednak stanowią one pierwszorzędne wytyczne – uwarunkowania rozwiązań i ustaleń przyjętych w POG.

W POG przyporządkowano i wyznaczono odpowiednie strefy planistyczne dla poszczególnych obszarów:

- 1) strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną oznaczona symbolem SW;
- 2) strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną oznaczona symbolem SJ;
- 3) strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową oznaczona symbolem SZ;
- 4) strefa usługowa oznaczona symbolem SU;
- 5) strefa gospodarcza oznaczona symbolem SP;
- 6) strefa produkcji rolniczej oznaczona symbolem SR;
- 7) strefa infrastrukturalna oznaczona symbolem SI;
- 8) strefa zieleni i rekreacji oznaczona symbolem SN;
- 9) strefa cmentarzy oznaczona symbolem SC;
- 10) strefa górnictwa oznaczona symbolem SG;
- 11) strefa otwarta oznaczona symbolem SO;
- 12) strefa komunikacyjna oznaczona symbolem SK.

W strefach planistycznych, obok profilu podstawowego, właściwego dla danej strefy, dodano funkcje z katalogu profilu dodatkowego.

W przypadku, gdy obszar strefy planistycznej jest objęty obowiązującymi planami miejscowymi, w strefie tej określono wartość minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej niższą niż wynika to z przepisów, jednak nie niższą niż najwyższa wartość wskaźnika opisującego minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej dla terenów wyznaczonych w obowiązujących planach obejmujących obszar strefy.

Ponadto, wyznaczono obszary uzupełnienia zabudowy zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczenia obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy.

Obliczono chłonność terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w obszarach uzupełnienia zabudowy, w ramach istniejącej zabudowy, a następnie określono przeznaczenie umożliwiające realizację poszczególnych funkcji.

Inwestycje na terenach uzupełnienia zabudowy, po uchwaleniu planu ogólnego, będzie można realizować po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a na pozostałych terenach jedynie w oparciu o ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W przypadku terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu jest dużo szybsze i tańsze niż sporządzenie mpzp.

Zaznaczyć należy, że POG nie jest sporządzany w tradycyjnej formie papierowej, lecz w cyfrowej.

Gminne standardy urbanistyczne obejmują gminny katalog stref planistycznych oraz mogą obejmować gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej. Przy sporządzaniu planu ogólnego wyznaczono profile funkcjonalne stref planistycznych oraz określono w nich: maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Władze gminy zrezygnowały z określenia, w planie ogólnym, gminnych standardów dostępności do infrastruktury społecznej ze względu na specyfikę, ekonomię i charakter wiejski obszaru Gminy. Nowa funkcja infrastruktury społecznej będzie się rozwijać, przede wszystkim, w strukturach istniejącej zabudowy.

Rozwój przestrzenny terenów gminy będzie miał miejsce przy bezwzględnym przestrzeganiu ustaleń POG przyjętych w oparciu o zasady ochrony przyrody i krajobrazu oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy.

Zakładane w POG kierunki rozwoju przestrzennego terenów gminy nie powinny doprowadzić do pogorszenia istniejącego stanu środowiska przyrodniczego. Przyjęta skala rozwoju przestrzennego obszaru gminy jest niewielka i nie powinna stwarzać żadnych zagrożeń, gdyż musi być realizowana z pełnym respektowaniem obowiązujących norm i przepisów w dziedzinie ochrony środowiska.

Przyszłe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego muszą w swych ustaleniach być zgodne z przyjętymi w POG ustaleniami. Stanowi to zabezpieczenie przed działaniami inwestycyjnymi mającymi negatywny wpływ na środowisko.

6. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA KOMPONENTY ŚRODOWISKA

6.1. Rzeźba terenu i budowa geologiczna.

Warunki geomorfologiczne opracowano na podstawie mapy rzeźby terenu w skali 1:10000 i części opisowej, zawartych w Opracowaniu Fizjograficznym gminy Skąpe (patrz poz. 3.9.).

Na obszarze gminy Skąpe występują następujące podstawowe, zróżnicowane formy geomorfologiczne i związane z nimi zróżnicowane typy krajobrazu:

- równina sandrowa – zajmująca znaczną część obszaru gminy, stanowi rozległą, płaską oraz lokalnie pofalowaną powierzchnię, wznoszącą się od ok. 65 m n.p.m. do ok. 100m n.p.m. Porozcinana jest głębokimi rynnami glacialnymi (subglacialnymi), które stanowią specyfikę terenu. Rozcinają powierzchnię równiny sandrowej do głębokości od kilku do kilkunastu, a nawet do kilkudziesięciu metrów, posiadają wyraźne krawędziowe zbocza. W ich dnach występują jeziora naturalne i o

założeniach sztucznych, liczne torfowiska i podmokłości. Rynny są połączone w jeden system hydrograficzny;

- wzgórze kemowe (kem, pagór kemowy) – położone w północno-wschodniej części gminy, wznosi się wysoko ponad równinę sandrową. Osiąga ono wysokość ok. 149 m n.p.m. i ok. 70 m nad poziomem sąsiadującego z nim jeziora Niesłysz. Wzgórze charakteryzuje się bardzo żywym rytmem rzeźby. Wysokości względne osiągają tu wartości 20-25 m, spadki terenu dochodzą do 30%. Występują liczne dolinki wciosowe, a także o charakterze jarów, ponad którymi wznoszą się pojedyncze kopulaste wierzchołki oraz wyraźne grzbiety;
- dolinki boczne – położone w obrębie równiny sandrowej, nie mają istotnego znaczenia w krajobrazie. Są nieliczne, płytkie, często o charakterze inicjalnym. Ich szerokość wynosi od kilkudziesięciu do ok. 200 m;
- zagłębienia bezodpływowe – występują dość licznie, są to wyraźne obniżenia terenu pochodzenia wytopiskowego, najczęściej podmokłe. Niektóre są sztucznie włączone w odpływ rowami melioracyjnymi;
- wysoczyzna morenowa falista – stanowi pofalowaną równinę, której fragment wchodzi w obszar gminy w części północno-zachodniej. Wznosi się do wysokości ok. 80 m n.p.m. do 100 m n.p.m. Wysokości względne wynoszą do 10 m, spadki w granicach 5%;
- terasa plejstocénska – fragment Doliny Środkowej Odry, stanowi równinę wznoszącą się od 57 do 62 m n.p.m. Jest to fragment rozległej terasy plejstocénskiej oddzielonej od równiny sandrowej wyraźną, kilkunastometrową krawędzią morfologiczną.

Poniższe dane zaczerpnięto z Opracowania Fizjograficznego gminy Skąpe (patrz poz. 3.9.).

W budowie geologicznej gminy Skąpe dominują różnoziarniste piaski wodnolodowcowe, co jest szczególnie widoczne w zachodniej części gminy, charakteryzującej się dużą jednorodnością gruntów. Lokalnie piaski są tu przewarstwione glinami piaszczystymi. Miąższość przewarstwień wynosi ok. 1,5-2,5 m.

Odminną budowę geologiczną posiada wschodnia część gminy Skąpe. Duży udział, obok piasków, mają tu gliny lodowcowe. Są to gliny przeważnie piaszczyste. Występują również gliny pylaste i piaski gliniaste. Przeważają gliny twardoplastyczne. Występują one od powierzchni lub w podłożu, podścielając piaski.

W części południowo-wschodniej stwierdzono występowanie utworów zastoiskowych, ilów, pyłów, glin pylastych zwięzłych. Podścielają one piaski wodnolodowcowe na głębokości ok. 1,5-3,0 m.

W dnach rynien glacialnych występują torfy. Są to torfy typu niskiego. Ich miąższość wynosi ok. 1,0 do kilku metrów.

Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę warunków gruntowych, występujących na terenie gminy Skąpe:

- torfy, gytie – utwory holocénskie, pochodzenia organicznego, wypełniające ciągłą warstwę dna rynien glacialnych i większych dolin, o łącznej miąższości od 1-2 m do kilkunastu metrów. Pod względem geotechnicznym są to utwory o konsystencji miękkoplastycznej i płynnej, grunty słabonośne, ściśliwe, nie nadające się do bezpośredniego posadowienia obiektów budowlanych;
- piaski – utwory holocénskie, pochodzenia rzeczno-glacialnego, piaski, pospółki, żwiry, budujące fragmenty dna rynien subglacialnych, o miąższości ok. 2,0-3,0 m. Pod względem geotechnicznym są to grunty nośne, małościśliwe, stanowiące dobre podłoże do posadowienia obiektów budowlanych;
- piaski – utwory plejstocénskie, występujące od powierzchni lub w podłożu, pochodzenia wodnolodowcowego, piaski o różnej granulacji, o miąższości do kilkudziesięciu metrów, przewarstwione, przewarstwione utworami pyłowymi i glinami morenowymi miąższości do kilku metrów. Pod względem geotechnicznym są to utwory średniozagęszczone i zagęszczone, grunty nośne, małościśliwe, stanowiące bardzo dobre podłoże dla posadowienia obiektów budowlanych;
- gliny, piaski gliniaste – utwory plejstocénskie, występujące od powierzchni, w podłożu lub w przewarstwieńiach, pochodzenia lodowcowego, gliny przeważnie piaszczyste, piaski gliniaste występujące płatami w obrębie wysoczyzny morenowej falistej oraz sandrów. Są to utwory o zróżnicowanej miąższości. Pod względem geotechnicznym są to utwory o konsystencji na ogół twardoplastycznej i półzwartej, gliny średnio-nośne, o zmiennych parametrach geotechnicznych w zależności od warunków zawilgocenia, nadające się do bezpośredniego posadowienia obiektów budowlanych;

- ility pyły w podłożu – utwory plejstoceny, ility, pyły, gliny pylaste zwięzłe, pochodzenia zastoiskowego, zalegające na głębokości od ok. 1,0 m do ponad 4,5 m. Pod względem geotechnicznym są to utwory o zróżnicowanej konsystencji, o zróżnicowanych i zmieniających się parametrach geotechnicznych w zależności od zawilgocenia, mało przydatne do bezpośredniego posadowienia obiektów budowlanych.

6.2. Warunki wodne.

Na terenie gminy Skąpe użytkowym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy.

Wodonośne piaski zostały nawiercone głębokimi otworami hydrogeologicznymi na różnych głębokościach, często w położeniu między glinami morenowymi.

Najczęściej ujmowane są wody z poziomu ok. 10-13 m i ok. 20-30 m, lokalnie ok. 40 m. Wydajności ujęć są bardzo zróżnicowane - od 1,0 do ok. 96 m³/d.

W obrębie struktur wodonośnych poziomu czwartorzędowego na terenie gminy występują dwa fragmenty udokumentowanych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP):

- GZWP Nr 148 Sandr rzeki Pliszki – obejmujący zachodnią część gminy;
- GZWP Nr 150 Pradolina Warszawa – Berlin – obejmujący niewielki południowy fragment gminy.

Szczegółowa charakterystyka warunków wodnych, w powiązaniu z występującymi na obszarze gminy utworami geologicznymi, przedstawia się następująco:

- dla torfów, gyti – pierwszy poziom wody gruntowej tworzy zwierciadło swobodne w utworach na ogół przepuszczalnych na głębokości do 1,0 m, lokalnie tworząc podmokłości stałe bądź okresowe;
- dla piasków rzecznych – woda gruntowa tworzy zwierciadło swobodne na głębokości do 2,0 m, średnio 1,5 m;
- dla piasków pochodzenia wodnolodowcowego – woda gruntowa występuje głębiej niż 2,0 m, z reguły od kilku do kilkunastu metrów, lokalnie, w zależności od zalegania utworów trudno przepuszczalnych może występować na głębokości ok. 2,0 m;
- gliny, piaski gliniaste pochodzenia lodowcowego, ility, pyły w podłożu – woda gruntowa nie tworzy zwierciadła stałego, lecz występuje w postaci sączów wód zawieszonych o zmiennej głębokości i wydajności lub w śródglinnych przewarstwieniach piaszczystych.

Wody podziemne i ich zasoby.

Charakter występowania pierwszego poziomu wód gruntowych związany jest głównie z budową geologiczną i występującymi formami morfologicznymi (rzeźby terenu).

W obszarze gminy wyróżnić można trzy obszary różniące się pod względem hydrogeologicznym oraz morfologią:

- wschodnia część równiny sandrowej;
- zachodnia część równiny sandrowej oraz wysoczyzna morenowa falista;
- rynny glacialne.

Zachodnią część równiny sandrowej charakteryzuje jednorodna budowa geologiczna oraz słaby rytm rzeźby terenu – w podłożu przeważają piaski, lokalnie przewarstwione gliną, teren płaski, bez dolin. Woda gruntowa zalega tu na znacznych głębokościach. Nie stwierdzono jej (wierceniami penetracyjnymi) do 4,5 m. Głębokimi wierceniami hydrogeologicznymi została stwierdzona na głębokości 10–30 m. Okresowo może się pojawić, jako zawieszona na glinach przewarstwiających piaski.

Część wschodnia gminy jest zróżnicowana pod względem budowy geologicznej (piaski i gliny), posiada żywszy rytm rzeźby terenu, występują w jej obrębie dolinki i zagłębienia bezodpływowe. Woda gruntowa występuje tu na różnych głębokościach. Na ogół występuje głębiej niż 2 m, lokalnie stwierdzono ją na głębokości ok. 1,5 m. W wierceniach penetracyjnych nie stwierdzono jej do głębokości 4,5 m, a w wierceniach hydrogeologicznych została stwierdzona na głębokościach 13–50 m.

W obrębie dolinek bocznych, stanowiących naturalny drenaż terenu badań oraz w zagłębieniach bezodpływowych woda gruntowa może występować płytko, tworząc podmokłości stałe lub okresowe.

W obrębie rynien glacialnych występują zupełnie odmienne warunki występowania wód gruntowych. Rynny, głęboko rozcinające równinę sandrową, koncentrują spływ wód powierzchniowych i podziemnych. Płaskie dno, wypełnione torfami i piaskami rzeczными stanowią zbiorniki płytkich wód gruntowych. Pierwszy poziom wody gruntowej występuje na ogół płycej niż 1 m, tworząc liczne podmokłości stałe i okresowe.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Na terenie gminy Skąpe występują dwa fragmenty głównych udokumentowanych zbiorników wód podziemnych (GZWP):

- GZWP Nr 148 Sandr rzeki Pliszki – obejmujący zachodnią część gminy;
- GZWP Nr 150 Pradolina Warszawa – Berlin – obejmujący niewielki południowy fragment gminy.

W poniższej tabeli przedstawiono ich charakterystykę:

Nr GZWP	Nazwa	Wiek utworów	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]	Średnia głębokość ujęć [m]	Rok udokumentowania
148	Sandr rzeki Pliszki	Q _s - utwory czwartorzędowe w sandrach	243	38	2011
150	Pradolina Warszawa - Berlin	Q _p - utwory czwartorzędowe w pradolinach	456	25-30	2011

Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 150 – Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra) - warstwy wodonośne występują w obrębie utworów wodolodowcowych, zalegające na różnej głębokości, o miąższości od 0 do ok. 30 m. Zbiornik należy do struktur o charakterze odkrytym z lokalnie występującą pokrywą izolującą, co decyduje o jego silnej podatności na zanieczyszczenie z powierzchni terenu. Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia w wodę stanowi poziom wód gruntowych i wód głębszych pradolin. Obszar zbiornika stanowią w większości pola uprawne i lasy. Lasy zajmują 25% powierzchni będąc naturalną formą jego ochrony. Ze względu na odkryty charakter zbiornika jest on bardzo podatny na zanieczyszczenia z powierzchni terenu związane głównie z nawożeniem pól. Występujący w podłożu poziom subglacialny nie jest dotychczas wykorzystywany gospodarczo. Miąższość budujących ją piasków i żwirów zmienia się od około 25 do około 35 m. Moduł zasobów wynosi 4,4 l/sek/km² lub 350,0 m³/dobę/km². Proponowane ograniczenia na jego terenie nie przewidują likwidacji istniejących zakładów ani ograniczenia powierzchni produkcji rolnej, zalecają jedynie wprowadzanie zmian sposobu użytkowania ukierunkowanych na zmianę technologii, ograniczenie emisji itp.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 148 – Sandr rzeki Pliszki - struktura zbiornika jest odkryta, o swobodnym zwierciadle wody i lokalnie jest izolowana od powierzchni glinami zwałowymi. Lokalnie połączony hydraulicznie warstwami wodonośnymi. Miąższość budujących piasków i żwirów zmienia się od około 10 do około 40 m (najczęściej 5-25 m). Moduł zasobów wynosi 5,56 l/sek/km² lub 480,38 m³/dobę/km². Pod względem ochrony przed zanieczyszczeniem istnieją wskazania co do zagospodarowania terenu i działań ochronnych mają na celu zapobieganie, likwidację i ograniczenie wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego. Ochrona jakości wód podziemnych zbiornika wymaga przede wszystkim, żeby powierzchnia obszarów leśnych nie uległa uszczupleniu, intensywnej realizacji sieci kanalizacji sanitarnej, kontroli indywidualnych gospodarstw w zakresie wywozu ścieków i odpadów, likwidacji dzikich wysypisk, odpowiedniej polityki rolnej w zakresie promocji ekologicznego rolnictwa oraz rozwinięcia świadomości i edukacji społecznej w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych. Zabezpieczenie możliwości poboru wód podziemnych dobrej jakości na potrzeby ludności nie będzie wymagało nadzwyczajnych działań, tj. likwidacji zakładów przemysłowych, ograniczenia działalności produkcji rolniczej. Wprowadzenie strefy ochronnej zbiornika nie pociąga za sobą dokuczliwych skutków ekonomicznych, prowadzić jednak będzie do uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej oraz takiego rozwoju gospodarki, który nie będzie negatywnie wpływał na jakość wód podziemnych. Lokalizacja planowanych inwestycji i obiektów nie powinna kolidować z lokalizacją ujęć służących do zaopatrzenia ludności w wodę zdatną do picia i na potrzeby gospodarcze. Projektowane inwestycje powinny mieć opracowywany na poszczególnych etapach pracy raport o oddziaływaniu na środowisko. Powinny w znacznym stopniu uwzględniać szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe rejonu.

Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd).

Pod względem podziału kraju na Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd), wyodrębnione zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, obszar gminy Skąpe położony jest w obrębie JCWPd Nr 68 (PLGW 600068).

POŁOŻENIE HYDROLOGICZNE I HYDROGEOLOGICZNE:

- dorzecze Odry,
- region wodny Środkowej Odry, RZGW Wrocław,
- główna zlewnia w obrębie JCWPd (rząd zlewni) – Odra (I),
- obszar bilansowy: W-XI Przyodrze,
- region hydrogeologiczny – VI – Wielkopolski.

CHARAKTERYSTYKA GEOLOGICZNA I HYDROGEOLOGICZNA JCWPd Nr 68:

- powierzchnia 1741,9 km²,
- stratygrafia: Q, M,
- litologia: piaski, żwiry,
- typ geochemiczny utworów skalnych: s – krzemionkowy,
- rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną: porowe,
- średni współczynnik infiltracji: 10-4-10-6 m/s,
- średnia miąższość utworów wodonośnych: >40,
- liczba poziomów wodonośnych: 3-4,
- charakterystyka nakładu warstwy wodonośnej: głównie utwory słabo przepuszczalne, lokalnie utwory przepuszczalne.

SCHEMAT KRAŻENIA WÓD:

System krążenia wód podziemnych na terenie jednostki, ze względu na budowę geologiczną, rozpoznanie warunków hydrogeologicznych i jej wielkość, jest stosunkowo mało złożony i ma charakter lokalny. Zasilanie warstw wodonośnych odbywa się głównie poprzez infiltrację wód opadowych zarówno do warstw pozbawionych izolacji, jak i przesączanie poprzez utwory słabo przepuszczalne. Dodatkowo przepływowi wód sprzyjają okna hydrogeologiczne i duże spadki zwierciadła wód podziemnych. Na odcinku około 20 km od działu wodnego do doliny Odry różnica ciśnień wynosi 90 m (od 140 do 50 m n.p.m). Główną bazą drenażu jest tu dolina Odry przepływająca niemal przez środek JCWPd. Drenaż i przepływ wód podziemnych do doliny jest ograniczony.

OCENA STANU JCWPd Nr 68:

W latach 2012-2013 opracowane zostały pełne charakterystyki JCWPd, zgodnie z załącznikiem II.2 RDW. Wyniki oceny stanu JCWPd Nr 68 (ocena stanu JCWPd, 2012r., zgodnie z danymi dostępnymi na stronie www.wody.isok.gov.pl, dla Podziału Polski na 172 JCWPd, obowiązującego w latach 2016-2021), przedstawiały się następująco (ocena z roku 2017):

- ocena stanu chemicznego – stan dobry,
- ocena stanu ilościowego – stan dobry,
- ogólna ocena stanu – stan dobry,
- cel środowiskowy – dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – niezagrożona,
- typ odstępstwa / uzasadnienie odstępstwa – brak / nie dotyczy.

Zgodnie z danymi PGI (strona www.pgi.gov.pl), w latach 2022-2027 obowiązuje podział na 174 JCWPd. W ramach prac nad przygotowaniem drugiej aktualizacji Planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy państwowa służba hydrogeologiczna przeprowadziła przegląd granic JCWPd oraz aktualizację ich charakterystyk. Opracowano podział na 174 JCWPd, który obowiązuje w latach 2022-2027. Jest on oparty na podziale na 172 jednostki obowiązującym w latach 2016-2021. Różnica pomiędzy podziałami wynikała przede wszystkim z wyeliminowania sytuacji, w których jedna JCWPd będzie obejmowała obszar kilku dorzeczy (wyodrębniono dwie dodatkowe JCWPd).

Pod względem oceny stanu dla JCWPd Nr 68 wskazano, że:

- jest to JCWPd monitorowana,
- ocena stanu (2019): stan chemiczny – dobry, stan ilościowy – dobry,
- stan JCWPd – dobry,
- pobór rejestrowany z ujęć wód podziemnych (stan na rok 2018) – 9485,86 tys. m³/rok,
- zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania (stan na rok 2018) – 115292,55 tys. m³/rok, wykorzystano 8% zasobów dostępnych do zagospodarowania,

- zidentyfikowane presje znaczące – pobór punktowy z ujęć wód podziemnych, presja ilościowa,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – niezagrożona,
- cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy,
- postęp w osiąganiu celów środowiskowych w okresie 2011-2019: stan ilościowy dobry, stan chemiczny dobry,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – nie dotyczy.

Jest to JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Wody powierzchniowe i ich zasoby.

Gmina Skąpe usytuowana jest w całości w dorzeczu rzeki Odry, na wododziale między rzeką Odrą i Wartą.

Sieć hydrograficzna gminy związana jest głównie z rynnami glacialnymi.

System cieków drenujących obszar gminy odprowadza go w kierunku południowym do rzeki Odry poprzez cieki Ołobok, Gryżynę, Jabłonną (Rakówkę).

W dnach rynien występują dość liczne jeziora. Największe z nich – Niesłysz (położone na terenie gminy Lubrza) - graniczy od północy z gminą Skąpe.

W dnach rynien zostały ponadto założone sztuczne zbiorniki wodne, obecnie zarośnięte. Zbiorniki te, z racji swego położenia, niewielkich zapór i urządzeń przepustowych upodobnione są do zbiorników naturalnych.

Oprócz jezior, na terenie gminy, wody stojące występują dość licznie w zagłębieniach bezodpływowych, w formie niewielkich oczek.

Jeziora połączone są ciekami i kanałami w jeden system hydrograficzny. Główna rzeka gminy – Ołobok – wypływa z jeziora Niesłysz. W górnym odcinku, od jeziora (na wysokości ośrodka wypoczynkowego Lago) do wsi Ołobok jest kanałem. Poniżej wsi płynie w naturalnym korycie. Pozostałe cieki wykorzystują naturalne warunki geomorfologiczne i nie są regulowane.

Podmokłości stałe i okresowe, związane są z dnami rynien glacialnych oraz zagłębień bezodpływowych.

Główny układ hydrograficzny gminy tworzy 8 cieków podstawowych:

- rzeka Ołobok – wypływa z jeziora Niesłysz i uchodzi do rzeki Odry na północny zachód od miasta Czerwieńsk. Długość cieku wynosi 29,0 km, a w granicach gminy przepływa od km 5+500. Charakterystyczne przepływy w przekroju powyżej Przetoczniczy wynoszą: SNQ = 0,38 m³/s; SQ = 0,98 m³/s; SWW = 2,67 m³/s; SWWl = 2,40 m³/s;
- rzeka Jabłonna – prawobrzeżny dopływ rzeki Odry, wpadający do niej w km 478+000. Źródła rzeki znajdują się w rejonie wsi Kępsko (gmina Świebodzin). Całkowita długość cieku wynosi 18,0 km, a na terenie gminy płynie od km 12+500 do km 16+687. Charakterystyczne przepływy na granicy gminy wynoszą: SNQ = 0,022 m³/s; SQ = 0,074 m³/s;
- rzeka Świebodka – lewobrzeżny dopływ Ołoboku. Rzeka wypływa z jeziora Lubicz w gminie Świebodzin. Całkowita długość wynosi 9,4 km, a na terenie gminy płynie do km 8+600. Charakterystyczne przepływy przy ujściu wynoszą: SNQ = 0,02 m³/s; SQ = 0,07 m³/s; SWW = 0,45 m³/s;
- rzeka Lisica – stanowi lewobrzeżny dopływ rzeki Świebodki. Początek swój bierze w rejonie wsi Chociule (gmina Świebodzin). Długość całkowita wynosi 16,0 km, a na terenie gminy płynie do km 6+000. Wielki przepływ zimowy w przekroju km 1+100 wynosi Q_{3z} = 4,24 m³/s;
- rzeka Słomka – lewobrzeżny dopływ rzeki Ołobok. Długość całkowita 16,0 km. Przepływa w całości w granicach gminy. Charakterystyczne przepływy w przekroju 12+145 wynoszą: SNQ = 0,035 m³/s; SQ = 0,09 m³/s;
- rzeka Borowianka – lewobrzeżny dopływ rzeki Ołobok, wpadający do niej w rejonie wsi Ołobok. Całkowita długość wynosi 5,665 km, a w granicach gminy płynie do km 3+900;
- ciek Brzozówka - o długości 1850,0 mb, płynący w całości w granicach gminy;
- ciek Złoty Potok - o długości 350,0 mb, łączący jezioro Niesłysz z jeziorem Złoty Potok.

Gmina Skąpe zaliczana jest do gmin o średniej ilości zbiorników wodnych. Na terenie gminy naliczono 35 zbiorników o powierzchni od 0,02 ha do 48,0 ha. Największa ilość zbiorników znajduje się w środkowej części gminy. W części wschodniej gminy jest kilka zbiorników o małej powierzchni. Zachodnia część gminy pozbawiona jest zbiorników wodnych.

Do głównych zbiorników wodnych występujących na terenie gminy można zaliczyć:

- jez. Złoty Potok (Jezioro);
- jez. Czarny Dół;
- jez. Ołobockie (Czerniak);
- jez. Niedźwiedno;
- jez. Trzeboch;
- jez. Ciborze;
- jez. Skąpe.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy (na północy, na terenie gminy Lubrza) położone jest jezioro Niesłysz o powierzchni 496,9 ha, maksymalnej głębokości 34,7 m i objętości 345,0 mln m³. Do gminy Skąpe należy jedynie część jego południowych brzegów. Jezioro jest położone na wododziale między zlewnią Odry i Warty i jest zasilane głównie przez wody podziemne. Nadmiar wody odprowadzany jest przez rzekę Ołobok do Odry.

Jednolite Części Wód (JCWP).

LW10038 Niesłysz (jednolita część wód powierzchniowych jeziornych)

- typ JCWP – WSm_a – jezioro na podłożu wapiennym, o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane,
- powierzchnia JCWP / powierzchnia zlewni [km²] – 5,21 / 45,66,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – NAT – naturalna część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0402_2138,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: stan / potencjał ekologiczny – brak danych, stan chemiczny – poniżej dobrego, stan (ogólny) – zły stan wód,
- główne źródła presji – rolnictwo i depozycja, odpływ miejski, rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych, transport, turystyka, odpływ miejski,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – niezagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników stan dobry,
- postęp w osiąganiu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel osiągnięty – utrzymanie dobrego stanu,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego – po 2027r. miedź, fosfor ogólny.

LW10042 Niedźwiedno (jednolita część wód powierzchniowych jeziornych)

- typ JCWP – WSd_b – jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne,
- powierzchnia JCWP / powierzchnia zlewni [km²] – 0,62 / 5,54,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – SZCW – silnie zmieniona część wód,
- zlewnia monitorowana w okresie 2016-2022 – nie, ocena stanu na podstawie analiz eksperckich,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0402_2172,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: stan / potencjał ekologiczny – umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny – dobry, stan (ogólny) – zły stan wód,
- główne źródła presji – rolnictwo i depozycja,

- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki, pozostałe wskaźniki – II klasa jakości), dobry stan chemiczny,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – mniej rygorystyczny cel środowiskowy w zakresie fosforu ogólnego.

RW60001015749 Jabłonna (jednolita część wód powierzchniowych rzecznych)

- typ JCWP – PNp – potok lub strumień nizinny piaszczysty,
- rzeczywista długość JCWP – 30,19 km,
- powierzchnia zlewni [km²] – 101,08,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – NAT – naturalna część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0401_1582,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: dobry stan ekologiczny, stan chemiczny – brak danych, stan (ogólny) – brak danych,
- główne źródła presji – presje hydromorficzne: prostowanie koryta, budowle piętrzące,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny; dobry stan chemiczny;
- postęp w osiąganiu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel nieosiągnięty – brak postępu,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – nie ustanowiono odstępstw.

RW60001015859 Ołobok do Świebodki z jez. Niestysz i Wilkowskim (jednolita część wód powierzchniowych rzecznych)

- typ JCWP – PNp – potok lub strumień nizinny piaszczysty,
- rzeczywista długość JCWP – 42,82 km,
- powierzchnia zlewni [km²] – 188,73,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – SZCW – silnie zmieniona część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0401_3950,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny – brak danych, stan (ogólny) – brak możliwości określenia stanu,
- główne źródła presji – presje hydromorficzne: prostowanie koryta, budowle piętrzące, górnictwo,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,

- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny; dobry stan chemiczny;
- postęp w osiągnięciu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego, stan chemiczny: cel osiągnięty – poprawa stanu,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – nie ustanowiono odstępstw.

RW60001015929 Gryżynka (jednolita część wód powierzchniowych rzecznych)

- typ JCWP – PNp – potok lub strumień nizinny piaszczysty,
- rzeczywista długość JCWP – 27,17 km,
- powierzchnia zlewni [km²] – 73,08,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – NAT – naturalna część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0401_0616,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny – poniżej dobrego, stan (ogólny) – zły stan wód,
- główne źródła presji – presje troficzne: źródła przemysłowe, presje hydromorficzne: prostowanie koryta, budowle piętrzące, obiekty mostowe, presje chemiczne: rozwój obszarów zurbanizowanych, transport, turystyka, odpływ miejski,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny, zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny; stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników – poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry,
- postęp w osiągnięciu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego, stan chemiczny: cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego do 2027r., ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego.

RW600011115899 Ołobok od zal. Skape (jednolita część wód powierzchniowych rzecznych)

- RzN – rzeka nizinna,
- rzeczywista długość JCWP – 13,68 km,
- powierzchnia zlewni [km²] – 82,61,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – SZCW – silnie zmieniona część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0401_0615,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: dobry potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, stan ogólny – zły stan wód,
- główne źródła presji – presje chemiczne: rozwój obszarów zurbanizowanych, transport, turystyka, odpływ miejski,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,

- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny,
- postęp w osiąganiu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel nieosiągnięty – pogorszenie do stanu złego, stan chemiczny: cel nieosiągnięty – brak postępu,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego do 2027r., substancje priorytetowe do 2039r.

RW6000101587929 Słomka (jednolita część wód powierzchniowych rzecznych)

- typ JCWP – PNp – potok lub strumień nizinny piaszczysty,
- rzeczywista długość JCWP – 15,72 km,
- powierzchnia zlewni [km²] – 49,58,
- obszar dorzecza – obszar dorzecza Odry,
- region wodny – region wodny Środkowej Odry,
- status JCWP – NAT – naturalna część wód,
- zlewnia monitorowana (kod punktu pomiarowo-kontrolnego 2022-2027) – PL02S0401_3489,
- ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej: dobry stan ekologiczny, stan chemiczny - brak danych, stan ogólny – brak danych,
- główne źródła presji – presje hydromorficzne: prostowanie koryta,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego – zagrożona,
- JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- cel środowiskowy – dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny,
- postęp w osiąganiu celów środowiskowych w porównaniu do 2016r. – stan / potencjał ekologiczny: cel nieosiągnięty – brak postępu, stan chemiczny: cel osiągnięty – poprawa stanu,
- odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych – nie dotyczy.

Zagrożenie powodzią.

Na obszarze gminy Skąpe nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary narażone na ryzyko powodzi.

Zgodnie z analizami Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Świebodzińskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024, wystąpienie powodzi na terenie powiatu (w tym na obszarze gminy Skąpe) może być spowodowane lokalnymi gwałtownymi deszczami oraz gwałtownym topnieniem śniegu zasilanym intensywnymi deszczami przy zamrożonej powierzchni gruntu lub znikomej retencji.

Na terenie gminy nie występują urządzenia przeciwpowodziowe.

W zakresie zabezpieczenia przed powodzią i regulacji stosunków wodnych, budowa urządzeń piętrzących na rowach i ciekach pozwala na zgromadzenie znacznych rezerw wody, które w naturalny sposób wpływają na podniesienie zwierciadła wód gruntowych.

Poniżej przedstawiono wykaz budowli piętrzących, zlokalizowanych w gminie Skąpe:

L.p.	Rodzaj budowli	Obręb	Obiekt	Kilometr	Wysokość piętrzenia [m]
1.	Zastawka, Z	Ołobok	Borowianka	0+800	1,0
2.	Przepust z zastawką, PP	Ołobok	Ołobok	19+300	1,0
3.	Przepust z zastawką, PP	Niekarzyn	Jabłonna	15+500	-

Rowy melioracyjne pełnią bardzo ważną rolę w regulacji stosunków wodnych, jako odbiorniki nadmiaru wody na obszarach użytków rolnych. Ma to na celu polepszenie zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienie jej uprawy oraz ochronę użytków rolnych przed powodzią.

6.3. Gleby.

Gleby gminy Skąpe są odzwierciedleniem budowy geologicznej. Zachodnia część gminy posiada gleby raczej słabe, napiaskowe, we wschodniej natomiast przeważają gleby dobre, naglinione.

Najlepsze gleby występują w rejonie miejscowości Ołobok, Skąpe, Pałck i Węgrzynice. Są to gleby brunatne i bielcowe, wytworzone z piasków gliniastych mocnych płytko podścielonych glinami lekkimi. Stanowią kompleks przydatności rolniczej pszennej dobry i są odpowiednie dla wszystkich upraw polowych, w tym również dla intensyfikacji. Użytkowane są jako grunty orne w klasach bonitacyjnych IIIa i IIIb.

Bardzo małe powierzchnie gminy zajmują gleby kompleksów: pszennej wadliwej – przesuszanej – oraz zbożowo-pastewnej mocnej – okresowo zawodnionej. Są to gleby w IIIa–IVa klasie gruntów ornych, na których można uprawiać pszenicę, jęczmień jary, owies, buraki pastewne, bobik, rzepę, kapustę oraz rośliny pastewne. Plony roślin uprawianych na tych glebach zależne są głównie od warunków klimatycznych.

Znaczne powierzchnie zajmują gleby bielcowe i brunatne, wytworzone w przewadze z piasków gliniastych lekkich i mocnych podścielone na różnych głębokościach piaskami gliniastymi lekkimi, glinami lekkimi oraz piaskami słabogliniastymi. Stanowią IIIb i IVa klasę gruntów ornych w kompleksach: żytni bardzo dobry oraz żytni dobry, przy czym żytni bardzo dobry dominuje we wschodniej części gminy, a żytni dobry w zachodniej. Gleby te są dobre dla wielu upraw polowych i przy odpowiednich zabiegach agrotechnicznych dają wysokie plony. Można na nich uprawiać: żyto, owies, ziemniaki, kukurydzę na suche ziarno i zieloną masę, grykę, proso, marchew pastewną, rzepę, gorczycę, słonecznik oleisty, len oleisty i włókniasty.

Gleby klasy III i wyższych klas bonitacyjnych są prawnie chronione i wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne, uzyskiwanej na etapie sporządzania planów miejscowych.

Gleby słabe są głównie w typie brunatnych wylugowanych, wytworzone z piasków słabogliniastych, podścielonych płytko lub średniogłęboko piaskami luźnymi. Przeważają one w części wschodniej gminy. Są to gleby w kompleksach przydatności rolniczej żytnim słabym i bardzo słabym. Dobór roślin uprawowych jest bardzo ograniczony. Na tych glebach można uprawiać żyto, ziemniaki, saradę, łubiny, wykę, przelot. Gleby przyleśne kompleksu żytniego słabego powinny być zalesione.

Dna rynien glacialnych zajmują gleby torfowe, lokalnie murszowate, tworząc trwałe użytki zielone średnie i słabe. Użytki zielone występują ponadto w dnach dolinek bocznych i zagłębieniach bezodpływowych – tereny nadmiernie zawilgocone.

6.4. Lasy.

Lasy na terenie gminy Skąpe administracyjnie należą do Nadleśnictw: Bytnica, Sulechów i Świebodzin oraz niewielka ich część znajduje się w rękach prywatnych. Powierzchnia leśna na terenie gminy to 8 996 ha, co stanowi ok. 49,6% powierzchni ogólnej.

Pod względem przyrodniczo-leśnym lasy położone są w III krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy Pojezierza Lubuskiego. Warunki siedliskowo-drzewostanowe są odbiciem warunków glebowych i wodnych.

Zdecydowanie przeważają lasy na siedliskach boru świeżego. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmuje bór mieszany świeży oraz bór suchy. Siedliska te związane są z glebami słabymi i napiaskowymi. Pozostałe siedliska zajmują niewielkie powierzchnie i są związane z rynnami glacjacyjnymi o wysokim poziomie wód gruntowych z glebami torfowymi. Są to siedliska olsowe, a w położeniu przydolinnych lasy mieszane.

Występowanie i rozmieszczenie siedlisk uwarunkowane jest typem, składem mechanicznym gleby i jej wilgotnością, zatem na obszarze gminy występują następujące typy siedliskowe lasu:

Bs – bór suchy występuje na glebach bielcowych wytworzonych z piasków luźnych, głębokich, suchych. Gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Dno lasu martwe (ściola), bądź z nielicznym runem złożonym z wrzosu, chrobotka, płucznicy i brusznicy.

Bśw – bór świeży występuje na glebach głębokich, piaszczystych bielcowych właściwych oraz skrytobielcowych (na gruntach porolnych). Gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Przeważają zespoły lite sosnowe, rzadziej brzozowe. W części upraw sosnowych i w młodnikach spotykana jest brzoza z samosiewu, występująca w charakterze. Głównymi elementami runa są: czernica, rokit, wrzos, rzadziej brusznica. W podszycie występuje pojedynczo jałowiec, brzoza, jarzębina, świerk.

BMśw – bór mieszany świeży występuje na glebach bielcowych właściwych, skrytobielcowych, brunatnych wylugowanych wytworzonych z piasków słabogliniastych i gliniastych lekkich. Gatunkiem lasotwórczym jest tu sosna, poza tym występują drzewostany brzozowe, dębowe, świerkowe. W runie występuje: czernica, orlica, trzcinnik, pszenica, gajnik, rokit. W podszyciu najczęściej spotyka się: brzozę, sosnę, dąb, jarzębina, świerk, kruszynę.

BMw – bór mieszany wilgotny występuje na glebach bielcowych murszowatych i czarnych ziemiach zdegradowanych, wytworzonych z piasków gliniastych. Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: sosna, brzoza, świerk, rzadziej olsza, dąb.

LM – las mieszany zajmuje gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasków gliniastych lekkich i mocnych, zalegających głęboko na glinie. W zespołach drzewostanowych udział biorą: sosna, dąb, brzoza, świerk, topola, buk, olsza, akacja, osika, lipa. Tworzą one zespoły mieszane i czyste, o strukturze jedno i wielopiętrowej, często zróżnicowane wiekiem i jakością, z podszytem w dnie lasu złożonym z kruszyny, jarzębiny, leszczyny, brzozy, świerka, dębu, sosny. W runie występują: czernica, rokit, trzcinnik, orlica, śmiałek, malina, jeżyna, konwalia, narecznica.

Ol i Olj – ols i ols jesionowy występują fragmentami w obniżeniach terenu i wzdłuż cieków na glebach bagiennych zbudowanych z murszu i piasków gliniastych typu torfów. Tło lasu tworzą: olsza z domieszką jesionu, brzozy, osiki. W podszycie występuje kruszyna, czeremcha, a w runie leśnym – pokrzywa, jeżyna, turzyca.

Lasy terenu opracowania spełniają funkcje pozaprodukcyjne jak:

- lasy wodochronne,
- lasy glebochronne,
- lasy wypoczynkowe,
- lasy krajobrazowe obejmujące kompleks lasów na terenie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Tereny zieleni.

Na obszarze gminy Skąpe, oprócz terenów leśnych, występuje także wiele parków podworskich oraz kompleksów zieleni cmentarnej o charakterze pomnikowym oraz aleje objęte ochroną.

Szczegółowy wykaz zamieszczono punkcie 6.9.

Wszystkie z nich wymagają stałej pielęgnacji i dozoru, aby mogły stanowić element w systemie przyrodniczo-kulturowym gminy.

Oprócz ww. elementów ważną rolę w otwartym krajobrazie gminy odgrywają zadrzewienia śródpolne, przydrożne, zieleń przywodna, sady i ogrody przydomowe, które spełniają nie tylko funkcję krajobrazową, ale także ochronną. Wpływają na kształtowanie klimatu lokalnego, podnoszą walory estetyczno-krajobrazowe, spełniają rolę wiatro- i glebochronną.

6.5. Flora i fauna.

Część Gminy Skąpe położona jest w niewielkim zakresie obszaru i otulinie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Uchwałą Nr LXII/955/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 marca 2024r. w sprawie ustanowiono plan ochrony dla Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego.

Na terenie GPK występują gatunki roślin chronionych w myśl Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin:

- gatunki chronionych mszaków i wątrobowców:

ochronie ścisłej podlegają: czubek główkowaty *Lophozia capitata*, pallawicinia *Lyella Pallavicinia lyellii*;

ochronie gatunkowej częściowej podlegają: próchniczek błotny *Aulacomnium palustre*, bezlist zwyczajny *Buxbaumia aphylla*, mokradłoszka zaostrowa *Calliergonella cuspidata*, krzywoszczeć torfowa *Campylopus pyriformis*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, widłoząb kędzierzawy *Dicranum polysetum*, widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium*, dzióbekowiec *Zetterstedtia Eurhynchium angustirete*, dzióbekowiec bruzdowany *Eurhynchium striatum*, miedzik płaski *Frullania dilatata*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, bielista siwa *Leucobryum glaucum*, szurpek porośły *Orthotrichum lyellii*, bagniak długokończysty *Philonotis marchica*, rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, płonnik cienki *Polytrichum strictum*, brodawkowiec czysty *Pseudoscleropodium purum*, rzęsiak pospolity *Ptilidium ciliare*, piórosz pierzasty *Ptilium crista-castrensis*, fałdownik nastroszony *Rhytidiadelphus squarrosus*, torfowiec spiczastolistny *Sphagnum cuspidatum*, torfowiec ząbkowany *Sphagnum denticulatum*, torfowiec kończysty *Sphagnum fallax*, torfowiec zanurzony *Sphagnum inundatum*, torfowiec magellański *Sphagnum magellanicum*, torfowiec błotny *Sphagnum palustre*, torfowiec Russowa *Sphagnum russowii*, torfowiec nastroszony *Sphagnum squarrosum*, torfowiec obły *Sphagnum teres*, tujowiec delikatny *Thuidium delicatulum*, tujowiec tamaryszkowaty *Thuidium tamariscinum*, nastroszek Brucha *Ulota bruchii*, nastroszek kędzierzawy *Ulota Crispi*;

- gatunki chronionych roślin naczyniowych:

ochronie ścisłej podlegają: bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*, goździk siny *Dianthus gratianopolitanus*, kłoc wiechowata *Cladium mariscus*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przygielka brunatna *Rhynchospora fusca*, rosiczka długolistna *Drosera anglica*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, rosiczka pośrednia *Drosera intermedia*;

ochronie gatunkowej częściowej podlegają: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, cis pospolity *Taxus baccata*, czosnek kątowaty *Allium angulosum*, goździk piaskowy *Dianthus arenarius*, gruszyca mniejsza *Pyrola minor*, gruszyca zielonawa *Pyrola chlorantha*, gruszyca jednokwiatowa *Moneses uniflora*, grzybień białe *Nymphaea alba*, kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*, kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atrorubens*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, kukulka krwista *Dactylorhiza incarnata*, kukulka plamista *Dactylorhiza maculata*, kukulka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, listera jajowata *Listera ovata*, modrzewnica pospolita *Andromeda polifolia*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, pióropusznik strusi *Matteucia struthiopteris*, pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*, rukiew wodna *Nasturtium officinale*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, śnieżyczka przebieśnięg *Galanthus nivalis*, turówka wonna *Hierochloë odorata*, wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*, widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum*, widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*;

- gatunki rzadkie i zagrożone:

szurpek otwarty *Ortotrichum patens*, szurpek pręgowany *Ortotrichum striatum*, rzęśl wielkoowocowa *Callitriche stagnalis*, turzyca bagienna *Carex limosa*, nerecznica grzebieniasta *Dryopteris cristata*, wilczomlec błotny *Euphorbia palustris*, wilczomlec błyszczący *Euphorbia lucida*;

- w obrębie parku zarejestrowano dwa gatunki z Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym:

rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica*, rdestowiec sachaliński *Reynoutria sachalinensis*;

- na terenie parku występuje 14 typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz

gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j. Dz. U. 2014 poz. 1713):

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*), 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*, 7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*), 7220 Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*, 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 9110 Kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion*, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*, 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robur-petraeae*), 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne, 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*).

W zakresie ochrony gatunkowej fauny występują:

- zwierzęta podlegające ochronie gatunkowej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt:

ścisłej ochronie gatunkowej podlegają:

gatunki owadów: kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*, pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus*, pachnica dębowa *Osmoderma barnabita*, czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*;

gatunki mięczaków: poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*;

gatunki płazów: ropucha paskówka *Epidaleia calamita*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, kumak nizinny *Bombina orientalis*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*;

gatunki ptaków: czeczotka *Acanthis flammea*, jastrząb *Accipiter gentilis*, krogulec *Accipiter nisus*, trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*, łożówka *Acrocephalus palustris*, rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus*, trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, raniuszek *Aegithalos caudatus*, skowronek *Alauda arvensis*, zimorodek *Alcedo atthis*, rożeniec *Anas acuta*, płaskonos *Anas clypeata*, cyranka *Spatula querquedula*, świstun *Mareca penelope*, krakwa *Mareca strepera*, świergotek łąkowy *Anthus pratensis*, świergotek drzewny *Anthus trivialis*, jerzyk *Apus apus*, orzeł przedni *Aquila chrysaetos*, czapla biała *Ardea alba*, uszatka *Asio otus*, ogorzalka *Aythya marila*, podgorzalka *Aythya nyroca*, jemioluska *Bombicilla garrulus*, bąk *Botaurus stellaris*, puchacz *Bubo bubo*, myszołów *Buteo buteo*, myszołów włochaty *Buteo lagopus*, gągoł *Bucephala clangula*, biegus zmienny *Calidris alpina*, lelek *Caprimulgus europaeus*, szczygieł *Carduelis carduelis*, pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, pełzacz leśny *Certhia familiaris*, sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*, rybitwa czarna *Chlidonias niger*, dzwonek *Chloris chloris*, śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, bocian czarny *Ciconia nigra*, pluszcz *Cinclus cinclus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, orlik krzykliwy *Clanga pomarina*, grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*, siniak *Columba oenas*, kraska *Coracias garrulus*, gawron *Corvus frugilegus*, kawka *Corvus monedula*, przepiórka *Coturnix coturnix*, derkacz *Crex crex*, kukułka *Cuculus canorus*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, łabędź niemy *Cygnus olor*, oknówka *Delichon urbicum*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięciołek *Dendrocopos minor*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, potrzyszcz *Emberiza calandra*, trznadel *Emberiza citrinella*, ortolan *Emberiza hortulana*, potrzos *Emberiza schoeniclus*, rudzik *Erithacus rubecula*, dziwonia *Erythrura erythrura*, drzemlik *Falco columbarius*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, kobuz *Falco subbuteo*, pustułka *Falco tinnunculus*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, muchołówka mała *Ficedula parva*, zięba *Fringilla coelebs*, jer *Fringilla montifringilla*, dubelt *Gallinago media*, kokoszka *Gallinula chloropus*, sójka *Garrulus glandarius*, nur czarnoszyi *Gavia arctica*, nur rdzawoszyi *Gavia stellata*, żuraw *Grus grus*, bielik *Haliaeetus albicilla*, zaganiacz *Hippoboscus icterina*, dymówka

Hirundo rustica, bączek *Ixobrychus minutus*, krętogłów *Jynx torquilla*, gąsiorek *Lanius collurio*, srokosz *Lanius excubitor*, mewa siwa *Larus canus*, makolągwa *Linaria cannabina*, rzepołuch *Linaria flavirostris*, brzęczka *Locustella luscinioides*, strumieniówka *Locustella fluviatilis*, świerszczak *Locustella naevia*, czubotka *Lophophanes cristatus*, krzyżodziób świerkowy *Loxia curvirostra*, lerka *Lullula arborea*, słowik szary *Luscinia luscinia*, słowik rdzawy *Luscinia megarhynchos*, bekasik *Lymnocyrtus minimus*, bielaczek *Mergellus albellus*, nurogęs *Mergus merganser*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, pliszka siwa *Motacilla alba*, pliszka górska *Motacilla cinerea*, pliszka żółta *Motacilla flava*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, kulik wielki *Numenius arquata*, białorzytka *Oenanthe oenanthe*, rybołów *Pandion haliaetus*, wąsatka *Panurus biarmicus*, bogatka *Parus major*, wróbel *Passer domesticus*, mazurek *Passer montanus*, sosnowka *Periparus ater*, trzmielajad *Pernis apivorus*, kopciuszek *Phoenicurus ochruros*, pleszka *Phoenicurus phoenicurus*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita*, świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*, piecuszek *Phylloscopus trochilus*, dzięcioł zielony *Picus viridis*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*, perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, zausznik *Podiceps nigricollis*, czarnogłówka *Poecile montanus*, sikora uboga *Poecile palustris*, pokrzywnica *Prunella modularis*, gil *Pyrrhula pyrrhula*, wodnik *Rallus aquaticus*, zniczek *Regulus ignicapillus*, mysikrólik *Regulus regulus*, remiz *Remiz pendulinus*, brzegówka *Riparia riparia*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, kłaskawka *Saxicola torquata*, kulczyk *Serinus serinus*, kowalik *Sitta europaea*, czyż *Spinus spinus*, wydrzyk ostrosterny *Stercorarius parasiticus*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, sierpówka *Streptopelia decaocto*, turkawka *Streptopelia turtur*, puszczyk *Strix aluco*, szpak *Sturnus vulgaris*, kapturka *Sylvia atricapilla*, gajówka *Sylvia borin*, cierniówka *Sylvia communis*, piegża *Sylvia curruca*, perkozek *Tachybaptus ruficollis*, samotnik *Tringa ochropus*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes*, drożdżik *Turdus iliacus*, kos *Turdus merula*, śpiewak *Turdus philomelos*, kwiczoł *Turdus pilaris*, paszkot *Turdus viscivorus*, dudek *Upupa epops*, czajka *Vanellus vanellus*;

gatunki ssaków: borowiaczek *Nyctalus leisleri*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, karlik drobny *Pipistrellus pygmaeus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, mopek *Barbastella barbastellus*, mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, nocek *Natterera Myotis nattereri*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, wilk *Canis lupus*;

częściowej ochronie gatunkowej podlegają:

gatunki owadów: tęcznik mniejszy *Calosoma inquisitor*, biegacz skórzasty *Carabus coriaceus*, biegacz gładki *Carabus glabratus*, biegacz pomarszczony *Carabus intricatus*, biegacz problematyczny *Carabus problematicus*, biegacz Ulrichiego *Carabus ulrichii*, dębosz żukowaty *Aesalus scarabaeoides*, jelonek rogacz *Lucanus cervus*, kwietnica okazała *Protaetia speciosissima*, probnica wiosenna *Anthophora plumipes*, modraszek bagniczek *Vacciniina optilete*, paż żeglarz *Iphiclides podalirius*, kryniczka wilgotka *Crunoecia irrorata*;

gatunki mięczaków: szczeżuja wielka *Anodonta cygnea*;

gatunki ryb: koza *Cobitis taenia*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, piskorz *Misgurnus fossilis*; różanka *Rhodeus amarus*, śliz *Barbatula barbatula*;

gatunki płazów: ropucha szara *Bufo bufo*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaby zielone *Rana esculenta complex*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*;

gatunki gadów: zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara*;

gatunki ptaków: kormoran *Phalacrocorax carbo*, czapla siwa *Ardea cinerea*, mewa srebrzysta *Larus argentatus*, wrona siwa *Corvus cornix*, kruk *Corvus corax*, sroka *Pica pica*;

gatunki ssaków: badylarka *Micromys minutus*, bóbr *Castor fiber*, gronostaj *Mustela erminea*, jeż zachodni *Erinaceus europaeus*, karczownik ziemnowodny *Arvicola terrestris*, kret *Talpa europaeus*, łasica łąska *Mustela nivalis*, ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, ryjówka mała *Sorex minutus*, wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*, wydra *Lutra lutra*;

- gatunki obce inwazyjne wymienione w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych

gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. 2022 poz. 2649): szop pracz *Procyon lotor*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, piżmak amerykański *Ondatra zibethicus*.

Można przyjąć, że podobnie wygląda środowisko na obszarze całej Gminy Skąpe.

Ponadto, w obszarze Gminy w środowisku leśnym bytują największe ssaki: dziki i jelenie. Licznie występują: lisy, kuny leśne, jenoty, borsuki, myszy leśna i polna, tchórze, piżmaki, nutrie. Część występujących tu gatunków zwierząt podlega Prawu Łowieckiemu. Wszystkie gatunki zwierząt łownych podlegają ochronie okresowej przypadającej na czas godów, narodzin i odchowu młodych. Organizacją ochrony, hodowli i pozyskania zwierząt łownych zajmują się koła łowieckie.

Szata roślinna występująca na terenie gminy cechuje się dużą różnorodnością zbiorowisk i warunków ich występowania. Charakterystyczny jest strefowy układ zieleni związany z formą morfogenetyczną i aktualnym sposobem użytkowania. Można tu wyróżnić następujące strefy roślinności:

- strefa roślinności terenów leśnych;
- strefa roślinności przydomowej, reprezentowana przez nasadzenia sadowniczo-warzywne i ozdobne;
- strefa roślinności nieużytków rolnych, reprezentowana przede wszystkim przez roślinność stepową odłogów, łąk i terenów zakrzewionych;
- strefa zieleni obszarów parkowych, zieleni cmentarna;
- strefa drzewostanu i zieleni nieurządzonej stanowiącej obudowę biologiczną kanałów, cieków i jezior, reprezentowana przez gatunki takie jak: dąb, wierzbą, topola biała, olsza czarna, wraz z roślinnością wodnolubną, łęgi, olsy, grądy, w niższych partiach dolin występuje tatarak, lilia wodna, trzcina.

6.6. Zasoby naturalne.

WYSTĘPUJĄCE ZŁOŻA KOPALIN

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy Skąpe znajdują się cztery udokumentowane złoża kopalin:

- złożo ropy naftowej i gazu ziemnego „Gryżyna” ustanowione decyzją Ministra Środowiska DGK-IV.4742.6.2019.GJ z dnia 2019.09.05;
- złożo ropy naftowej i gazu ziemnego „Ołobok” ustanowione decyzją Ministra Środowiska DGiKGkzk-4791-68/7839/7194/08/AW z dnia 2008.12.19;
- złożo ropy naftowej i gazu ziemnego „Radoszyn” ustanowione decyzją Ministra Środowiska DGiKGkzk-4791-69/7840/7193/08/AW z dnia 2008.12.19;
- złożo kruszywa naturalnego „Błonie” – piaski i żwiry – ustanowione decyzją starosty Powiatu Świebodziń BOŚ.6541.1.2016.RN z dnia 2016.10.07.

Organy wydające decyzje dokumentujące złoża.

Kod w Bazie Midas	Nazwa złoża	Kopalina	Wydawca ostatniej decyzji	Numer/znak ostatniej decyzji	Data wydania Decyzji/rejestracji karty	Nr NAG
Nr 7408	Gryżyna	ropy naftowe i gaz ziemny	Minister Klimatu i Środowiska	DGK-IV.4742.6.2019.GJ dodatek DGL-WDZ.735.1.2025.LKR.7	2019-09-05 dodatek z dnia 2025-08-07	7351/2019
Nr 11991	Ołobok	ropy naftowe i gaz ziemny	Minister Środowiska	DGiKGkzk-4791-68/7839/7194/08/AW	2008-12-19	5894/2008
Nr 7112	Radoszyn	ropy naftowe i gaz ziemny	Minister Środowiska	DGiKGkzk-4791-69/7840/7193/08/AW	2008-12-19	41/2009
Nr 18326	Błonie	kruszywa naturalne-piaski i żwiry	Starosta Powiatu Świebodziń	BOŚ.6541.1.2016.RN	2016-10-07	7648/2016
WB790	Sulechów-Świebodziń	węgle brunatne	Minister Środowiska	-	-	-

Charakterystyka dotycząca stanu zagospodarowania złóż i zasobów bilansowych wg opracowania BILANSU ZASOBÓW ZŁOŻ KOPALIN W POLSCE wg stanu na 31.XII.2024r. wydane przez Państwowy Instytut Geologiczny i Państwowy Instytut Badawczy – Warszawa 2025r. (publikacja dostępna na stronie internetowej <http://geoportal.pgi.gov.pl/surowce>).

1. Złoże ropy naftowej i gazu ziemnego „Gryżyna”
Stan zagospodarowania złoża – kopalnia w budowie lub eksploatacja próbna – B
Zasoby przemysłowe ropy naftowej – 55,39 tys. t
Zasoby przemysłowe gazu ziemnego – 10,63 mln m³
2. Złoże ropy naftowej i gazu ziemnego „Ołobok”
Stan zagospodarowania złoża – złoże zagospodarowane - E
Zasoby przemysłowe ropy naftowej – 13,58 tys. t.
Zasoby przemysłowe gazu ziemnego – 0,00 mln m³
3. Złoże ropy naftowej i gazu ziemnego „Radoszyn”
Stan zagospodarowania złoża – złoże zagospodarowane - E
Zasoby przemysłowe ropy naftowej – 66,15 tys. t.
Zasoby przemysłowe gazu ziemnego – 16,87 mln m³
4. Złoże kruszywa naturalnego „Błonie” – piaski i żwiry
Stan zagospodarowania złoża – złoże eksploatowane okresowo – T
Zasoby geologiczne bilansowane – 489,92 tys. t
5. Złoże węgla brunatnego „Sulechów-Świebodzin”
Brak zasobów geologicznych i przemysłowych, zasoby prognostyczne.

W okolicach Świebodzina odkryto (przez Orlen S.A. PGNiG) nowe złoże ropy naftowej Rzeczyca. Zasoby wydobywane tego złoża wynoszą ponad 100 tys. ton. W pobliżu tego odkrycia zidentyfikowano kolejne struktury zasobne w dodatkowe ilości surowca. Zasobność całego kompleksu jest szacowana na ponad 500 tys. ton ropy.

Nowe złoże zostało odkryte odwiertem poszukiwawczym Rzeczyca – 1, wykonanym w miejscowości Grodziszcz (gm. Świebodzin), na obszarze koncesji łącznej nr 24/95/Ł. Po jego zagospodarowaniu odwiert będzie produkował ok. 16,5 tys. ton ropy naftowej rocznie. Wiercenie otworu Rzeczyca 1 rozpoczęło się w czerwcu 2024r. i trwało 63 dni. Głębokość końcowa otworu wyniosła 2750m.

W momencie opracowywania niniejszego opracowania nie zostały jeszcze rozpoznane dokładne granice złoża ropy naftowej Rzeczyca. Wiadomo jednak, że Orlen S.A. PGNiG Odział w Zielonej Górze planuje, że ropa wydobywana z odwiertu Rzeczyca 1 będzie transportowana rurociągiem do Kopalni Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego Radoszyn, zlokalizowanej na terenie gminy Skąpe.

OBSZARY I TERENY GÓRNICZE

W obszarze gminy Skąpe tereny górnicze i obszary górnicze wyznaczono dla występujących złóż ropy naftowej i gazu ziemnego „Gryżyna”, „Ołobok”, „Radoszyn”. Granice te pokrywają się ze sobą. Granice terenów i obszarów tych złóż wykazano na załączniku graficznym uzasadnienia do planu ogólnego gminy. Dla terenów złoża kruszywa naturalnego „Błonie” nie wyznaczono terenu górniczego i obszaru górniczego. Nie wyznaczono filarów ochronnych dla występujących złóż kopalin.

Ze względu na charakter kopalin – ropa naftowa i gaz ziemny – brak jest wskazań do ograniczania zabudowy i zagospodarowania terenów powierzchni ziemi, za wyjątkiem obszarów kopalni.

ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Zagadnienie dotyczące wód podziemnych szczegółowo omówiono w pkt 6.2. niniejszego opracowania.

6.7. Warunki klimatyczne.

Klimat gminy Skąpe, dane z portalu <https://pl.climate-data.org>, jest umiarkowanie ciepły. Występują tu znaczne opady deszczu przez cały rok, nawet w najbardziej suche miesiące.

Opierając się na klasyfikacji klimatu Köppena i Geigera, klimat gminy został sklasyfikowany jako klimat oceaniczny (Cfb).

Średnia roczna temperatura w gminie Skąpe wynosi 10,0 °C. Opady wahają się w granicach do 674 mm.

Gmina Skąpe położona jest na półkuli północnej. Lato zaczyna się tutaj pod koniec czerwca i kończy we wrześniu.

Lipiec jest najcieplejszym miesiącem w roku. Średnia temperatura w lipcu wynosi 20,0°C. Styczeń ma najniższą średnią temperaturę w ciągu roku i wynosi ona -0,2°C.

Najbardziej suchym miesiącem jest luty - 41 mm deszczu, średnia opadów – 87 mm, największe opady występują w lipcu.

Charakterystyczne parametry klimatu na terenie gminy Skąpe w poszczególnych miesiącach roku przedstawiono w poniższej tabeli.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Śr. Temperatura (°C)	--0.2	00.8	44.1	99.7	114.7	118.2	220	119.7	115.3	-10.2	-5.3	01.7
Min. Temperatura (°C)	--2.6	--2.1	00.4	44.6	99.6	113.1	115.4	115.1	111.2	27.0	22.9	8-0.3
Max. Temperatura (°C)	22.1	33.8	88.0	114.4	119.3	222.5	224.2	224.0	119.4	513.5	47.7	53.7
Opady / Opady deszczu (mm)	553	441	553	441	661	666	887	770	555	448	448	551
Wilgotność(%)	883 %	881 %	776 %	666 %	663 %	662 %	664 %	665 %	771 %	779 %	885 %	884 %
Deszczowe dni (d)	99	77	99	77	88	88	110	88	77	27	37	59
Godziny słoneczne (g)	22.7	33.8	55.5	88.9	110.3	111.1	111.1	110.2	77.5	55.0	33.4	22.6

Dane: lata 1991-2021

Lipiec jest najcieplejszym miesiącem w roku, ze średnią temperaturą 20,0°C. Styczeń ma najniższą średnią temperaturę w ciągu roku i wynosi ona -0,2°C. W ciągu roku średnia temperatura waha się o 20.3°C.

Różnica w opadach pomiędzy najbardziej suchym i najbardziej mokrym miesiącem wynosi 46 mm.

Najniższa wilgotność względna w ciągu roku występuje w czerwcu (61,77%). Miesiąc o największej wilgotności to listopad (85,46%). Najmniej deszczowych dni należy spodziewać się w lutym (9,20 dnia), a najbardziej deszczowych w lipcu (12,67 dnia).

Miesiącem z największą ilością słonecznych godzin dziennie jest lipiec - średnio 11,1 godzin słonecznych.

Miesiącem z najmniejszą ilością słonecznych godzin dziennie jest styczeń, ze średnio 2,62 godzinami słonecznymi dziennie. W sumie w styczniu jest 81,32 godzin słonecznych.

Przez cały rok wypada ok. 2501,33 godzin ze słońcem. Średnio w miesiącu wypada 208,44 godzin słonecznych.

Klimat lokalny

Klimat lokalny jest na ogół korzystny ze względu na panujące warunki termiczno-wilgotnościowe, przewietrzanie. Należy tu zaznaczyć, że na terenie gminy występują wyraźnie dwa obszary cechujące się odmiennymi warunkami topoklimatu:

- obszary pozadolinne, o korzystnym układzie stosunków termiczno-wilgotnościowych i dobrym przewietrzaniu;
- obszary rynien glacialnych, gdzie warunki klimatyczne kształtowane są przede wszystkim przez rozległe powierzchnie jezior oraz podmokłości. Charakteryzują się dużą inwersyjnością, niekorzystnymi stosunkami termiczno-wilgotnościowymi, złym przewietrzaniem. Stanowią zbiorniki wychłodzonego powietrza oraz rejonu tworzenia się i utrzymania mgieł radiacyjnych.

6.8. Powietrze.

Podstawowym celem oceny poziomów substancji w powietrzu zgodnie z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska jest dokonanie klasyfikacji stref, dającej podstawę do zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w strefach, w których są przekraczane wartości kryterialne określone dla ochrony zdrowia ludzi lub ochrony roślin.

Roczna ocena jakości powietrza za 2024 rok dla stref województwa lubuskiego przeprowadzona została zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Klasyfikacji dokonano dla trzech stref na terenie województwa lubuskiego: miasta Gorzów Wielkopolski, miasta Zielona Góra i strefy lubuskiej (do której zaliczona została gmina Skąpe).

Klasyfikacji stref dokonano na bazie pomiarów wykonanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2024 r.

Przeprowadzone analizy wykazały, iż rok 2024 był rokiem, w którym utrzymała się poprawa jakości powietrza – szczególnie pod kątem stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Stężenia średnioroczne B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 w województwie lubuskim na każdej stacji wskazują na dotrzymanie wartości normatywnej i dzięki temu wszystkie trzy strefy (strefa miasto Gorzów Wielkopolski, strefa miasto Zielona Góra i strefa lubuska) zostały zakwalifikowane do klasy A.

Dla pozostałych zanieczyszczeń, tj. dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, tlenków azotu, ozonu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, oraz ołowiu, arsenu, kadmu i niklu w pyłe zawieszonym PM10 odpowiednie poziomy dopuszczalne lub docelowe na terenie wszystkich stref województwa lubuskiego w 2024 roku również zostały dotrzymane i strefy te w ocenie uzyskały klasę A.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2024 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, wszystkie strefy uzyskały klasę A. Natomiast w przypadku poziomu celu długoterminowego jedynie w strefie miasto Gorzów Wielkopolski został on dotrzymany i strefę tę zaliczono do klasy D1. W pozostałych strefach – miasta Zielona Góra oraz strefie lubuskiej, poziom nie został dotrzymany i strefy te uzyskały w ocenie klasę D2.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2024 roku, z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę roślin, w przypadku wszystkich zanieczyszczeń strefa lubuska uzyskała klasę A.

W porównaniu z oceną jakości powietrza wykonaną dla roku 2023, w strefie lubuskiej nie odnotowano przekroczenia poziomu docelowego ozonu w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Największa liczba dni z ośmiogodzinną średnią ozonu wyższą niż 120 µg/m³ (uśredniona dla 3 lat) była nieznacznie mniejsza niż w roku poprzednim i wyniosła 20 dni.

W przypadku poziomu celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia, w porównaniu do roku 2023, jedynie w strefie miasto Gorzów Wielkopolski odnotowano poprawę, w pozostałych strefach utrzymało się przekroczenie tego parametru. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego w strefie lubuskiej utrzymało się także w odniesieniu do kryterium określonego ze względu na ochronę roślin. Termin osiągnięcia poziomu celu długoterminowego wyznaczony został na 2020 rok.

Mimo zauważalnej poprawy jakości powietrza zasadna jest kontynuacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza, zawartych w programach ochrony powietrza oraz w ich aktualizacjach. Zaplanowane działania naprawcze opisane są w zaktualizowanych programach ochrony powietrza dla stref województwa lubuskiego obowiązujących od dnia 9 października 2023 r., są to: Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy miasto Zielona Góra wraz z planem działań krótkoterminowych, Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych oraz Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych.

Oprócz dróg komunikacji kołowej, mogących stanowić korytarz ułatwiający przepływ powietrza, na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń mają również wpływ: duże przestrzenie leśne wpływające na zmniejszenie prędkości kierunków wiatru, obszary rolnicze bez zalesień śródpolnych ułatwiające swobodne przemieszczanie się mas powietrza, deniwelacje terenu, sprzyjające tworzeniu się koncentracji zanieczyszczeń.

6.9. Zabytki i dobra materialne.

W granicach gminy Skąpe występują dwa różniące się przyrodniczo i krajobrazowo obszary – wschodni i zachodni.

Obszar zachodni posiada mało urozmaicone warunki fizjograficzne i jest w znacznym stopniu zalesiony.

Obszar wschodni jest zróżnicowany pod względem warunków fizjograficznych i zdecydowanie mniej lesisty niż część zachodnia gminy.

Szczególną rolę w krajobrazie gminy odgrywają rynny glacialne. Licznie występują w nich jeziora, połączone systemem cieków i kanałów.

Rzeźba rynien, budowa geologiczna, warunki wodne, spowodowały rozwój specyficznych ekosystemów tworzących wyraźne, zbliżone do naturalnych ciągi ekologiczne. Z uwagi na znaczące walory krajobrazowe i ekologiczne tereny te powinny być objęte szczególną ochroną przed przemianami o charakterze antropogenicznym i zanieczyszczeniami.

ŚRODOWISKO KULTUROWE

Gmina Skąpe położona jest na południowo-zachodnim skraju historycznej ziemi świebodzińskiej, przekraczając jej granice od strony południowo-wschodniej, gdzie wchodzi w obszar dawnego okręgu sulechowskiego (Przetocznica, Przetocznicki Młyn, Pałck, Niekarzyn). W otoczeniu znajdują się tereny należące do gmin Bytnica, Czerwieńsk, Sulechów, Świebodzin, Lubrza i Łagów.

Jeziora i lasy czynią teren gminy Skąpe atrakcyjnym turystycznie. Walory te wzbogaca dodatkowo zachowane dziedzictwo kulturowe. O wartościach tego dziedzictwa decydują:

- archeologiczne ślady zasiedlenia z czasów pradziejowych,
- historyczne rozplanowanie, zachowane w rozwiniętych układach wsi, historyczne nazewnictwo wsi,
- zabytki architektury i budownictwa, wpisane do rejestru zabytków oraz objęte ewidencją konserwatorską,
- artystyczne wyposażenie wnętrz zabytków architektury,
- zespoły dworskie i folwarczne,
- komponowana zieleń parków, cmentarzy i alej.

Do najcenniejszych zabytków archeologicznych należą grodziska w Niesulicach, Niekarzynie i Skąpem. Spośród zabytkowych układów wiejskich bardzo cennym jest okoliczny plan Łąkie. Duże wartości kulturowe mają także dobrze zachowane plany owalnicowe Darnawy, Międzyzlesia, Pałcka, Radoszyna, Rokitnicy i Skąpego. Układ przestrzenny Ołoboku łączy w sobie elementy rozplanowania wsi i miasteczka. Najstarszym, cennym zabytkiem architektury jest późnogotycki kościół w Radoszynie. W jego sąsiedztwie usytuowany jest nieużytkowany zbór ewangelicki z początku XIX wieku. Barokową świątynię ma Pałck, a klasycystyczną Ołobok. W Rokitnicy znajduje się klasycystyczny pałac i szachulcowy kościół z początku XIX wieku. W Darnawie, Międzyzlesiu i Węgrzycach istnieją kościoły zbudowane w 2 połowie XIX wieku, w stylach historycznych. Folwarki lub ich resztki przetrwały w Błoniach, Kalinowie, Niekarzynie, Pałcku, Rokitnicy i Zawiszach. Założenie parkowe znajdują się w Pałcku, Niekarzynie i Rokitnicy.

FRONT UMOCNIONY ŁUKU ODRY I WARTY - LINIA NIESŁYSZ-OBRA (Nischliz-Obra Line)

W 1928 r. Inspektorat Saperów i Fortyfikacji rozpoczął szczegółowe badania taktyczne umocnień Bramy Lubuskiej. Uznano, że powstałe w latach 1925/1926 Przedmoście Odrzańskie, którego budowę przerwało wykrycie prac przez Międzyzaliancką Wojskową Komisję Kontroli nie stanowi skutecznego zabezpieczenia. Postanowiono, więc wysunąć linię obrony znacznie do przodu opierając ją o rzekę Ołobok i Obrę. Linię tę wzmocniono systemem zapór wodnych, jazów, przelewów i kanałów strategicznych. Zaprojektowaną w wyniku badań linię fortyfikacji nazwano, od dwóch największych naturalnych przeszkód, znajdujących się na tym terenie jeziora Niesłysz i rzeki Obry – Linia Niesłysz-Obra (Nischliz-Obra Line). System zapór tworzyć miały uregulowane strumienie i rzeki łączące jeziora oraz schrony bojowe broniące najważniejszych dróg.

Na początku lat 30-tych przystąpiono do regulacji rzeki Ołobok, która wypływa z jeziora Niesłysz i uchodzi do rzeki Odry w miejscowości Nietkowie. Koryto rzeki zastąpione zostało odcinkami kanałów o szerokości 20 m i głębokości 3-4 m, które stały się samodzielnymi przeszkodami lub stanowiły element obszarów zalewowych. Wszystkie miejsca, gdzie przeciwnik mógł zrobić wyrwę lub przepok do spuszczenia wody zabezpieczono ściankami żelbetowymi lub stalowymi Larsena. W 1934 r. przystąpiono do budowy 9 tam i 6 przesuwnych mostów. Obiekty te zostały włączone do systemu obrony „Front Forteczny Łuku Odry i Warty” (Die Festungfront Oder-Warthe-Bogen) i wraz z kanałami otrzymały trzycyfrową numerację rozpoczynającą się od cyfry „6”. Budowa ta trwała do przełomu 1938/1939 roku.

ZABYTKI NIERUCHOME UJĘTE W REJESTRZE ZABYTKÓW

Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkim rejestrze zabytków:

L.p.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Nr rejestru zabytków i data wpisu
1.	Międzylesie	dz. nr 136	kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela z 1834 r.	1046 z 20.03.1964 r.
2.	Niekarzyn	nr 4 dz. nr 133/5 – pałac; dz. nr 133/4, 133/5, 55/11 – park	pałac z XVII w. wraz parkiem z 2 poł. XIX w.	3085 24.08.1978 r.
3.	Ołobok	ul. Kościelna 3 działka 136/1	kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja z 1795 r.	1053 z 20.03.1964 r.
4.	Ołobok	most - dz. nr ewid. 425/1 (obr. Ołobok, gm. Skąpe), schron - dz. nr ewid. 364/15 i 364/13, obr. Borów, gm Świebodzin)	Most przesuwany nr K602 wraz ze schronem z jazem nr 602 w Ołoboku	L-902/A z 06.12.2022 r.; L-902/A z 16.01.2023
5.	Pałck	dz. nr 80	kościół filialny p.w. Najświętszej Marii Panny z 1732-1735 r.	252 z 06.04.1961 r.
6.	Pałck	nr 59 dz. nr 73/10	d. dom w zespole folwarcznym z 1 ćw. XIX w., ob. hotel	1055 z 23.03.1964 r.
7.	Pałck	nr 62 dz. nr 73/9	d. kuźnia dom w zespole folwarcznym z 1 ćw. XIX w., ob. budynek mieszkalny	1056 z 20.03.1964 r.
8.	Pałck	dz. nr 80	kościelnica cmentarna z XVIII w. – nie istnieje	1057 z 20.03.1964 r.
9.	Przetocznicza	grobla i jaz 617 - dz. nr 393/1 (obr. Pałck, gm. Skąpe), schron z działką forteczną – dz.nr 176 (obr. Sycowice, gm. Czerwieńsk)	schron bojowy Pz.W. 598 wraz z działką forteczną, grobla i jaz S617 na kanale taktycznym	L-924/A z 25.10.2023 r.
10.	Radoszyn	dz. nr 155/1	kościół poewangelicki z 1802 r. z dawnym cmentarzem	2962 z 12.04.1977 r. L-609/A z 23.09.2013 r.
11.	Radoszyn	dz. nr 155/2	kościół filialny pw. św. Jadwigi z XV w.	253 z 1961 r.
12.	Radoszyn	nr 48 (d. 52) dz. nr 178	d. plebania z pocz. XIX w., ob. budynek mieszkalny	1033 z 20.03.1964 r.
13.	Rokitnica	dz. nr 42	kościół filialny pw. św. Jadwigi z 18032-1833 r.	535 z 30.05.1963 r.
14.	Rokitnica	nr 39 dz. nr 41	pałac z k. XVIII w.	1032 z 20.03.1964 r.
15.	Rokitnica	nr 39 dz. nr 41	budynek gospodarczy z XVIII/XIX w. – nie istnieje	1061 z 20.03.1964 r.
16.	Skąpe	dz. nr 341/3, 348, 353, 386 – obr. Pałck, dz. nr 602, 617, 618, 632/2 obr. Skąpe	aleja lipowo-klonowo-kasztanowa z XIX/XX w.	L-278/A z 22.02.2008 r.
17.	Węgrzynice	dz. nr 104/1	kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa z 1885 r.	L-228/A z 29.09.2006 r.
18.	Zawisze	nr 12 dz. nr 15/1	pałac z 1874 r.	L-610 z 17.10.2013 r.

19.	Pałck	dz. nr: 36/4, 36/5, 37/3, 38, 39, 53/6, 57/1, 57/2, 57/3, 57/5, 57/6, 57/7, 57/8, 61/1, 61/2, 61/5, 62/3, 115/5, 206/5, 206/6, 207/1, 208, 210/5, 211/1, 212/1, 212/2, 213, 214, 215, 216, 217, 223,4, 224, 228/10, 228/6, 228/7, 228/8, 228/9, 228/10, 228/11, 297, 298, 299/1302/1, 302/2, 303/1, 303/2, 304, 305/3, 305/4, 306/1, 307, 308/1, 308/2, 308/3, 308/4, 308/5, 308/6, 308/8, 308/9, 309/2, 310/1, 311/2, 311/3, 311/4, 311/5, 312, 313/1, 313/2, 314/2, 314/3, 314/4, 315/2, 315/4, 315/5, 316/1, 317, 318, 319,3, 320, 323/3, 333, 334, 337, 338, 343, 354, 356, 357, 366, 390, 390, 391/1, 400, 403, 406, obr. ew. Pałck, gm. Skąpe	Pole bitwy pod Kjami wraz z pomnikiem upamiętniającym bitwę oraz otaczającym go terenem	L-881/A z 06-05-2022
-----	-------	---	---	----------------------

ZABYTKI NIERUCHOME UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

Gmina Skąpe nie posiada przyjętej Gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z pismem LWKZ z dnia 28 czerwca 2024r. na terenie gminy Skąpe ochroną objęte są następujące obiekty:

Układy ruralistyczne miejscowości

- Cibórz – 1936-1938 r.;
- Darnawa – XIII w.;
- Łąkie – XII-XIII w.;
- Międzylesie – XIII w.;
- Ołobok – XIII w., XIX w.;

Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Uwagi
1.	Niekarzyn	nr 42, dz. nr 6/19 obr. Niekarzyn	dwór w zespole dworsko-folwarcznym z 4 ćw. XVIII w., 1 ćw. XX w.	
2.	Niekarzyn	nr 41 i 42, dz. nr 6/19, 295/11, 295/12 obr. Niekarzyn	zespół dworsko-folwarczny z 4ćw. XVIII w., 2 poł. XIX w.	ochroną została objęta część dawnego zespołu
3.	Podła Góra	nr 18 i 18a, dz nr 87/1,87/2, 87/6 obr. Podła Góra	zespół dworsko-folwarczny z 2 poł. XIX w.	ochroną została objęta część dawnego zespołu
4.	Przetocznica	nr 13, dz. nr 51/1 obr. Przetocznica	młyn gospodarczy z 2 poł. XIX w.	
5.	Zawisze	nr 14, dz. nr 15/10 obr. Zawisze	d. stajnia z XIX w.	ob. budynek mieszkalny

Aleje

L.p.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Nr rejestru zabytków i data wpisu
1.	Zawisze-Podła Góra	wzdłuż drogi powiatowej 1226F, długość 1 km dz. nr 297/1, 297/2 – obręb Węgrzynice	aleja klonowo-lipowa – XIX/XX w.	

2.	Podła Góra-Preztocznicza	wzdłuż drogi powiatowej 1158F, długość 0,5 km dz. nr 81 – obręb Podła Góra	szpaler dębowy – 2 poł. XVIII w.	
3.	Drzeniów	wzdłuż dróg powiatowych 1226F i 1227F, długość 4,1 km dz. nr 573, 670 – obręb Skąpe, 320, 327, 329, 332 – obr. Międzyzlesie	aleja lipowa – lata 20.-30. XX w.	
4.	Zawisze-Węgrzynice	wzdłuż drogi powiatowej 1226F, długość 3,5 km dz. nr 275, 274, 288, 254 – obręb Węgrzynice	aleja lipowa – pocz. XX w.	
5.	Węgrzynice-Rokitnica	wzdłuż drogi powiatowej 1225F, długość 1,4 km dz. nr 240/1 – obręb Węgrzynice	aleja klonowo-lipowa – lata 20.-30. XX w.	
6.	Rokitnica-Węgrzynice	wzdłuż drogi powiatowej 1225F, długość 0,6 km dz. nr 253/1 – obręb Rokitnica	aleja lipowa – lata 20.-30. XX w.	
7.	Rokitnica-Ołobok	wzdłuż drogi powiatowej 1228F, długość 0,7 km dz. nr 275 – obręb Rokitnica	aleja lipowa – pocz. XX w.	
8.	Ołobok	wzdłuż drogi powiatowej 1228F, długość 0,85 km dz. nr 376, 377, 437/7 – obręb Ołobok	aleja lipowa – pocz. XX w.	
9.	Podła Góra-Zawisze	wzdłuż drogi powiatowej 1226F, długość 1,1 km dz. nr 73/1, 86 – obręb Podła Góra	aleja lipowa – pocz. XX w.	
10.	Podła Góra	wzdłuż drogi polnej na pd.-zach. od wsi, długość 0,2 km dz. nr 98/3 – obr. Podła Góra	aleja dębowa – pocz. XX w.	
11.	Podła Góra	wzdłuż drogi polnej na pd.-zach. od wsi, długość 1,1 km dz. nr 98/3 – obr. Podła Góra	aleja dębowa – pocz. XX w.	
12.	Podła Góra-Międzyzlesie	wzdłuż drogi powiatowej 1227F, długość 0,6 km dz. nr 75/1 – obręb Podła Góra	aleja lipowa lata 20.-30. XX w.	
13.	Międzyzlesie	wzdłuż drogi powiatowej 1227F, długość 0,95 km dz. nr 282, 317/1, 331 – obręb Międzyzlesie	aleja lipowa – lata 20.-30. XX w.	
14.	Radoszyn-Chociule	wzdłuż drogi wojewódzkiej 276 dł. 3,2 km (1,8 km w gr. gm. Skąpe) dz. nr 326 – obręb Radoszyn	aleja klonowa – XIX/XX w.	
15.	Sulechów-Skąpe	wzdłuż drogi wojewódzkiej 277 dł. 16 km (4,4 km w gr. gm. Skąpe) dz. nr 341/3, 348, 353, 386 – obr. Pałck, 602, 617, 618, 632/2 – obręb Skąpe	aleja lipowo-klonowo-kasztanowa – XIX/XX w.	L-278/A z 22.02.2008 r.

Front Umocniony Łuku Odry i Warty - Linia Niesłysz-Obra (1934-1939 r.)

L.p.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Uwagi
1.	Ołobok	ul. Borowska, Ołobok, - most - dz. nr 425/1 obr. Ołobok, gm. Skąpe; schron – dz.nr 364/15 i 364/13 obr. Borów; gm. Świebodzin	most przesuwany nr K602 wraz ze schronem z jazem nr 602 w Ołoboku	rejestr zabytków nr L-902/A
2.	Ołobok	ul. Krośnieńska, dz. nr 437/7 obr. Ołobok	most przesuwany 603a	

3.	Ołobok	ul. Wojciechowskiego, dz. nr 381/2 obr. Ołobok	most przesuwny 603b	
4.	Ołobok	1,2 km na południe od m. Ołobok, dz. nr 473 obr. Ołobok	urządzenie spiętrzające 604	
5.	Przetocznica	dz. nr 99/5 obr. Przetocznica	schron bierny i bojowy i 605	obiekt dwukondygnacyjny
6.	Rokitnica	ok. 1250 m na pd-wsch. od m.Rokitnica na terenie otwartym, dz. nr 308 obr. Rokitnica	jaz 606	
7.	Przetocznica	dz. nr 9/9 (607a), 9/8 (607b) obr. Przetocznica	schron bierny 607a i schron bojowy 607b	
8.	Skąpe	ok. 1900 m na pñ-wsch. od m.Skąpe na terenie otwartym, dz. nr 210/2 obr. Łąkie	jaz 608	
9.	Cibórz	ok. 1900 m na zach. od m.Cibórz na terenie otwartym, dz. nr 335/3 obr. Międzyzlesie	jaz 609	
10.	Skąpe	ok. 2200 m na pd-zach. od m.Skąpe na terenie otwartym, dz. nr 335/3 obr. Międzyzlesie	jaz 610	
11.	Przetocznica	ok. 800 m na pñ-wsch. od m. Przetocznica na terenie leśnym, dz. nr 96 obr. Międzyzlesie	schron bojowy Pz. W. 612	
12.	Przetocznica	dz. nr 50, 339 obr. Przetocznica	urządzenie spiętrzające 614	
13.	Przetocznica	dz. nr 50, 55/1, 55/2, 55/3, 54 obr. Przetocznica	most przesuwny 616	
14.	Przetocznica	dz. nr 393/1 obr. Pałck	schron bojowy Pz.W. 598 wraz z działką forteczną, grobla i jaz S617 na kanale taktycznym	L-924/A z schron bojowy Pz.W. 598 wraz z działką forteczną znajduje się w obrębie Sycowice, gm. Czerwieńsk
15.	Cibórz	ok. 900 m na pñ-wsch. od m.Cibórz na terenie leśnym, dz. nr 91 obr. Międzyzlesie	Schron bojowy Pz.W. 623	
16.	Skąpe	ok. 2000 m na pñ-zach. od m.Skąpe na terenie leśnym, dz. nr 289 obr. Łąkie	Schron bojowy Pz.W. 630	
17.	Skąpe	ok. 2700 m na pñ-zach. od m.Skąpe na terenie leśnym, dz. nr 289 obr. Łąkie	Schron bojowy Pz.W. 631	
18.	Rokitnica	ok. 1200 m na pd-wsch. od m.Rokitnica na terenie leśnym, dz. nr 256, 275/1 obr. Międzyzlesie	Schron bojowy Pz.W. 642	
19.	Rokitnica	ok. 1200 m na pd-wsch. od m.Rokitnica na terenie leśnym, dz. nr 233/1 obr. Rokitnica	Schron bojowy Pz.W. 646	
20.	Ołobok	dz. nr 150/15 obr. Ołobok	schron bierny i bojowy 653	obiekt dwukondygnacyjny
21.	Ołobok	dz. nr 150/21 obr. Ołobok	schron bierny 656a i schron bojowy 656b	
22.	Ołobok	dz. nr 150/21 obr. Ołobok	grupa warowna Körner Pz.W. 657	

Cmentarze

L.p.	Miejscowość	Nazwa i rok założenia	Adres	Czynny/Nieczynny
1.	Darnawa I	miejsce po d. cmentarzu ewangelickim, ob. plac zabaw, XIX w.	dz. nr 92/1 obr. Darnawa	nieczynny (zlikwidowany po 1945 r.)
2.	Darnawa II	przykościelny, XIX w.	dz. nr 94 obr. Darnawa	nieczynny (zlikwidowany po 1945 r.)
3.	Łąkie I	wiejski, XIX w.	dz. nr 105 obr. Łąkie	czynny
4.	Łąkie II	miejsce po cmentarzu ewangelickim, XVIII w.	dz. nr 13/3, 14/2 obr. Łąkie	nieczynny
5.	Niekarzyn	ewangelicki, XIX w.	dz. nr 42 obr. Niekarzyn	nieczynny
6.	Niesulice	leśny, XIX w.	dz. nr 26/120 obr. Niesulice	nieczynny
7.	Ołobok	przykościelny, XIII w., poszerzony w XIX w.	dz. nr 336/1, 140, 412 obr. Ołobok	czynny
8.	Pałck I	ewangelicki, XIX w.	dz. nr 76 obr. Pałck	nieczynny
9.	Pałck II	komunalny, poł. XIX w.	dz. nr 76 obr. Pałck	czynny
10.	Pałck III	mogiła zbiorowa, 1759 r.	dz. nr 194/4 obr. Pałck	nieczynny, ob. pomnik z 1909 r. upamiętniający Bitwę pod Kijami
11.	Podła Góra	polny, XIX w.	dz. nr 57 obr. Podła Góra	nieczynny
12.	Radoszyn I	przykościelny, koniec XV w.	dz. nr 155/2 obr. Radoszyn	nieczynny
13.	Radoszyn II	ewangelicki, I poł. XIX w. (po 1802 r.)	dz. nr 223, 223/1 obr. Radoszyn	nieczynny
14.	Rokitnica	wiejski, XIX w.	dz. nr 90 obr. Rokitnica	nieczynny
15.	Skąpe	miejsce po cmentarzu ewangelickim, po. 1810 r.	dz. nr 348 obr. Skąpe	nieczynny
16.	Węgrzynice	przykościelny, XIII w.	dz. nr 104/1 obr. Węgrzynice	czynny
17.	Zawisze	wiejski	dz. nr 18/1 obr. Zawisze	czynny

Wykaz zabytków archeologicznych

L. p.	stanowisko	nr na obsz. AZP	obszar AZP	funkcja	chronologia	przynależność kulturowa	nr decyzji i data wpisu rejestru zabytków
1.	Węgrzynice, st. 1	4	56-12	śląd osadniczy	pradzieje		
2.	Węgrzynice, st. 2	5	56-12	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
3.	Węgrzynice, st. 3	6	56-12	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
4.	Węgrzynice, st. 4	7	56-12	śląd osadniczy	PŚ		
5.	Błonie, st. 2	9	56-12	śląd osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy cmentarzysko śląd osadniczy	EK pradzieje WEB EB PŚ/NŻ	k. łużycka	

6.	Ołobok, st. 1	2	56-13	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ		
7.	Kalinowo, st. 1	3	56-13	cmentarzysko kurhanowe	EB	k. łużycka	L-95/C z 04-04-2019
8.	Ołobok, st. 2	4	56-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	EK PŚ		
9.	Ołobok, st. 3	5	56-13	śląd osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	pradzieje WŚ PŚ		
10.	Łąkie, st. 2	6	56-13	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje EB/Ha PŚ	k. łużycka	
11.	Łąkie, st. 10	7	56-13	śląd osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje OWR PŚ		
12.	Kalinowo, st. 2	9	56-13	smolarnia	PŚ		
13.	Kalinowo, st. 3	10	56-13	śląd osadniczy	EK		
14.	Łąkie	11	56-13	skarb	1347-1410 r.		
15.	Niesulice	12	56-13	znalezisko luźne	EB		
16.	Ołobok, st. 4	13	56-13	osada osada	OWR WŚ	k. przeworska	
17.	Rudgerzowice, st. 3	2	56-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	EB PŚ	k. łużycka	
18.	Rudgerzowice, st. 4	3	56-14	śląd osadniczy	pradzieje		
19.	Rudgerzowice, st. 5	4	56-14	punkt osadniczy punkt osadniczy	pradzieje Ha	k. łużycka	
20.	Łąkie, st. 12	14	56-14	punkt osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje Lt ? WŚ WŚ PŚ		
21.	Łąkie, st. 13	15	56-14	śląd osadniczy	PŚ		
22.	Radoszyn, st. 16	19	56-14	osada punkt osadniczy śląd osadniczy	OWR PŚ	k. łużycka	
23.	Radoszyn, st. 17	20	56-14	osada	OWR	k. przeworska?	
24.	Radoszyn, st. 18	21	56-14	osada osada	EB OWR	k. łużycka k. przeworska ?	
25.	Radoszyn, st. 19	23	56-14	osada śląd osadniczy śląd osadniczy	EB OWR WŚ	k łużycka k. przeworska ?	
26.	Międzylesie, st. 1	1	57-13	osada	PŚ/NŻ		
27.	Międzylesie, st. 2	2	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy	PŚ/NŻ WŚ		
28.	Międzylesie, st. 3	3	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
29.	Międzylesie, st. 4	4	57-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
30.	Międzylesie, st. 5	5	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	PŚ/NŻ pradzieje		
31.	Międzylesie, st. 6	6	57-13	punkt osadniczy	PŚ/NŻ		

32.	Międzylesie, st. 7	7	57-13	punkt osadniczy	PŚ/NŻ		
33.	Międzylesie, st. 8	8	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	PŚ/NŻ WŚ		
34.	Międzylesie, st. 9	9	57-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
35.	Międzylesie, st. 10	10	57-13	śląd osadniczy punkt osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
36.	Łąkie, st. 3	11	57-13	punkt osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	EB OWR pradzieje PŚ	k. łużycka	
37.	Łąkie, st. 4	12	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	PŚ/NŻ WŚ		
38.	Łąkie, st. 5	13	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
39.	Łąkie, st. 6	14	57-13	punkt osadniczy osada punkt osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	EB OWR pradzieje WŚ PŚ	k. łużycka	
40.	Łąkie, st. 7	15	57-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
41.	Łąkie, st. 8	16	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy	PŚ/NŻ	k. łużycka	
42.	Łąkie, st. 9	17	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy	EB PŚ/NŻ	k. łużycka	
43.	Skąpe, st. 4	18	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
44.	Skąpe, st. 5	19	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	Ha PŚ pradzieje	k. łużycka	
45.	Skąpe, st. 6	20	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	OWR PŚ/NŻ pradzieje		
46.	Skąpe, st. 7	21	57-13	śląd osadniczy punkt osadniczy	pradzieje PŚ		
47.	Skąpe, st. 8	22	57-13	śląd osadniczy	PŚ		
48.	Skąpe, st. 1	23	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
49.	Skąpe, st. 10	24	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	WŚ pradzieje PŚ/NŻ		
50.	Skąpe, st. 11	25	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
51.	Skąpe, st. 2	26	57-13	punkt osadniczy punkt osadniczy	b.d.	k. łużycka k. łużycka	
52.	Skąpe, st. 3	27	57-13	punkt osadniczy	b.d.	k. łużycka	
53.	Skąpe, st. 12	28	57-13	śląd osadniczy	pradzieje		
54.	Skąpe, st. 13	29	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
55.	Skąpe, st. 14	30	57-13	osada śląd osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	OWR WŚ PŚ pradzieje	k. luboszycka	

56.	Skąpe, st. 15	31	57-13	punkt osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	WŚ PŚ pradzieje		
57.	Skąpe, st. 16	32	57-13	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ/NŻ		
58.	Skąpe, st. 1	1	57-14	grodzisko śląd osadniczy	WŚ PŚ		L-26/C z 10-03-1966
59.	Skąpe, st. 17	2	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ		
60.	Skąpe, st. 18	3	57-14	osada ? osada śląd osadniczy	WEB ŚR NŻ		
61.	Skąpe, st. 19	4	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
62.	Skąpe, st. 20	5	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
63.	Skąpe, st. 21	6	57-14	osada punkt osadniczy śląd osadniczy	OWR pradzieje PŚ		
64.	Skąpe, st. 22	7	57-14	punkt osadniczy osada punkt osadniczy śląd osadniczy	Ha pradzieje WŚ faza C-D PŚ	k. lużycka	
65.	Skąpe, st. 23	8	57-14	osada	Ha	k. lużycka	
66.	Skąpe, st. 24	9	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ faza E PŚ pradzieje		
67.	Skąpe, st. 25	10	57-14	osada	WŚ		
68.	Skąpe, st. 26	11	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	b.d. WŚ pradzieje	k. lużycka	
69.	Skąpe, st. 27	12	57-14	osada osada osada	EB ? pradzieje PŚ/NŻ? jest w karcie WŚ	k. lużycka	
70.	Skąpe, st. 28	13	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	EK pradzieje PŚ/NŻ		
71.	Skąpe, st. 29	14	57-14	punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	OWR WŚ PŚ		
72.	Skąpe, st. 30	15	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
73.	Skąpe, st. 31	16	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
74.	Skąpe, st. 32	17	57-14	punkt osadniczy punkt osadniczy	WEB WŚ ?		
75.	Skąpe, st. 33	18	57-14	osada śląd osadniczy	WŚ PŚ		
76.	Skąpe, st. 1	19	57-14	osada	WŚ		
77.	Skąpe, st. 34	20	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ		
78.	Skąpe, st. 35	21	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ		

79.	Skąpe, st. 36	22	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ pradzieje PŚ/NŻ		
80.	Skąpe, st. 37	23	57-14	osada	WŚ		
81.	Radoszyn, st. 1	24	57-14	śląd osadniczy	pradzieje		
82.	Radoszyn, st. 2	25	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ ? PŚ		
83.	Radoszyn, st. 3	26	57-14	osada osada punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje Lt WŚ PŚ	k. przeworska	
84.	Radoszyn, st. 4	27	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ		
85.	Radoszyn, st. 5	28	57-14	cmentarzysko ? osada śląd osadniczy	Lt pradzieje WŚ	k. przeworska	
86.	Radoszyn, st. 6	29	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ WŚ pradzieje PŚ/NŻ		
87.	Radoszyn, st. 7	30	57-14	osada śląd osadniczy	WŚ PŚ		
88.	Radoszyn, st. 8	31	57-14	śląd osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ		
89.	Darnawa, st. 1	32	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy osada śląd osadniczy	Ha pradzieje WŚ PŚ	k. łżycka	
90.	Darnawa, st. 2	33	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
91.	Darnawa, st. 3	34	57-14	osada śląd osadniczy	WŚ PŚ		
92.	Darnawa, st. 4	35	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ/NŻ		
93.	Darnawa, st. 5	36	57-14	śląd osadniczy osada śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ/NŻ		
94.	Darnawa, st. 6	37	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
95.	Darnawa, st. 7	38	57-14	osada śląd osadniczy	WŚ PŚ		
96.	Darnawa, st. 8	39	57-14	punkt osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ		
97.	Darnawa, st. 9	40	57-14	punkt osadniczy	PŚ		
98.	Darnawa, st. 10	41	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ		
99.	Darnawa, st. 11	42	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
100.	Darnawa, st. 12	43	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
101.	Darnawa, st. 13	44	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ		
102.	Darnawa, st. 14	45	57-14	śląd osadniczy	pradzieje		

103.	Radoszyn, st. 9	46	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
104.	Radoszyn, st. 10	47	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		
105.	Radoszyn, st. 11	48	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
106.	Radoszyn, st. 12	49	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/N		
107.	Radoszyn, st. 13	50	57-14	punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ		
108.	Radoszyn, st. 14	51	57-14	śląd osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	b.d. pradzieje PŚ/NŻ	k. łużycka	
109.	Radoszyn, st. 15	52	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
110.	Niekarzyn, st. 1	53	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
111.	Niekarzyn, st. 2	54	57-14	śląd osadniczy	PŚ		
112.	Niekarzyn, st. 3	55	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
113.	Niekarzyn, st. 4	56	57-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
114.	Skąpe, st. 38	59	57-14	śląd osadniczy ?	b.d. NŻ	k. łużycka	
115.	Łąkie, st. 14	60	57-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	neolit/ WEB ? pradzieje		
116.	Łąkie, st. 15	61	57-14	śląd osadniczy punkt osadniczy osada ?	WŚ PŚ NŻ		
117.	Przetocznica, st. 1	1	58-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
118.	Przetocznica, st. 2	2	58-13	punkt osadniczy śląd osadniczy	Ha PŚ/NŻ	k. łużycka	
119.	Podła Góra, st. 1	3	58-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
120.	Podła Góra, st. 2	4	58-13	śląd osadniczy	PŚ		
121.	Podła Góra, st. 3	5	58-13	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
122.	Podła Góra	7	58-13	znalezisko luźne	EB	k. łużycka	
123.	Głogusz, st. 12	29	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	EB Lt pradzieje	k. łużycka	
124.	Pałck, st. 1	30	58-14	cmentarzysko cmentarzysko	Lt OWR		
125.	Pałck, st. 2	31	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	EK pradzieje		
126.	Pałck, st. 3	32	58-14	punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje OWR WŚ PŚ/NŻ		
127.	Pałck, st. 4	33	58-14	punkt osadniczy osada śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje OWR WŚ PŚ		
128.	Pałck, st. 5	34	58-14	śląd osadniczy punkt osadniczy	WŚ PŚ/NŻ		

129.	Niekarzyn, st. 5	35	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy punkt osadniczy	pradzieje b.d. WŚ	k. łżycka	
130.	Niekarzyn, st. 6	36	58-14	punkt osadniczy punkt osadniczy śląd osadniczy	pradzieje WŚ PŚ		
131.	Niekarzyn, st. 7	37	58-14	śląd osadniczy punkt osadniczy	pradzieje OWR		
132.	Niekarzyn, st. 8	38	58-14	śląd osadniczy osada śląd osadniczy	pradzieje OWR PŚ/NŻ		
133.	Niekarzyn, st. 10	40	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ		
134.	Niekarzyn, st. 11	41	58-14	śląd osadniczy	PŚ/NŻ		
135.	Niekarzyn, st. 12	42	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy	pradzieje PŚ/NŻ		
136.	Niekarzyn, st. 13	43	58-14	śląd osadniczy śląd osadniczy śląd osadniczy	b.d. WŚ PŚ/NŻ	k. łżycka	
137.	Niekarzyn	44	58-14	znalezisko luźne	EB	k. łżycka	
138.	Pałck, st. 6	45	58-14	pole Bitwy pod Kijami	25-07-1759		L-881/A z 06-05-2022

6.10. Krajobrazy priorytetowe.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym krajobraz priorytetowy to krajobraz szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania.

Lokalizację krajobrazów priorytetowych określa się w audycie krajobrazowym, sporządzanym dla obszaru województwa nie rzadziej niż raz na 20 lat.

Audyt krajobrazowy województwa lubuskiego został przyjęty Uchwałą Nr IV/66/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 października 2024 r. w sprawie Audytu krajobrazowego województwa lubuskiego.

Zgodnie z ww. dokumentem, na obszarze gminy Skąpe wskazano cztery krajobrazy priorytetowe (zgodnie z poniższą tabelą):

L.P.	ID KRAJOBRAZU	NAZWA I KOD KRAJOBRAZU	KOD I OPIS PODTYPU	POW. [ha]
1.	4	Rynna Ołoboku, jeziora Ciborze i Skąpe 08-315.42-117	B6a Wiejskie - sztuczne zbiorniki wodne	1139,7
2.	480	Lasy między jeziorami Niesłysz i Wilkowskim 08-315.42-88	A3b Leśne - z przewagą siedlisk lasowych	1330,9
3.	1192	Jezioro Niesłysz 08-315.42-3	A1a Jeziora	630,1
4.	1674	Bory Pojezierza Lubuskiego 08-315.42-62	A3a Leśne - z przewagą siedlisk borowych	14073,5

Zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Lubuskiego, dla ww. krajobrazów określono Rekomendacje i wnioski w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego) dotyczące kształtowania krajobrazu priorytetowego:

Rynna Ołoboku, jeziora Ciborze i Skąpe - ID 4

Podtyp B6a - Wiejskie - sztuczne zbiorniki wodne;

- Zadania mające na celu zachowanie dotychczasowego stanu krajobrazu lub poprawę jego wartości oraz właściwe kształtowanie:

1. Ochrona ciągłości strefy buforowej jezior.
2. Utrzymanie ciągłości ekologicznej Doliny Ołoboku, analiza potrzeby budowy przeprawek na jazach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego.
3. Monitoring w zakresie nielegalnego przekształcania stref brzegowych jezior, grodzenia, zabudowy, usuwania roślinności szuwarowej, krzewiastej i drzewiastej oraz nielegalnie wznoszonych pomostów.
4. Przeprowadzenie kontroli legalności pomostów i kładek wędkarskich oraz doprowadzenie do rozbiórki obiektów nielegalnych.
5. Wyłączenie z użytkowania rębniami zupełnymi i gniazdowymi drzewostanu w pasie o szerokości 25 metrów od linii brzegu naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych.
6. Zabezpieczanie, konserwacja i oznakowanie hydrotechnicznych budowli fortecznych.
- Wytyczne do gminnych aktów planistycznych dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania terenu:
 1. Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenu.
- Potencjalni adresaci rekomendacji i wniosków wg kompetencji: Wójt Gminy Skąpe, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Zarząd Województwa Lubuskiego Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Polski Związek Wędkarski, Powiatowy Inspektor Budowlany, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Zarządca gospodarstwa rybackiego, inne organy administracji, stowarzyszenia, organizacje, w tym pozarządowe oraz fundacje działające na terenie gminy.

Lasy między jeziorami Niestysz i Wilkowskim ID 480

Podtyp A3b - Leśne – z przewagą siedlisk lasowych;

- Zadania mające na celu zachowanie dotychczasowego stanu krajobrazu lub poprawy jego wartości oraz właściwe kształtowanie:
 1. W ramach realizowanej gospodarki leśnej utrzymywanie i/lub zwiększanie zasobów martwego drewna w ekosystemach leśnych, pozostawianie drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
 2. Wyłączenie z użytkowania rębniami zupełnymi i gniazdowymi drzewostanu w pasie o szerokości 25 metrów od linii brzegu naturalnych cieków i naturalnych zbiorników wodnych.
 3. Utrzymanie właściwych dla siedlisk bagiennych stosunków wodnych.
 4. Zachowanie ciągłości ekologicznej rzeki Ołobok.
 5. Ograniczenie gospodarki leśnej w obrębie grodziska Niesulice, wszelkie prace podejmować należy w ścisłej współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
 6. Zachowanie polan śródleśnych i gruntów ornych w strukturze przestrzennej lasu; wyłączenie z zabudowy.
 7. Przeciwdziałanie sukcesji polan śródleśnych; wyłączenie z zalesiania.
 8. Kontrola legalności istniejących pomostów nad jeziorem Księżno.
 9. Zabezpieczenie i udostępnienie do zwiedzania budowli obronnych MRU.
 10. Kształtowanie stref ekotonowych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi i zabudowanymi.
 11. W przypadku lokalizacji nowej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego zaleca się ustalenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w odległości nie mniejszej niż 25 m od linii lasu.
- Wytyczne do gminnych aktów planistycznych dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania terenu:
 1. Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenu.
 2. Zachowanie polan śródleśnych i gruntów ornych w strukturze przestrzennej lasu; wyłączenie z zabudowy.
 3. Nową zabudowę zaleca się lokalizować wyłącznie na obszarach wskazanych w istniejących MPZP oraz w obrębie zwartej miejscowości Ołobok i na gruntach nieleśnych w obrębie Tycyna.
 4. Zaleca się nielokalizowanie zabudowy wymagającej trwałej wycinki lasu i odlesienia gruntów w celu zapobiegania fragmentacji siedlisk leśnych.

5. W przypadku lokalizacji nowej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu leśnego zaleca się ustalenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w odległości nie mniejszej niż 25 m od linii lasu.
- Potencjalni adresaci rekomendacji i wniosków wg kompetencji: Burmistrz Świebodzina, Wójt Gminy Lubrza, Wójt Gminy Skąpe, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Zarząd Województwa Lubuskiego, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Powiatowy Inspektor Budowlany, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, inne organy administracji, stowarzyszenia, organizacje, w tym pozarządowe oraz fundacje działające na terenie gmin obszaru krajobrazu.

Jezioro Niesłysz ID 1192

Podtyp A1a – Jeziora;

- Zadania mające na celu zachowanie dotychczasowego stanu krajobrazu lub poprawy jego wartości oraz właściwe kształtowanie:
1. Utrzymanie ciągłości strefy buforowej jezior; monitoring w zakresie nielegalnego przekształcania stref brzegowych jezior - grodzenia, zabudowy, usuwania roślinności szuwarowej, krzewiastej i drzewiastej.
 2. Wyłączenie z użytkowania rębniami zupełnymi i gniazdowymi drzewostanu w pasie o szerokości 25 metrów od linii brzegowej naturalnych cieków i naturalnych zbiorników.
 3. Zaleca się pozostawienie wysp na jeziorze Niesłysz w formie niezagospodarowanej w pełni naturalnej i wyłączonej z gospodarki leśnej.
 4. Kontrola legalności pomostów wędkarskich i kładek.
 5. Likwidacja nielegalnych elementów przekształcania brzegów jezior.
 6. Ograniczenie dalszej fragmentacji litoralu, w szczególności wznoszenia nowych stanowisk i pomostów wędkarskich.
 7. Zaleca się ograniczenie wydawania zgód na budowę pomostów i plaż do terenów już zainwestowanych w północno-zachodniej i południowej części jeziora Niesłysz (miejscowości Przełazy i Niesulice). Egzekwowanie utrzymania czystości w obrębie stanowisk wędkarskich.
 8. Regularne uprzątnięcie zaśmiecen z istniejących miejsc wypoczynkowo rekreacyjnych wzdłuż brzegu jeziora.
- Wytyczne do gminnych aktów planistycznych dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania terenu:
1. Zaleca się wyłączenie z zabudowy obszarów znajdujących się w odległości 100 m od linii brzegu jezior.
 2. Zaleca się ograniczenie wydawania zgód na budowę pomostów i plaż do terenów już zainwestowanych w północno-zachodniej i południowej części jeziora Niesłysz (miejscowości Przełazy i Niesulice).
 3. Zaleca się zachować tereny otwarte w północno-zachodniej i północnej części jeziora Niesłysz.
 4. Nową zabudowę zaleca się ograniczyć do obszarów wyznaczonych w istniejących mpzp.
- Potencjalni adresaci rekomendacji i wniosków wg kompetencji: Wójt Gminy Lubrza, Wójt Gminy Skąpe, Burmistrz Świebodzina, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Zarząd Województwa Lubuskiego, Polski Związek Wędkarski, Powiatowy Inspektor Budowlany, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Starosta Świebodziński, inne organy administracji, stowarzyszenia, organizacje, w tym pozarządowe oraz fundacje działające na terenie gmin obszaru krajobrazu.

Bory Pojezierza Lubuskiego ID 1674

Podtyp A3a - Leśne – z przewagą siedlisk borowych;

- Zadania mające na celu zachowanie dotychczasowego stanu krajobrazu lub poprawy jego wartości oraz właściwe kształtowanie:
1. W ramach realizowanej gospodarki leśnej utrzymywanie i/lub zwiększanie zasobów martwego drewna w ekosystemach leśnych, pozostawianie drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
 2. Wyłączenie z użytkowania rębniami zupełnymi i gniazdowymi drzewostanu w pasie o szerokości 25 metrów od linii brzegu naturalnych cieków i naturalnych zbiorników.

3. Kształtowanie stref ekotonowych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi lub zabudowanymi oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
4. Zachowanie polan śródleśnych i gruntów ornych w strukturze przestrzennej lasu; zaleca się wyłączenie z zabudowy.
5. Przeciwdziałanie sukcesji polan śródleśnych; zaleca się wyłączenie z zalesiania.
6. Ochrona i pielęgnacja alei dębowych w obrębie miejscowości Gryżyna.
7. Rekomenduje się poszerzenie obszaru chronionego krajobrazu „Rynna Paklicy i Ołoboku” o fragment lasu położonego na północ od wsi Błonie.
- Wytyczne do gminnych aktów planistycznych dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania i użytkowania terenu:
 1. Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenu.
 2. Zachowanie polan śródleśnych i gruntów ornych w strukturze przestrzennej lasu; zaleca się wyłączenie z zabudowy.
 3. Zaleca się objęcie strefą ochrony konserwatorskiej układu ruralistycznego wsi Gryżyna oraz dworku myśliwskiego z parkiem i cmentarza w Gryżynie, a także historycznego układu osady Cibórz (dawne koszary).
 4. Nową zabudowę zaleca się lokalizować w obrębie zwartej zabudowy miejscowości znajdujących się w granicach niniejszej jednostki krajobrazowej lub z nią sąsiadujących w szczególności miejscowości Przełazy, Złoty Potok, Kłodnica, Gryżyna, Przetoczna, Cibórz, Międzyłesie, Ołobok.
 5. Zaleca się nielocalizowanie zabudowy związanej z trwałą wycinką lasu i odlesieniem gruntów w celu zapobiegania fragmentacji siedlisk leśnych, z wyjątkiem budowy obiektów i urządzeń służących celom gospodarki leśnej, ochronie przyrody, ochronie przeciwpożarowej oraz ochronie przeciwpowodziowej.
 6. Ochrona i pielęgnacja alei dębowych w obrębie miejscowości Gryżyna.
- Potencjalni adresaci rekomendacji i wniosków wg kompetencji: Burmistrz Czerwieńska, Wójt Gminy Skąpe, Wójt Gminy Bytnica, Wójt Gminy Lubrza, Wójt Gminy Łągow, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Zarząd Województwa Lubuskiego, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego, inne organy administracji, stowarzyszenia, organizacje, w tym pozarządowe oraz fundacje działające na terenie gmin obszaru krajobrazu.

6.11. Ludzie.

POG sporządza się w szczególności w celu określenia nowej struktury funkcjonalno-przestrzennej w zakresie zmian zachodzących w przestrzeni w wyniku realizacji, przede wszystkim, decyzji lokalizacji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz zmian demograficznych i gospodarczych.

Ponadto, po analizie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w gminie i aktualnego zapotrzebowania na poszczególne funkcje, w projekcie POG przewidziano przywrócenie funkcji rolniczej dla części terenów, wskazanych do urbanizacji w obecnie obowiązującym dokumencie studium. Dotyczy to w szczególności terenów okolic miejscowości Ołobok, Skąpe, Niekarzyn.

Projektowane zainwestowanie musi uwzględniać przepisy obowiązującego prawa w zakresie oddziaływania inwestycji na środowisko, w tym zdrowie ludzi. Wobec powyższego, rozwiązania przyjęte w POG muszą spełniać warunki w zakresie ochrony środowiska i możliwości przebywania w nim ludzi bez narażania na negatywne znaczące oddziaływanie przedsięwzięć.

Jest to opracowanie o dużym stopniu ogólności, w którym nie dopuszcza się wskazania konkretnych rozwiązań, w tym technicznych, technologicznych, przesądzeń lokalizacyjnych konkretnych inwestycji, które mogą być określone dopiero na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Hałas, pyły i gazy, promieniowanie – to podstawowe zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza w wyniku prowadzonej przez człowieka działalności, mające zasadniczy wpływ na zdrowie i życie ludzi.

Źródłami tych zanieczyszczeń będą w szczególności: funkcjonowanie w środowisku zabudowy mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, eksploatacja obiektów infrastruktury technicznej, komunikacja.

Na obszarze gminy występują elementy zagospodarowania, mogące oddziaływać na zdrowie ludzi i stan środowiska (w tym gruntowo-wodnego), tj. czynne cmentarze, infrastruktura techniczna, w szczególności napowietrzne linie elektroenergetyczne, tereny działalności gospodarczej z możliwością lokalizowania farm fotowoltaicznych tj. urządzeń wytwarzających energię ze odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, główne trasy komunikacyjne, linie kolejowe itd. Elementy te wykazane zostały na rysunku uzasadnienia do POG i opisane w części tekstowej tego uzasadnienia.

Zgodnie z definicją ustawową, odnawialne źródło energii (zwane dalej OZE) to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otoczenia, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego, biometanu, biopłynów oraz z wodoru odnawialnego. Energia odnawialna stanowi alternatywę dla konwencjonalnych źródeł energii, jakimi są paliwa kopalne, m. in. węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny.

Obecnie na terenie gminy Skąpe zlokalizowane są: trzy obszary farm fotowoltaicznych: działka nr ewid. 195/9 obręb Łąkie, działka nr ew. 154/3 obręb Niesulice, działka nr ewid 263 obręb Skąpe.

Ponadto, Gmina posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie lokalizacji farmy wiatrowej w obrębach Radoszyn, Darnawa.

W planie ogólnym umożliwiono lokalizację odnawialnych źródeł energii na terenach produkcji rolnej w odległości nie mniejszej niż 250 m od granicy stref z zabudowy mieszkaniową i dotyczy to energii pozyskiwanej ze słońca i wodoru. Wyjątkiem jest obszar zlokalizowany na północny wschód od miejscowości Łąkie, w którym funkcjonuje elektrownia słoneczna.

Lokalizacja elektrowni wiatrowych dopuszczona jest wyłącznie na obszarach wyznaczonych już w planach miejscowych oraz w obecnie sporządzanych dwóch planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego.

Ze względu na brak przesądzeń lokalizacyjnych w POG zapisy o konieczności zastosowania rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko i zdrowie ludzi będzie można zawrzeć dopiero w ustaleniach przyszłych planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli będą mogły być wydane. W szczególności dotyczy to uwzględnienia zabezpieczeń przed uciążliwościami, stref ochronnych od elementów i terenów, w obrębie których obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenów, zgodnie z przepisami odrębnymi.

POG określa politykę przestrzenną gminy ujętą w wyznaczonych strefach planistycznych, przy uwzględnieniu lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Realizacja inwestycji na podstawie jego ustaleń, przy optymalnym wykorzystaniu terenów już zainwestowanych z uwzględnieniem funkcji istniejących nie spowoduje dodatkowego, znaczącego wzrostu zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza (w tym hałasu, pyłów i gazów) oraz do ziemi i wód.

Projektowane zmiany nie spowodują wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

Analizując charakter przewidzianych działań, a w szczególności charakter nowych regulacji przestrzennych w stosunku do obecnie obowiązujących, można uznać, że realizacja ustaleń projektu POG nie wpłynie negatywnie na zdrowie ludzi.

7. OBSZARY PODLEGAJĄCE OCHRONIE

Powierzchnia obszarów objętych formami ochrony przyrody (na mocy ustawy o ochronie przyrody) na terenie gminy Skąpe wynosi ok. 6 200 ha, co stanowi ok. 34% powierzchni ogólnej gminy.

System obszarów i obiektów prawnie chronionych na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 1478 z późn. zm.) stanowią:

- fragment Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną;
- dwa fragmenty Obszarów Chronionego Krajobrazu;
- jeden fragment obszaru chronionego sieci Natura 2000 Specjalny Obszar Chroniony PLH080035 Dębowe Aleje w Gryżynie i Zawiszach;
- pomniki przyrody;
- trzy użytki ekologiczne.

Gryżyński Park Krajobrazowy

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar o powierzchni 146 ha, położony w zachodniej części gminy Skąpe, zlokalizowany jest w zasięgu Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego.

Park ustanowiony został na mocy Uchwały Nr XLIII/646/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 26 marca 2018r. w sprawie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego.

Zgodnie z przepisami ustanawiającymi, szczególnymi celami ochrony Parku są:

1. ochrona wartości przyrodniczych, w tym:
 - a) zachowanie naturalnego systemu hydrologicznego;
 - b) zachowanie siedlisk przyrodniczych i zbiorowisk roślinnych, w tym przede wszystkim muraw psammofilnych, łąk, torfowisk oraz łęgów nadrzecznych;
 - c) zachowanie we właściwym stanie siedlisk przyrodniczych i zbiorowisk roślinnych, w tym szczególnie rzadkich i zagrożonych oraz objętych ochroną prawną;
 - d) zachowanie charakterystycznych struktur geologicznych i geomorfologicznych;
2. ochrona wartości historycznych i kulturowych, w tym:
 - a) zachowanie obiektów zabytkowych i miejsc o istotnym znaczeniu historycznym i zabytkowym;
 - b) zachowanie wartości kulturowych jednostek osadniczych, zwłaszcza starego budownictwa o cechach regionalnych;
 - c) zachowanie i utrwalanie tożsamości kulturowej na obszarze Parku;
3. ochrona wartości krajobrazowych, w tym:
 - a) zachowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Parku, zapewniającej rozmieszczenie funkcji obszaru w sposób nie powodujący obniżenia lub utraty wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz nie kolidujący wzajemnie ze sobą;
 - b) zachowanie tradycyjnych układów zabudowy wiejskiej;
 - c) zachowanie zróżnicowanej rzeźby terenu atrakcyjnej dla ekspozycji krajobrazu: jeziorno-leśnego, jeziorno-rolniczego i rzeczno-rolniczo-leśnego;
 - d) zachowanie mozaiki krajobrazowej jeziora, lasy, pola, łąki, doliny rzeczne.

Na obszarach graniczących z Gryżyńskim Parkiem Krajobrazowym została wyznaczona jego otulina, która na terenie gminy Skąpe obejmuje obszar o powierzchni 2095,6 ha. Otulina jest strefą ochronną graniczącą z formą ochrony przyrody i wyznaczoną indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

Gryżyński Park Krajobrazowy posiada plan ochrony, określony w Uchwale Nr LXII/955/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 marca 2024r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Ustanowiony został na okres 20 lat – do 11 kwietnia 2044r. Plan określa strategiczne cele ochrony, identyfikuje zagrożenia dla poszczególnych komponentów środowiska, ustala zasady gospodarowania oraz działania związane z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu.

Obszary Chronionego Krajobrazu.

Obszar chronionego krajobrazu jest formą ochrony przyrody, obejmującą tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Na terenie gminy Skąpe występują fragmenty dwóch Obszarów Chronionego Krajobrazu:

Puszcza nad Pliszką

Obszar ustanowiony został na mocy Uchwały Nr V/76/19 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 kwietnia 2019r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Puszcza nad Pliszką”.

Obejmuje niewielki obszar o powierzchni 78,30 ha, zlokalizowany w północno-zachodnim rejonie gminy Skąpe.

Czynna ochrona ekosystemów Obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu krajobrazu kompleksu leśnego oraz dolin rzecznych.

W ww. uchwale określono zasady zagospodarowania na terenie Obszaru, ustalone w formie zakazów.

Rynna Paklicy i Ołoboku

Obszar ustanowiony został na mocy Uchwały Nr XLVI/660/22 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 5 września 2022r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu o nazwie "Rynna Paklicy i Ołoboku".

Obejmuje obszar o powierzchni 3931,62 ha, zlokalizowany w północnej i centralnej części gminy Skąpe.

Czynna ochrona ekosystemów Obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu korytarza ekologicznego oraz leśno-polno-jeziorniej mozaiki krajobrazowej.

W ww. uchwale określono zasady zagospodarowania na terenie Obszaru, ustalone w formie zakazów.

Obszary chronione sieci Natura 2000.

Sieć Natura 2000 została utworzona w celu ochrony i zachowania cennych przyrodniczo gatunków i siedlisk występujących na kontynencie europejskim. W skład sieci wchodzi:

- Specjalne Obszary Ochrony (SOO) – wyznaczane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG z 21 maja 1992r.), w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków;
- Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) – wyznaczane na podstawie Dyrektywy Ptasiej (79/403/EWG z 2 kwietnia 1979r.), w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych jedną lub kilkoma formami ochrony przyrody, wymienionymi w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody, jak również obszary i obiekty, nie objęte żadną formą ochrony, użytkowane gospodarczo. Utworzenie SOO nie oznacza automatycznego objęcia go ochroną ścisłą, tzn. wyłączenia go z działalności gospodarczej.

Na obszarach SOO, niebędących parkami narodowymi i rezerwatami przyrody, dopuszczalne jest użytkowanie gospodarcze, chociaż z uwagi na typy siedlisk, będących podstawą wyznaczenia obszaru, mogą obowiązywać pewne ograniczenia. Mogą one mieć postać zakazów wykonywania pewnych działań na całym obszarze lub w jego części, albo zaleceń dotyczących pożądanych sposobów i czasu wykonywania zabiegów gospodarczych. Obowiązuje zasada, że użytkowanie nie może spowodować zaniku określonego typu siedliska, zmniejszenia jego powierzchni czy zaburzenia jego struktury i funkcji. Generalnie celem jest utrzymanie typów siedlisk przyrodniczych w tzw. właściwym stanie ochrony.

Charakterystykę obszaru Natura 2000 opracowano na podstawie Standardowego Formularza Danych.

Specjalny Obszar Ochrony PLH 080035 Dębowe Aleje w Gryżynie i Zawiszach

Obszar został utworzony na mocy Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 sierpnia 2021r. w sprawie Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk Dębowe aleje w Gryżynie i Zawiszach (PLH080035) (Dz. U. z 2021r. poz. 1584).

Obszar PLH080035 wyznacza się w celu:

1. trwałej ochrony populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki lub
2. odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków, o których mowa w pkt 1 – w stosunku do przedmiotów ochrony.

Gatunki zwierząt innych niż ptaki, będące przedmiotem ochrony na Specjalnym Obszarze Ochrony siedlisk Dębowe aleje w Gryżynie i Zawiszach (PLH080035) to:

- jelonek rogacz (*Lucanus cereus*) - populacja osiadła;

- kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo*) – populacja osiadła;
- pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*) (*Osmoderma barnabita*) – populacja osiadła.

Obszar został włączony do sieci Natura 2000 ze względu na występowanie trzech gatunków owadów z Listy gatunków bezkręgowców z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (Dyrektywy Siedliskowej): kozioroga dębosza, jelonka rogacza i pachnicy dębowej. Ponadto o wartości obszaru świadczą liczne aleje starych dębów. Obszar ten ma łączność z rozległymi kompleksami leśnymi Puszczy Lubuskiej i stanowi istotny element sieci korytarzy ekologicznych.

Obszar posiada plan zadań ochronnych, ustanowiony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 marca 2017r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Dębowe aleje w Gryżynie i Zawiszach PLH080035.

W ww. dokumencie zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotem ochrony obszaru. Określono również cele działań ochronnych oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Pomniki przyrody.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody, prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, na terenie gminy Skąpe zlokalizowane są następujące pomniki przyrody:

L.P.	NAZWA POMNIKA PRZYRODY	DATA USTANOWIENIA/ DANE AKTU USTANAWIAJĄCEGO	OPIS POMNIKA/ TYP POMNIKA	OPIS LOKALIZACJI
1.	Bez nazwy	1982-01-16 Rozp. Nr 33 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 833)	Klon jawor (Jawor) - <i>Acer pseudoplatanus</i> - drzewo bardzo zdrowe, w świetnym stanie; - obwód 245cm, wysokość 24m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- Niekarzyn, N-ctwo Sulechów, obręb Mozów, oddział 55 h; - rośnie w lesie, na skarpie okalającej mokradło, w pobliżu toru kolejowego; - nr z rejestru z 1982r. - 489
2.	Bez nazwy	1996-06-14 Rozp. Nr 40 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 840)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - u podstawy pnia duży ubytek, z którego usuwano próchno, ale drzewo w dobrej kondycji, brak oznak zamierania; - obwód 559cm, wysokość 26m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Skąpe, dz. nr 376,; - rośnie w m. Skąpe przy transformatorze; - nr z rejestru z 1990r. - 985 (jako m. Łąkie)
3.	Bez nazwy	1991-01-15 Rozp. Nr 36 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 836)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - drzewo o okazałych rozmiarach i szczególnych walorach przyrodniczych; - obwód 437cm, wysokość 26m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Pałk, dz. nr 57/1, własność: Skarb Państwa w zarządzie N-ctwa Sulechów, obr. leśny Sulechów, L-ctwo Mozów, oddz. 57 j; - nr z rejestru z 1990r. - 879
4.	Bez nazwy	1991-01-15 Rozp. Nr 36 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 836)	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i> - drzewo bardzo zdrowe, w świetnym stanie; - obwód 399cm, wysokość 26m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Przetoczna, dz. nr 118/1, własność: Skarb Państwa w zarządzie N-ctwa Sulechów, obr. leśny Nietkowice, L-ctwo Przetoczna, oddz. 118 i; - nr z rejestru z 1990r. - 889
5.	Bez nazwy	1996-01-02 Rozp. Nr 35 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 835)	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i> - drzewo o okazałych rozmiarach i szczególnych walorach przyrodniczych; - obwód 490cm, wysokość 22m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Niekarzyn. Rośnie ok. 500m przed Niekarzynem od strony Kępska, po prawej stronie drogi na skraju lasu; - nr z rejestru z 1995r. - 964
6.	Bez nazwy	1980-06-30	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus</i>	- obr. ewid. Niekarzyn, dz.

		Rozp. Nr 28 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 828)	<i>excelsior</i> - drzewo wiekowe o okazałych, imponujących rozmiarach; - obwód 616cm, wysokość 28m; - typ pomnika - jednoobiektowy	nr 133/5, własność: Gmina Skąpe; - rośnie w Niekarzynie przy boisku szkolnym; - nr z rejestru z 1980r. – 380
7.	Bez nazwy	1980-06-30 Rozp. Nr 28 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 828)	Wiąz pospolity (Wiąz polny) - <i>Ulmus minor</i> - drzewo o okazałych rozmiarach i szczególnych walorach przyrodniczych; - obwód 368cm, wysokość 23m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Niekarzyn, dz. nr 133/5, własność: Gmina Skąpe; - rośnie w Niekarzynie za boiskiem szkolnym nad stawem; - nr z rejestru z 1980r. – 381
8.	Bez nazwy	1991-01-15 Rozp. Nr 36 Woj. Lub. z 19 maja 2006r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 38, poz. 836)	Wiąz szypułkowy - <i>Ulmus laevis</i> (<i>Ulmus pedunculata</i> ; <i>Ulmus effusa</i>) - obwód 399cm, wysokość 25m; - typ pomnika - jednoobiektowy	- obr. ewid. Przetoczna, dz. nr 193, własność: Skarb Państwa w zarządzie N-cтва Sulechów, obr. leśny Nietkowice, L-ctwo Przetoczna, oddz. 193 c; - nr z rejestru z 1990r. – 880
9.	Jan	2023-05-23 Uchwała Nr LVI/481/2023 RG Skąpe z 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1296)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - pomnik stanowi drzewo z gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), któremu nadano nazwę Jan. Pomnik mierzy 20m wysokości, 310cm obwodu i 99cm pierśnicy; - typ pomnika - jednoobiektowy	w centrum wsi Darnawa, dz. ew. nr 91, obręb Darnawa, gmina Skąpe
10.	Grzegorz	2023-05-23 Uchwała Nr LVI/482/2023 RG Skąpe z 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1297)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - pomnik stanowi drzewo z gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), któremu nadano nazwę Grzegorz. Pomnik mierzy 24m wysokości, 48 cm obwodu i 154cm pierśnicy; - typ pomnika - jednoobiektowy	na obrzeżu wsi Darnawa, dz. ew. nr 146, obręb Darnawa, gmina Skąpe
11.	Mirosław	2023-05-23 Uchwała Nr LVI/483/2023 RG Skąpe z 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1298)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - pomnik stanowi drzewo z gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), któremu nadano nazwę Mirosław. Pomnik mierzy 22m wysokości, 410cm obwodu i 131cm pierśnicy; - typ pomnika - jednoobiektowy	w pobliżu wsi Darnawa, dz. ew. nr 269/2, obręb Darnawa, gmina Skąpe
12.	Bożenka	2023-05-23 Uchwała Nr LVI/480/2023 RG Skąpe z 25 kwietnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1295)	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> - pomnik stanowi drzewo z gatunku dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), któremu nadano nazwę Bożenka. Pomnik mierzy 25 m wysokości, 488 cm obwodu i 155 cm pierśnicy; - typ pomnika - jednoobiektowy	w centrum wsi Niesulice przy ścieżce rowerowo-piesznej nad jeziorem Niesłysz, dz. ew. nr 26/12, obręb Niesulice, gmina Skąpe

Użytki ekologiczne.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka

wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody, prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, na terenie gminy Skąpe zlokalizowane są następujące użytki ekologiczne:

L.P.	NAZWA UŻYTKU	DATA USTANOWIENIA/ DANE AKTU USTANAWIAJĄCEGO	OPIS WARTOŚCI PRZYRODNICZEJ/ RODZAJ	POWIERZCHNIA/ OPIS LOKALIZACJI
1.	Szlak Wydry	2002-05-04 Rozp. Nr 5 Woj. Lub. z 25 marca 2002r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. z 2002r. Nr 44, poz. 554)	Miejsce bytowania wydry - rodzaj: siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	- pow. 7,2400 ha; - dz. nr: 196/1L - 0,82ha, 196/2L - 0,75ha, 197/2L - 1,09ha, 198/1L - 0,72ha, 198/2L - 2,09ha, 197/1L - 1,05ha, 198/4L - 0,02ha, 198/3L - 0,70ha w obr. ewid. Pałck, gm. Skąpe. Grunty stanowią własność Skarbu państwa w zarządzie N-ctwa Sulechów
2.	W Dolinie Jabłonnej	2002-05-04 Rozp. Nr 5 Woj. Lub. z 25 marca 2002r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. z 2002r. Nr 44, poz. 554)	Fragment doliny rzecznej - rodzaj: siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków	- pow. 0,8000 ha; - dz. nr 61/2L - 0,42ha, 61/1L - 0,38ha w obr. ewid. Pałck, gm. Skąpe. Grunty stanowią własność Skarbu Państwa w zarządzie N-ctwa Sulechów
3.	Bagno w Olszynach	2002-05-04 Rozp. Nr 5 Woj. Lub. z 25 marca 2002r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. z 2002r. Nr 44, poz. 554)	Bagno śródlądowe - rodzaj: bagno	- pow. 6,0200 ha; - dz. nr: 55/6L - 1,55ha, 56L - 4,47ha w obr. ewid. Pałck, gm. Skąpe. Grunty stanowią własność Skarbu Państwa w zarządzie N-ctwa Sulechów

Inne elementy środowiska cenne przyrodniczo - Korytarze ekologiczne.

Korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów według definicji zawartej w art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Korytarzami ekologicznymi są pasy terenu łączące dwa różne płaty oraz umożliwiające przemieszczanie się osobników między tymi płatami. System korytarzy ekologicznych przeciwdziała fragmentacji siedlisk oraz izolacji populacji prowadzącej do zmniejszenia różnorodności biologicznej, prowadząc do ochrony i odbudowa bioróżnorodności lokalnej i krajowej.

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Opracowanie powstawało w dwóch etapach:

- etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków;
- etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

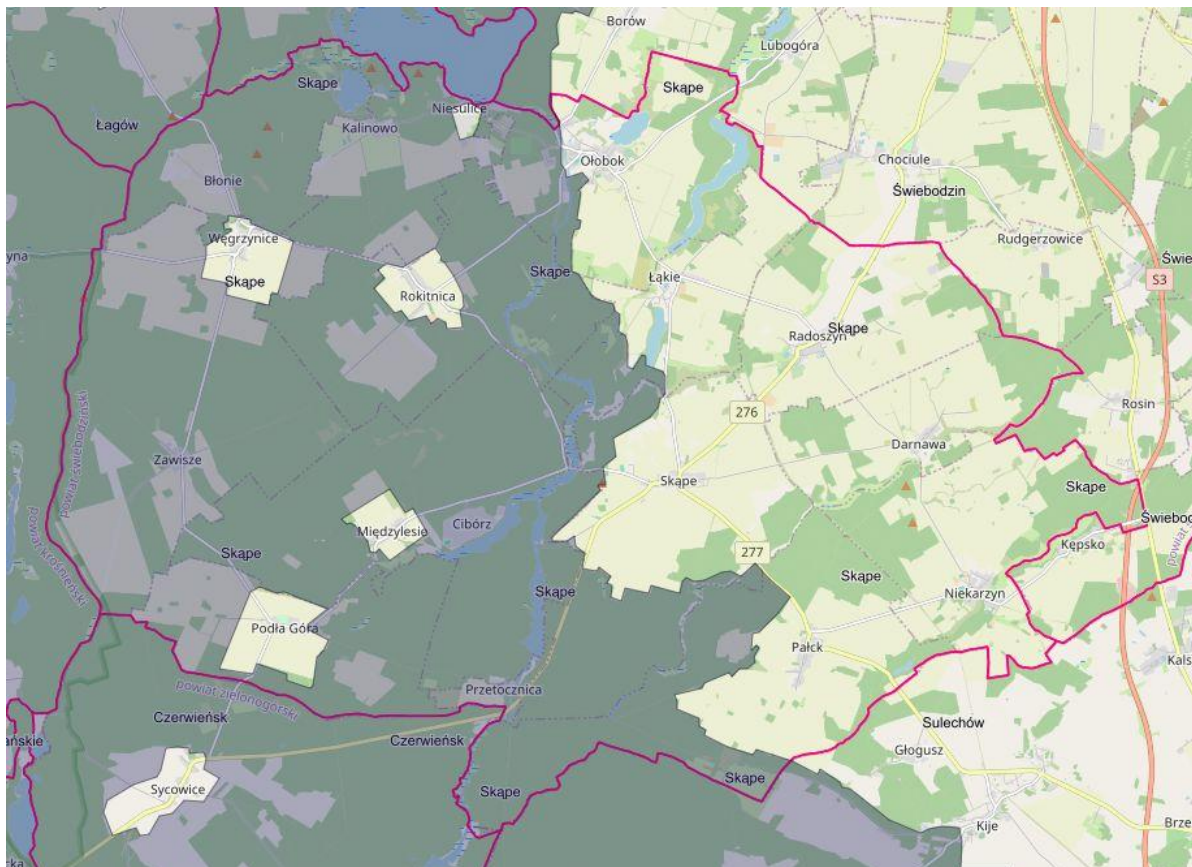
Projekt pt. „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” opracował zespół autorski w składzie: Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M.,

Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011r.

Głównym założeniem merytorycznym było opracowanie mapy korytarzy o charakterze multifunkcyjnym - przeznaczonych dla możliwie największej liczby gatunków i łączących różnorodne siedliska przyrodnicze, zwłaszcza podlegające ochronie w ramach sieci Natura 2000. Podstawowym celem opracowania mapy było stworzenie praktycznego narzędzia dla ochrony siedlisk i gatunków zagrożonych fragmentacją środowiska, wykorzystywanego w planowaniu przestrzennym i projektowaniu inwestycji liniowych (źródło: Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot, <https://pracownia.org.pl>, <https://korytarze.pl>).

Zgodnie z ww. źródłem zachodnia część gminy Skape położona jest w zasięgu korytarza ekologicznego Puszcza Lubuska GKZ-1, który jest krajowym obszarem węzłowym w ramach krajowej sieci ekologicznej EKONET - Polska. Obszar został wyznaczony głównie dla ochrony występującej tutaj populacji wilka. Jest też częścią bardzo ważnego korytarza ekologicznego, służącego migracjom dużych ssaków.

Ponadto, należy zauważyć, że obszar korytarza pokrywa się w dużej części z terenami Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego, Obszarami Chronionego Krajobrazu.

Mapa korytarzy ekologicznych (2012r.) przedstawiająca zasięg korytarza ekologicznego Puszcza Lubuska GKZ-1 na terenie gminy Skape.

OCHRONA KRAJOBRAZU

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami

upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w ustawie o ochronie przyrody.

OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania.

OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Na obszarze gminy Skąpe nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary narażone na ryzyko powodzi.

Wystąpienie powodzi na obszarze gminy Skąpe może być spowodowane lokalnymi gwałtownymi deszczami oraz gwałtownym topnieniem śniegu zasilanym intensywnymi deszczami przy zamarzniętej powierzchni gruntu lub znikomej retencji.

W zakresie zabezpieczenia przed powodzią i regulacji stosunków wodnych, budowa urządzeń piętrzących na rowach i ciekach pozwala na zgromadzenie znacznych rezerw wody, które w naturalny sposób wpływają na podniesienie zwierciadła wód gruntowych. Tworzone są w ten sposób określone zasoby dyspozycyjne, możliwe do wykorzystania dla nawodnień głównie użytków zielonych. Przegrodzenie rzeki wiąże się jednak z ingerencją w naturalny ekosystem wodny. Skala takich przedsięwzięć nie ogranicza się tylko do samych koryt cieków, ale dotyczy również obszarów leżących w ich zlewniach, proces ten powoduje zakłócenie swobodnego przepływu ryb. Budowa i odbudowa większości urządzeń piętrzących związana jest z wykonaniem przy nich przepławek dla ryb. Wykonanie urządzeń piętrzących realizowane jest od ujścia w górę rzeki, w celu sukcesywnego udrożnienia rzeki dla migracji ryb, zwłaszcza dwuśrodowiskowych.

Rowy melioracyjne pełnią bardzo ważną rolę w regulacji stosunków wodnych jako odbiorniki nadmiaru wody na obszarach użytków rolnych. Ma to na celu polepszenie zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienie jej uprawy oraz ochronę użytków rolnych przed powodzią.

Do prawidłowego funkcjonowania rowów niezbędna jest ich konserwacja co najmniej dwa razy do roku, tj. wiosną i jesienią. Brak konserwacji rowów melioracyjnych może doprowadzić do podtopień oraz całkowitego ich zaniku. Właściwa melioracja gruntów rolniczych przynosi w bardzo krótkim czasie wymierne korzyści, w tym poprawę plonów.

Działania związane z utrzymaniem i konserwacją systemów melioracyjnych i drenarskich mogą również mieć negatywne skutki. Może się to wiązać z osuszaniem terenów chronionych, w tym siedlisk przyrodniczych roślin i zwierząt chronionych. Szczególne zagrożenie stwarza to dla lasów bagiennych i zarośli łęgowych występujących w dolinach rzecznych. Zaniechanie wykaszania i wypasu jest dodatkowym czynnikiem przyspieszającym to zjawisko.

Zauważalne zmiany klimatu mogą mieć duży wpływ na gospodarkę wodną, w szczególności w rolnictwie, w wyniku zwiększenia ewapotranspiracji przy jednoczesnym zmniejszeniu opadów w okresie wegetacyjnym. Jednym z podstawowych działań dla poprawy struktury bilansu wodnego powinno być zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni, m.in. poprzez realizację programu małej retencji. Głównym celem działań z zakresu małej retencji wodnej jest zwiększenie zdolności retencyjnych małych zlewni w celu ochrony przed powodzią i suszą z jednoczesną poprawą walorów przyrodniczych środowiska naturalnego.

8. PROGNOZA ZMIAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WYNIKAJĄCYCH Z PROJEKTOWANEGO PRZEZNACZENIA TERENU.

Podstawową funkcją gminy Skąpe jest rolnictwo, gospodarka leśna i turystyka.

W granicach gminy można wydzielić dwa rejonu o zróżnicowanych warunkach dla potrzeb rozwoju rolnictwa: ekosystemy rolnicze o stosunkowo słabych glebach oraz ekosystemy rolnicze o znacznie lepszych glebach.

Występują także ekosystemy łąkowe, ciągi ekologiczne, związane z rynnami glacialnymi oraz niewielkie dolinki boczne oraz zagłębienia bezodpływowe.

W obszarze gminy występują dwa różniące się przyrodniczo obszary: wschodni i zachodni.

Obszar zachodni posiada mało zróżnicowane warunki fizjograficzne (budowa geologiczna, morfologia, gleby, klimat) i jest w znacznym stopniu zalesiony. Gleby są na ogół słabe, piaszczyste, w przewadze kompleksu żyniego słabego, o klasach bonitacyjnych V, miejscami IVa-IVb. Tworzą kilkudziesięciu- i kilkuset hektarowe powierzchnie, położone pomiędzy lasami. Są to tereny płaskie, łatwo dostępne.

Obszar wschodni jest zróżnicowany pod względem warunków fizjograficznych i w dużej części bezleśny (lasy występują na obrzeżach oraz wzdłuż rynien glacialnych). Cechują go na ogół dobre gleby, przydatne do uprawy wielu roślin. Stanowią rozległe, zwarte powierzchnie gleb o zróżnicowanej przydatności rolniczej i klasach bonitacyjnych, z przewagą gleb kompleksu żyniego bardzo dobrego i żyniego dobrego, z udziałem kompleksu psennego dobrego w klasach IIIa-IVb. Pewien udział mają też gleby kompleksu psennego dobrego oraz żyniego słabego. Są to tereny lekko pofalowane, łatwo dostępne.

Gmina posiada na ogół korzystne warunki na potrzeby rozwoju rolnictwa, przy czym powinno się ono rozwijać głównie w części wschodniej.

Na obszarze gminy występuje ekosystem łąkowy związany z głównymi dolinami rozcinającymi powierzchnię gminy. Występująca płytko woda gruntowa, liczne ciek, często torfiaste podłoże, stwarzają korzystne warunki dla rozwoju roślinności łąkowej.

Szczególną rolę w krajobrazie gminy odgrywają rynny glacialne. Występują w nich liczne jeziora, połączone systemem kanałów i cieków. Rzeźba rynien, budowa geologiczna, warunki wodne, spowodowały rozwój specyficznych ekosystemów, tworzących wyraźne, zbliżone do naturalnych ciągi ekologiczne. Z uwagi na walory krajobrazowe i ekologiczne tereny te powinny być szczególnie chronione przed sztucznymi przemianami, inwestycjami, zanieczyszczeniem. W ich obrębie występują ekosystemy łąkowe, wodne i leśne. Jeziora, naturalne ciek, kanały i rowy melioracyjne, liczne podmokłości stałe i okresowe, torfowiska, siedliska olsowe, lasy porastające krawędzie rynien, tworzą współzależne, zbliżone do naturalnych, ciągi ekologiczne. Cechuje je duża wrażliwość na zmiany warunków wodnych i duża podatność na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń wprowadzonych do wód. Pełnią one istotną rolę w retencji wód oraz w koncentrowaniu spływu powierzchniowego i podziemnego.

Szczególną ochroną przed zanieczyszczeniami powinny być objęte wody. Układ rynien i związany z nimi system hydrograficzny stwarza możliwość kontaktu hydraulicznego i szybkiego przemieszczania się zanieczyszczeń.

Dna zagłębien bezodpływowych oraz niewielkie dolinki boczne stanowią obszary występowania osadów organicznych o niewielkich miąższościach, oczek wodnych i płytkich wód gruntowych.

Gmina Skąpe pełni również funkcję jako ośrodek turystyki i rekreacji. Najatrakcyjniejszymi dla potrzeb rekreacji są tereny położone nad jeziorem Niestysz. Jednakże, istniejące ośrodki wypoczynkowe, campingi, stałe obozy i pola namiotowe oraz zabudowa rekreacji indywidualnej wyczerpują w zasadzie możliwości w zakresie chłonności – dalszy rozwój tych terenów w rejonie linii brzegowej jeziora Niestysz nie jest wskazany.

Powyższe dotyczy również miejscowości Łąkie i jeziora Trzeboch.

Lasy gminy Skąpe posiadają na ogół korzystne warunki dla penetracji i zbieractwa płodów runa leśnego.

Obszar gminy charakteryzuje się na ogół korzystnymi warunkami fizjograficznymi dla potrzeb budownictwa. Istotne ograniczenie stanowią gleby wysokich klas bonitacyjnych, prawnie chronione przed zmianą użytkowania na nierolnicze.

Docelowa struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Skąpe powinna być kształtowana z uwzględnieniem trzech podstawowych grup obszarów o różnych funkcjach oraz uwarunkowaniach ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych:

- tereny o dużych walorach przyrodniczych, objęte formami ochrony przyrody, wskazane do zachowania funkcji przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i regionalnym, spełniających głównie funkcje ekologiczne. Obejmują swoim zasięgiem największe kompleksy leśne i łąkowo-błotne, a także fragmenty gminy wyróżniające się walorami estetyczno-krajobrazowymi. Przeważająca ich część znajduje się w zasięgu obszarów chronionego krajobrazu oraz w lokalnych korytarzach ekologicznych;
- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, charakteryzujące się dobrymi klasami bonitacyjnymi oraz o niskich klasach bonitacyjnych nadających się do zabudowy z ograniczeniami;
- tereny zurbanizowane o znacznym stopniu przekształcenia środowiska, obejmujące zwartą, wielofunkcyjną zabudowę osiedlową oraz zagrodową.

Do najważniejszych elementów docelowej struktury przestrzennej powinny być zaliczane obszary o dużych walorach przyrodniczych, kształtujących zasoby i jakość środowiska, a także bezpośrednio wpływające na warunki życia mieszkańców gminy, takie jak:

- lasy pełniące funkcje ochronne, estetyczno-krajobrazowe i społeczne;
- kompleksy łąkowo-błotne, stanowiące węzły ekologiczne i korytarze ekologiczne;
- doliny rzek i cieków wodnych, zbiorniki wodne;
- parki podworskie o urozmaiconej gatunkowo roślinności oraz drobnej faunie;
- szpalery i aleje drzew śródpolnych, oraz aleje przydrożne i enklawy zieleni wkomponowanej w zabudowę na terenach zurbanizowanych.

NATURALNE I ANTROPOGENICZNE BARIERY ROZWOJU INWESTYCYJNEGO GMINY SKĄPE

Za barierę rozwoju inwestycyjnego gminy uznaje się szereg przeszkód, wpływających w sposób pośredni lub bezpośredni na ograniczenie rozwoju osadniczego i gospodarczego powierzchniowej jednostki strukturalnej. W przypadku barier naturalnych mogą to być wszelkiego rodzaju czynniki środowiskowe, m.in.: warunki klimatyczne, wysokość nad poziom morza, nachylenia stoków, morfologia terenu, charakter i struktura utworów powierzchniowych, sieć hydrograficzna i wielkość zasobów wodnych jak i warunki przyrodnicze, w tym obecność korytarzy ekologicznych.

Do barier o genezie antropogenicznej zaliczyć należy m.in.: istniejącą sieć komunikacyjną i energetyczną wysokich napięć, rurociągi paliw płynnych i gazowych, w szczególnych przypadkach istniejącą zabudowę i formy użytkowania terenu, w tym wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ostatnią grupę barier stanowią bariery prawne, wynikające w głównej mierze z ustanowienia w aktach prawa krajowego i miejscowego stref i obszarów ochronnych dla obiektów o wyższej użyteczności publicznej, cennych przyrodniczo lub kulturowo.

W zależności od rangi i zasięgu określonej bariery można je sklasyfikować jako:

- względne – których znaczenie i niekorzystny wpływ na rozwój gospodarczy i osadniczy można, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, ograniczyć, lub wykorzystać dla alternatywnych kierunków rozwoju,
- bezwzględne – które w bezpośredni sposób wskazują konieczność zastosowania ograniczeń w planowaniu przestrzennym.

Dokonując wstępnej analizy uwarunkowań fizjograficznych gminy należy zauważyć, że większość z istniejących barier rozwoju ma charakter względny, a więc można częściowo zminimalizować ich oddziaływanie. Tylko nieliczne ze zidentyfikowanych barier mają charakter bezwzględny. Ograniczenia rozwoju z nimi związane są nie do usunięcia ze względów ekologicznych, ekonomicznych, technicznych lub społecznych. Jednak istnieje możliwość wykorzystania tych obszarów dla rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych (w tym agroturystyki) czy racjonalnej gospodarki leśnej.

BARIERY NATURALNE

Poza obszarami cennymi przyrodniczo objętymi ochroną prawną, które zostały wcześniej, za główne bariery naturalne rozwoju społecznego i gospodarczego należy uznać:

- dolinę Świebodki, Słomki i Lisicy ze względu na niekorzystne warunki gruntowo-wodne dla posadowienia obiektów budowlanych, w tym wysoki poziom wód gruntowych;
- obszary zagrożone ruchami masowymi głównie w miejscowości Przetocznica;
- zwarte obszary leśne, w tym lasy ochronne;
- obszary, na których należy utrzymać dotychczasową formę użytkowania, ze względu na ich walory ekologiczne, takich jak: mające wpływ na mikroklimat lokalny, ochronne, zachowanie panoram widokowych – w uzasadnionych przypadkach barierą tą można uznać za względną, a każdorazowa zmiana użytkowania tereny powinna być poprzedzona szczegółowymi ekspertyzami ich wpływu na zmiany w środowisku;
- obszary płytkiego zalegania wód gruntowych: doliny cieków, zagłębienia bezodpływowe, obszary podmokłe, torfowiska;
- stoki o nachyleniu przekraczającym 12%, geomorfologicznych form polodowcowych. W przypadku form o niewielkim zasięgu można je traktować jako bariery względne i po ew. niwelacji terenu mogą być wykorzystane do zabudowy.

W planowaniu przestrzennym uwzględniać należy wyznaczone tereny chronione, korytarze ekologiczne i obszary węzłowe korytarzy ekologicznych. Korytarze ekologiczne nie stanowią bariery bezwzględnie ograniczającej sposób zagospodarowania terenu, ale wymagają zachowania łączników w postaci otwartych pasów wolnych od zabudowy oraz rozwiązań technicznych pozwalających na swobodną migrację zwierząt między kompleksami zieleni.

BARIERY ANTROPOGENICZNE

Bariery ekofizjograficzne o genezie antropogeniczej związane są głównie z rozwojem obszarów zurbanizowanych, tym sieci komunikacji, dziedzictwem kulturowym, obiektami kultu i miejscami pochówków.

Do uwarunkowań antropogenicznych koniecznych do uwzględnienia w planowaniu rozwoju gminy należą:

- ograniczenia wynikające z urbanizacji terenów;
- ograniczenia wynikające z emisji hałasu, drgań, wibracji od liniowej infrastruktury komunikacyjnej, farm wiatrakowych;
- wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego innych kopalin,
- odorów powstających w obiektach oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, obiektów hodowlanych w gospodarstwach rolnych;
- ograniczenia wynikające z emisji pól elektromagnetycznych od linii energetycznych.

Przy waloryzacji obszarów pod kątem przydatności do określonej formy zabudowy, należy również uwzględniać warunki przewietrzania terenów silnie zurbanizowanych.

OGRANICZENIA FORMALNO-PRAWNE

Do tej grupy należy zaliczyć obszary objęte ochroną prawną i ograniczeniami w użytkowaniu terenu, w tym ograniczeniom w stosunku do zabudowy.

Występują one na wszystkich obszarach objętych ochroną prawną i ograniczeniami w użytkowaniu i zabudowaniu terenu, względnie z nałożonymi określonymi warunkami zabudowy. Są to ograniczenia związane z:

- ustanowieniem stref ochrony bezpośredniej ujęć;
- ewentualnym ustanowieniem stref ochrony pośredniej ujęć;
- objęciem ochroną konserwatorską obszarów i obiektów;
- lokalizacją zabytków, obiektów kultu, cmentarzy, w tym zabytkowych;
- lokalizacją stanowisk archeologicznych;
- ochroną Głównego Zbiornika Wód Podziemnych;
- udokumentowaniem złóż surowców naturalnych, obszarami ochrony przyrodniczej i krajobrazowej,
- ochroną gruntów rolnych gleb wysokich klas bonitacyjnych i lasów.
- lokalizacją elektrowni pozyskujących energię z odnawialnych źródeł energii, w tym biogazowni, farm fotowoltaicznych oraz wiatrakowych;
- lokalizacją nieliniowych i liniowych obiektów i urządzeń infrastruktury.

Przeznaczenie terenów gminy pod planowane w projekcie POG inwestycje może spowodować zmiany w środowisku, jednakże, na etapie ogólności jaką posiada plan ogólny gminy nie można z całą pewnością założyć, że na etapie planu miejscowego poszczególne tereny zostaną zagospodarowane w sposób pełny. Zmiany polegać mogą przede wszystkim na:

- **zmianie użytkowania terenu i gleby**

W obszarach przewidzianych pod zabudowę w trakcie prac ziemnych nastąpi zerwanie oraz przemieszczenie powierzchniowych warstw glebowych.

W kontekście planowanych inwestycji występują zagrożenia wpływające na jakość gruntów - erozja, ubytek materii organicznej, zanieczyszczenie, zasolenie, zagęszczenie, utrata bioróżnorodności poprzez zajmowanie gleb na cele inwestycyjne, osuwiska. Również budowa dróg wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na otaczające środowisko. Tereny przeznaczone pod przyszłe drogi pozbawiane są naturalnej szaty roślinnej, prowadzi się na nich wzmożone zabiegi melioracyjne, a także zmienia się w ich buforze rzeźba terenu przez tworzenie nasypów bądź rozcięć, niwelujących nierówności. Wszystko to zaburza naturalne warunki przyrodnicze i doprowadza do zubożenia lokalnych ekosystemów.

Zanieczyszczenia komunikacyjne to przede wszystkim tlenki azotu, tlenek węgla i węglowodory aromatyczne. W okresie zwiększonego ruchu drogowego prawdopodobnie są przekraczane dopuszczalne stężenia ozonu w powietrzu. Podwyższone stężenia tlenków azotu mogą powodować zmiany w funkcjonowaniu ekosystemów, objawiające się zanikaniem szczególnie wrażliwych gatunków roślinnych na terenach położonych wzdłuż tras komunikacyjnych. Poza tym drogi krajowe są również zagrożeniem pod kątem przewożenia nimi materiałów niebezpiecznych oraz miejscami niekorzystnymi dla migracji zwierząt.

Planowane zainwestowanie będzie miało wpływ przede wszystkim na tereny rolne. W wyniku dalszej urbanizacji i rozwoju jednostek osadniczych gminy może nastąpić ubytek arealu gruntów wykorzystywanych rolniczo. Należy jednakże podkreślić, że na terenie gminy antropopresja na terenach o najwyższej jakości gleb jest ograniczona do niezbędnego minimum, a wykluczana na gruntach chronionych.

- **zmianie rzeźby terenu**

Posadowienie budynków, projektowany układ komunikacyjny, elementy infrastruktury technicznej, spowodują konieczność niwelacji i plantowania terenu. Charakter i zakres zmian w tym zakresie będzie zależał od szczegółowych wytycznych planistycznych, ustalonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

- **zmianie krajobrazu naturalnego**

W krajobrazie pojawiają się nowe obiekty kubaturowe oraz towarzysząca im infrastruktura techniczna, obce dla środowiska przyrodniczego jednakże zmiany te będą niewielkie ze względu na uwarunkowania demograficzno-prawne.

Potencjalne oddziaływanie terenów zabudowy mieszkaniowej, terenów przemysłowych i komunikacji na krajobraz to:

- ubytek terenów otwartych i zielonych, a także ograniczenie lub przerwanie ciągów ekologicznych,
- powstanie nowych dominant, przekształcenie istniejących panoram, likwidacja osi widokowych,
- ubytek atrakcyjnych krajobrazowo form oraz pojawienie się form niepożądanych: obiektów o znacznych gabarytach, nieuporządkowanych zespołów zabudowy o dysharmonizujących formach architektonicznych (kolorystyka, kształt dachu),
- utrata dotychczasowej czytelności i zwartości układu przestrzennego,
- wzrost ekspozycji terenów zabudowy o niskiej atrakcyjności krajobrazowej,
- ponadto w przypadku zabudowy usługowej niepożądany wzrost ekspozycji urządzeń towarzyszących np. wielostanowiskowych parkingów.

Dodatkowo elementami dysharmonizującymi krajobraz gminy są urządzenia i sieci infrastruktury technicznej, zarówno te istniejące jak i projektowane. Dotyczy to przede wszystkim napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, masztów telefonii komórkowej, elektrowni wiatrowych stanowiących mało estetyczne dominanty w otwartej przestrzeni.

Lokalizację elektrowni słonecznych dopuszczono w strefach planistycznych SR poza obszarami chronionymi: Natura 2000, Obszarami Chronionego Krajobrazu, Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną. Niedokładności w przebiegu granic tych obszarów chronionych z granicami działek geodezyjnych, (które są również granicami stref planistycznych) wynikają z

wcześniejszych danych geodezyjnych przyjętych w trakcie ich wyznaczania. Są to niewielkie odstępstwa rzędu do ok. 10 m od granicy działki do weryfikacji w oparciu o ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

- **zmianie czystości atmosfery**

Zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy Skąpe jest spowodowane głównie przez zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, związane z działalnością człowieka. Pomimo, iż gmina nie jest uprzemysłowiona, to na wielkość emisji wpływają zarówno pojedyncze zakłady przemysłowe, usługowe, jak również komunikacja czy indywidualne źródła ciepła. Skala i stopień oddziaływania jest trudny do oszacowania, a jej względny udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń zależy w głównej mierze od poziomu rozwoju technologicznego sieci ciepłowniczej na terenie gminy.

Na terenach zakładów usługowych, oczyszczalni ścieków (projektuje się nowa oczyszczalnię ścieków w rejonie m. Skąpe), mogą występować nieprzyjemne zapachy. Są one oznaczane organoleptycznie, a ich ocena jest subiektywna i nienormowana normami prawnymi. Zapachy wpływają negatywnie na stan środowiska, powodują dyskomfort zwłaszcza w rejonach przebywania ludzi. Występowanie zapachów wiąże się głównie z nieprzestrzeganiem właściwych reżimów technologicznych, złym systemem wentylacyjnym, nieodpowiednią lokalizacją inwestycji.

Na terenie gminy Skąpe największe źródło uciążliwości związane z hałasem stanowi hałas komunikacyjny, w szczególności na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez obszary osadnicze.

Realizacja ustaleń dokumentu nie spowoduje znacznego wzrostu powstania nowych, lokalnych źródeł hałasu (motoryzacja) oraz zanieczyszczenia atmosfery (lokalne źródła – nowa zabudowa). Ze względu na obowiązek stosowania do celów grzewczych paliw spełniających standardy środowiskowe, stopień oddziaływania tych czynników na otoczenie nie będzie przekraczał standardów dla terenów mieszkaniowych.

- **zmianie czystości wód**

Zdecydowanej ochrony wymagają wody podziemne pierwszego poziomu w dolinach i na wysoczyźnie, stanowiące do niedawna podstawę zaopatrzenia ludności w wodę.

Ochrony wymagają również występujące na obszarze gminy zbiorniki wodne oraz cieki, rzeki i kanały. Pogorszenie ich jakości może następować poprzez zwiększoną ilość zrzutów ścieków ze zwodociągowanych gospodarstw domowych, a nie posiadających jeszcze kanalizacji sanitarnej.

Należy przypuszczać, że na terenach użytkowanych rolniczo mogły być stosowane różne metody nawożenia. Nieumiejętne stosowanie nawozów może spowodować różnego rodzaju zaburzenia w środowisku gruntowo-wodnym. Na glebach nawożonych mineralnie może wystąpić wzrost toksynotwórczych grzybów, które wytwarzają substancje ograniczające rozwój mikroorganizmów glebowych i roślin uprawnych. Wyraźnym ujemnym efektem chemizacji nawozowej rolnictwa jest również eutrofizacja oraz skażenie wód powierzchniowych i podziemnych przez nagromadzenie się w nich azotanów, azotynów i innych związków zawierających azot. Problemem jest również nawożenie użytków zielonych gnojowicą. Nadmiar składników nawozowych, po nasyceniu gleby, wsiąka w głąb ziemi lub spływa po powierzchni, stając się przyczyną skażenia wód podziemnych i powierzchniowych.

Ze względu na przewidywany rozwój terenów zurbanizowanych – mieszkaniowych, usługowo-przemysłowych, ważne z punktu ochrony środowiska powinno być przystosowanie terenów pod względem technicznym do pełnienia wyznaczonych funkcji, w szczególności dalszy rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej oraz prawidłowej gospodarki odpadami.

Na terenie gminy znajduje się 20 miejscowości. Mieszkańcy 16 miejscowości korzystają w całości lub częściowo z dostawy wody z systemów wodociągowych, co stanowi 99,16% ogółu. Wszystkie ujęcia bazują na eksploatacji wód podziemnych.

Wodociągów nie mają miejscowości i osady: Kaliszkowice, Przetocznica, Cząbry, Przetocznicki Młyn oraz Złoty Potok.

Eksploatacja piętnastu wodociągów prowadzona jest przez samorząd gminny. Wodociąg w Ciborzu eksploatowany jest przez Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych. Żadne z ujęć nie posiada wyznaczonej i zatwierdzonej strefy ochrony pośredniej. Wszystkie ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi posiadają aktualne pozwolenia wodno-prawne na pobór wód podziemnych oraz wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej.

Na terenie gminy, w Niesulicach, znajduje się jeden punkt monitoringu regionalnego jakości wód podziemnych.

W zakresie gospodarki ściekowej, mieszkańcy 11 miejscowości korzystają w całości lub częściowo ze zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej, co stanowi 82,4% ogółu.

Kanalizacji sanitarnej nie mają następujące miejscowości i osady: Błonie, Cząbry i Przetoczniczy Młyn, Darnawa, Kaliszkowice, Podła Góra, Przetocznicza, Węgrzynice, Zawisze oraz Złoty Potok.

Eksploatacja sieci kanalizacji sanitarnej prowadzona jest przez samorząd gminny. Z całości systemu kanalizacyjnego ścieki odprowadzane są do Oczyszczalni ścieków w Ciborzu, która jest pod zarządem Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ciborzu.

Oczyszczalnia ścieków w Ciborzu jest o łącznej przepustowości $Q=1000,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Ścieki oczyszczane są w dwóch bioblokach typu WS-400 i w biobloku typu MU-200a. Oczyszczalnia posiada aktualne pozwolenie wodno-prawne. Obecnie trwają prace projektowe rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Darnawa oraz Podła Góra.

W przypadku przyłączenia nowej zabudowy do sieci kanalizacji nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne; natomiast w przypadku realizacji zbiorników bezodpływowych warunkiem braku negatywnego oddziaływania na środowisko wodne jest ich szczelność. Natomiast w przypadku realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków nastąpi wprowadzenie do ziemi ścieków oczyszczonych.

W planie ogólnym wyznacza się lokalizację nowej oczyszczalni ścieków w rejonie miejscowości Skąpe. Lokalizacja ta jest wskazana w jeszcze obowiązującym Studium uikzp.

POG, ze względu na charakter nie określa zasad prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej, przyjętych przez gminę.

Szczegółowe rozwiązania i zasady w zakresie sposobu oczyszczania, odprowadzenia, gromadzenia ścieków dla poszczególnych terenów określa się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

- **możliwym znaczącym oddziaływaniu na środowisko projektowanych inwestycji, w tym na obszary objęte formami ochrony przyrody, a także zmianach w świecie przyrody i bioróżnorodności**

Nieustający postęp cywilizacyjny przyczynia się do systematycznego ubożenia zasobów biotycznych i abiotycznych środowiska, odpowiadających za rozmieszczenie i liczebność populacji. Wpływa zarówno na pogarszanie się właściwości zasobów jak i na zmniejszanie się powierzchni biologicznie czynnej.

Wzrastająca powierzchnia zajmowana przez tereny zurbanizowane w poszczególnych jednostkach osadniczych gminy i łączące je szlaki komunikacyjne prowadzą do wewnętrznej fragmentacji na mniejsze obszary dużych powierzchni leśnych, tworząc jednocześnie bariery ekologiczne nie do pokonania dla większości roślin i zwierząt. Jednocześnie niewielkie, izolowane od pozostałego środowiska naturalnego przestrzenie stają się zbyt małe dla dużych zwierząt drapieżnych. Zanik drapieżników pociąga za sobą zaburzenia w całym ekosystemie i naturalnym jego funkcjonowaniu. Zapobiec temu zjawisku ma tworzenie korytarzy ekologicznych, jako mozaiki zbiorowisk leśnych, łąkowych, terenów podmokłych itp.

Każda forma działalności człowieka, wprowadzająca do środowiska przyrodniczego elementy obce – zabudowę, infrastrukturę techniczną, zanieczyszczenia gleby, wody, powietrza, układ komunikacyjny, zmianę stosunków wodnych, wywiera wpływ na stan środowiska. Powoduje to powstawanie konfliktów, czyli sytuacji, w których określone formy działalności człowieka powodują niepożądane zmiany cech komponentów środowiska przyrodniczego, w istotny sposób zakłócając jego funkcjonowanie, utrudniając lub uniemożliwiając prawidłowy rozwój innych form działalności oraz zagrażając egzystencji samego człowieka.

Na terenie gminy obszarem konfliktowym o znacznym stopniu uciążliwości jest układ komunikacyjny, z niewielkim odcinkiem drogi S3 oraz z dwiema drogami wojewódzkimi o intensywnym natężeniu ruchu. Tereny dróg powodują przerwanie ciągłości ekosystemów, są miejscami niekorzystnymi dla migracji zwierząt oraz mają negatywny wpływ ze względu na emisję zanieczyszczeń komunikacyjnych i hałasu.

Pomimo negatywnych oddziaływań układu komunikacyjnego na środowisko należy stwierdzić, że system komunikacyjny stanowi integralną część terenów zurbanizowanych gminy i decyduje o ich

funkcjonowaniu i rozwoju. Jest ściśle związany i wzajemnie współzależny praktycznie z każdą z form zagospodarowania terenu, realizuje jedną z głównych form aktywności człowieka – mobilność, na którą są zorientowane współczesne struktury przestrzenne.

Także projektowana oczyszczalnia ścieków w obrębie Skąpe będzie wymagać działań zabezpieczających środowisko przed możliwym znaczącym oddziaływaniem na środowisko projektowanych inwestycji, w tym na obszary objęte formami ochrony przyrody.

Teren gminy Skąpe wykazuje się znaczną mozaikowością. Obszary zurbanizowane przeplatają się ze zwartymi kompleksami leśnymi, łąkami i użytkami rolnymi oraz wodami powierzchniowymi. Wszystko to wraz ze stosunkowo łagodnymi warunkami klimatycznymi, wpływa na bogactwo flory, fauny i zajmowanych przez nie siedlisk. Wysokie walory przyrodnicze obszaru jednoznacznie wskazują na konieczność zachowania istniejącego stanu ochrony. Warunkiem tego jest jednak przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym skanalizowanie ruchu turystycznego, zachowanie otwartych przestrzeni (łączników) pomiędzy poszczególnymi cennymi przyrodniczo fragmentami gminy. Analizując aktualnie obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i inne dokumenty planistyczne zakłada się, że zasady te zostaną zachowane w POG.

Projekt POG przewiduje utrzymanie ochrony na dotychczas ustanowionych formach ochrony przyrody. W dokumentach planistycznych każdorazowo uwzględnia się ograniczenia, zakazy, zalecenia, dopuszczenia w zagospodarowaniu terenów, wynikające z objęcia daną formą ochrony przyrody. W związku z tym, nie przewiduje się negatywnego wpływu planowanego zagospodarowania na ochronę przyrody.

Na obszarze gminy były sporządzane inne prognozy oddziaływania na środowisko. Dotyczyły one obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dotychczas sporządzanych zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ponadto prowadzono postępowania w zakresie inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko w zakresie sieci infrastruktury technicznej, dróg, farm fotowoltaicznych.

Ustalenia i wskazania zawarte w ww. opracowaniach wzięto pod uwagę przy sporządzaniu POG.

9. ZALECENIA I ROZWIĄZANIA MINIMALIZUJĄCE SKUTKI ZMIAN I ZAGROŻEŃ W ŚRODOWISKU PRZYRODNICZYM, ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Polityka przestrzenna gminy powinna wprowadzać zasady zrównoważonego rozwoju w działalności gospodarczej i społecznej oraz w stanie środowiska i stabilnym funkcjonowaniu przyrody.

W zakresie ochrony środowiska, przy sporządzaniu POG, przyjęto dwie podstawowe strategie:

- strategię zmierzającą do zachowania walorów i zasobów środowiska w najistotniejszych obszarach,
- strategię oznaczającą podniesienie przyrodniczego potencjału obszaru gminy, przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przy pomocy środków technicznych, administracyjnych i przestrzennych.

Planowanie przestrzenne jest narzędziem dla realizacji postulatów kształtowania i ochrony środowiska. Najważniejszą rolę dla właściwego funkcjonowania i zachowania równowagi środowiska pełnią wszystkie elementy przyrodnicze: lasy, wody, tereny podmokłe, łąki i wszelkie formy zadrzewień.

Plan ogólny gminy jest prawem miejscowym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Zasady te powinny być uszczegóławiane w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Sporządzanie planów miejscowych, w szczególności dla terenów zlokalizowanych na obszarach cennych przyrodniczo, wydaje się być idealnym narzędziem w celu minimalizowania negatywnych skutków planowanego zagospodarowania. Dobrze skonstruowane zapisy planu miejscowego umożliwiają bowiem określenie odpowiednich standardów zabudowy, kompozycji, warunków ekspozycji, zakresu utrzymania elementów decydujących o walorach środowiska i krajobrazu. Ponadto określają odpowiedni stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a także zapobiegają niekontrolowanej ekspansji na tereny, na których zainwestowanie jest niepożądane.

Zalecenia w zakresie ochrony gleb i gruntu:

W celu zapobiegania potencjalnym zagrożeniom gleb należy położyć nacisk na ich właściwe użytkowanie i ochronę przed zanieczyszczeniami. Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb powinno polegać na zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada ich przyrodniczym walorom oraz na lepszym dostosowaniu formy ich zagospodarowania do naturalnego potencjału oraz zakazie zabudowy gruntów rolnych klas I-III.

Istotne jest racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, które powinno polegać na lepszym dostosowaniu do naturalnego i biologicznego potencjału gleb, do formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji. Gleby należy zagospodarowywać w taki sposób, aby w pełni wykorzystywać ich walory przyrodnicze i walory klas bonitacyjnych. Z punktu widzenia względów ekonomicznych i ekologicznych należy wziąć pod uwagę możliwość wykorzystania gruntów klasy V i VI dla celów zalesiania lub zadrzewiania.

Dla utrzymania optymalnego stanu wilgotności gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie właściwej retencji terenowej. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu zasobów wody w profilu glebowym, utrzymywaniu obszarów mokradeł i zabagnień.

Polityka ochrony gleb będzie również uwzględniać działania zapobiegające procesom erozji. Erozja wietrzna jest typowa dla otwartych przestrzeni rolnych, dlatego niezbędne będzie stosowanie nasadzeń na obszarze nieobjętym zabudową oraz stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną.

Wszelkie działania w zakresie lokalizacji zabudowy muszą uwzględniać rozwiązania chroniące przed wprowadzaniem zanieczyszczeń do gruntu.

W dokumentach planistycznych istnieje możliwość określenia maksymalnej powierzchni zabudowy i minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, co ma na celu ograniczenie negatywnego wpływu projektowanego zainwestowania na gleby.

Na terenach zurbanizowanych niezwykle istotne jest przeznaczenie części powierzchni na obszary tzw. biologicznie czynne, a więc utrzymanie istniejącej zieleni śródpolnej, utrzymanie i planowanie zadrzewień, zakrzaczeń przydomowych i przydrożnych. Wpłynie to korzystnie na walory estetyczno-krajobrazowe, a także poprawi warunki do zagospodarowania wód deszczowych, co z kolei pozytywnie wpłynie na zmniejszenie ewentualnych strat powstających w wyniku wystąpienia deszczy nawalnych. Wpłynie to również pozytywnie na zmniejszenie skutków zanieczyszczania powietrza.

Zalecenia w zakresie ochrony rzeźby terenu i krajobrazu naturalnego:

Jedną z przesłanek uwzględnianych w ustalaniu przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu powinny być reguły kompozycji krajobrazu obejmujące zasady:

- podporządkowania, czyli „wtopienia w tło”,
- neutralności, według której nowe elementy uzupełniają krajobraz bez zmiany istniejącej koncepcji kompozycyjnej układu,
- kontrastu.

O pięknie krajobrazu decyduje spójność całości, a nie wyłącznie jakość poszczególnych jego komponentów. Brak konsekwentnego stosowania powyższych zasad w zgodności z przyjętymi celami i kierunkami zagospodarowania przestrzennego może spowodować zagrożenie lub zniszczenie istniejącej kompozycji krajobrazu bądź utrudnić kształtowanie jego nowej kompozycji.

Określenie rodzaju oddziaływań na krajobraz polega na identyfikacji zmian, jakie mogą powstać w wyniku realizacji ustaleń dokumentów planistycznych, czyli, do jakiego stopnia zmieni się dotychczasowy typ krajobrazu, jego kompozycja, warunki ekspozycji, a także, w jakim zakresie zostaną utrzymane elementy decydujące o jego walorach.

Znaczny wzrost oddziaływania planowanych form zagospodarowania może nastąpić w przypadku braku określenia lub niedostatecznego zakresu warunków, zasad i standardów kształtowania zabudowy i urządzenia terenu oraz wadliwych zasad zagospodarowania terenu spowodowanych nie uwzględnieniem w dostatecznym stopniu potrzeby ochrony i kształtowania krajobrazu.

W dokumentach planistycznych istnieje możliwość określenia ograniczeń w postaci maksymalnej wysokości zabudowy z uwagi na uwarunkowania przestrzenno-krajobrazowe, określenia ograniczeń intensywności zabudowy, co również ma wpływ na krajobraz, a także określenie nakazów wzbogacenia obszarów zieleni.

Należy pamiętać, że pogarszanie warunków percepcji krajobrazu ogranicza dostęp do jego piękna, które stanowi jedną z podstawowych wartości przestrzeni.

Zalecenia w zakresie ochrony wód:

Aby nie dopuścić do dalszej degradacji wód powierzchniowych i podziemnych należy realizować następujące główne cele:

- zapewnienie II klasy czystości wód podziemnych,
- ograniczenie spływu zanieczyszczeń do wód,
- zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej,
- uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej.

Zwiększenie skuteczności ochrony jakości wód podziemnych ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. Duże znaczenie będzie mieć zapewnienie właściwej ochrony wód w strefach szczególnie wrażliwych, a więc tam, gdzie podatność na ich zanieczyszczenie jest największa. Do osiągnięcia tego celu konieczne jest uwzględnienie w dokumentach planistycznych wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływania na środowisko wodne projektowanej zabudowy i obszarów funkcjonalnych. Sporządzenie na ich podstawie projektów stref ochronnych, a następnie odpowiednie ich wdrożenie da możliwość sprawowania dostatecznej kontroli nad procesami migracji zanieczyszczeń i tym samym ograniczy degradację wód. Głównymi czynnikami, które powinny być brane pod uwagę są parametry hydrogeologiczne, topografia, a także dane na temat istniejących obiektów mogących zagrażać jakości wód (m.in. magazynów substancji niebezpiecznych i tras ich przewozu, składowisk odpadów, stacji paliw) oraz urządzeń lub miejsc związanych z pozyskiwaniem wody (ujęcia), a także zbiorników i cieków powierzchniowych.

Ograniczanie zanieczyszczeń z tytułu spływów powierzchniowych powinno być realizowane poprzez systematyczne wdrażanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji oraz racjonalne dawkowanie i przestrzeganie terminów stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia, zwłaszcza wód podziemnych, są spływy obszarowe oraz przedostawanie się zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, ścieki przedostające się z nieszczelnej kanalizacji bądź zanieczyszczenia migrujące ze składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych. Z tego względu, dla zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód konieczne jest uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie, czyli:

- budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- kontrola miejsc nielegalnego zrzutu ścieków,
- optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków;
- wdrażanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w przemyśle.

Wyżej wymienione działania, zwłaszcza odnośnie ochrony jakości wód podziemnych, będą skutkowały poprawą jakości wody ujmowanej dla celów pitnych. Udostępnienie wody dobrej jakości zależeć będzie także od poprawy wskaźnika zwodociągowania i stanu technicznego istniejącej sieci wodociągowej oraz wydajności i sprawności stacji uzdatniania wody.

Jednakże, na etapie projektu POG, ww. działania są możliwe jedynie w ogólnym zakresie lokalizacji wstępnej poszczególnych inwestycji. Właściwa lokalizacja zostanie określona w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego i wtedy będzie możliwa wiarygodna ocena wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

Zalecenia w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu, w tym klimatu lokalnego:

Emisja zanieczyszczeń pochodząca z procesów spalania paliw to główny czynnik negatywnego oddziaływania substancji znajdujących się w powietrzu na zdrowie ludzi i zwierząt oraz na rośliny. Aby nie dopuścić do zwiększenia stężeń substancji szkodliwych w powietrzu należy ograniczyć powstawanie nowych zanieczyszczeń i zredukować już istniejące. Należy podejmować działania zmierzające do stopniowego ograniczania emisji, wymuszające zmiany technologiczne w procesach wytwórczych niektórych produktów. Ponadto trzeba ograniczyć: uciążliwość tzw. niskiej emisji komunalnej w rejonach zabudowy, wysoką energochłonność układu przestrzennego, gwałtowny wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych, a także specyficzne dla warunków miejscowych zanieczyszczenia lokalne (odory, emisja nieorganizowana itp.). Można to uzyskać m.in. poprzez:

- określenie dodatkowych wymagań odnoszących się do systemów zaopatrzenia budynków w ciepło, wykorzystanie biopaliw i źródeł energii odnawialnej, termomodernizację obiektów, a także gazyfikację;
- wyeliminowanie problemu spalania w paleniskach domowych „paliw zastępczych”: butelek z PET, opakowań z mas plastycznych i aluminium, gumy;
- określenie energooszczędnych lub bezodpadowych wymagań technologicznych dla nowych działalności;
- ochronę czynną dla poprawy standardów jakości powietrza w postaci urządzeń ograniczających emisję, pasów zieleni lub przeszkód hamujących rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń, w tym hałasu,
- wyznaczenie obszarów ograniczonego użytkowania, jeśli zastosowanie innych środków jest niemożliwe,
- ograniczenie ruchu docelowego na obszarach cennych przyrodniczo,
- egzekwowanie reżimu emisji spalin przez użytkowników pojazdów.

Zakres zmian klimatu lokalnego zależy od konkretnych warunków zagospodarowania terenu.

Działania minimalizujące wpływ negatywnych czynników na klimat lokalny powinny polegać m.in. na: określeniu preferowanego układu i typu zabudowy oraz układu zieleni, a także sposobu rozbudowy istniejących osiedli, dogęszczeń i warunków lokalizacji nowych zespołów mieszkaniowych.

Szczególny nacisk należy położyć na ochronę terenów zielonych, gdyż zieleń oddziałuje na zmianę własności termicznych i wilgotnościowych powietrza oraz na aktywność ruchu powietrza. Klimatyczne i aerosanitarne oddziaływanie zieleni zależy od wielkości, kształtu powierzchni oraz składu gatunkowego.

POG nie daje możliwości wskazania działań minimalizujących wpływ negatywnych czynników na klimat lokalny, za wyjątkiem właściwej lokalizacji stref planistycznych.

Zalecenia w zakresie ochrony przed hałasem:

Głównym celem polityki transportowej gminy powinno być tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania osób i towarów przy ograniczaniu uciążliwości transportu dla środowiska. Należy również dążyć do zmniejszania negatywnego oddziaływania transportu na warunki życia mieszkańców, m.in. poprzez eliminowanie barier przestrzennych spowodowanych przez układ drogowy, budowę ekranów akustycznych i obwodnic miejscowości, segregację ruchu pieszego i kołowego, wprowadzanie do planów miejscowych zapisów o standardach akustycznych. Konieczna jest poprawa jakości sieci drogowej oraz zapewnienie przejezdności dróg gminnych w każdych warunkach atmosferycznych.

Zalecenia w zakresie ochrony przed promieniowaniem:

Linie elektroenergetyczne i wieże bazowe telefonii komórkowej stanowią ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym ze względu na strefy ochronne od tych obiektów. Ustanawianie stref ograniczonego użytkowania wokół źródeł promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego (dotyczy to również napowietrznych linii elektroenergetycznych, dla których wyznacza się tzw. pasy technologiczne o szerokości uzależnionej od napięcia sieci) jest najczęściej stosowanym środkiem zabezpieczającym. Środek ten jest bardzo skuteczny, gdyż intensywność promieniowania maleje ze wzrostem odległości od jego źródła. Biorąc pod uwagę szereg parametrów charakteryzujących występujące na terenie gminy źródła promieniowania, na etapie sporządzania planów miejscowych należy ocenić czy w danym przypadku zaistnieje konieczność ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania. W przypadku nowych urządzeń należy poszukiwać niekonfliktowych lokalizacji.

W zakresie ochrony zdrowia ludzi:

Przy realizacji inwestycji zgodnie z przyjętymi kierunkami zagospodarowania przestrzennego i obowiązującymi przepisami nie wystąpi wzrost zagrożenia dla zdrowia ludzi. Warunkiem jest zastosowanie, na etapie realizacji inwestycji, rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływanie planowanego zagospodarowania na środowisko, w tym na zdrowie człowieka, które ogólnie, w ramach zakresu i stopnia szczegółowości dokumentu POG, omówiono w dokumencie.

Należy tu zaznaczyć, że w trakcie procedury uzgadniania i opiniowania POG uwzględniono złożone uwagi, które dotyczyły w szczególności obszarów chronionych. Wiąże się to większą ochroną tych obszarów niż pierwotnie planowana.

10. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Mając na uwadze położenie Gminy Skąpe oraz projektowane zagospodarowanie przyjęte w Planie Ogólnym Gminy Skąpe, nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko.

11. STRESZCZENIE

Polityka przestrzenna gminy, powinna być określona w Strategii Gminy i wprowadzona do Planu ogólnego gminy. Powinna wprowadzać zasady zrównoważonego rozwoju w działalności gospodarczej i społecznej oraz w stanie środowiska i stabilnym funkcjonowaniu przyrody.

W ochronie środowiska przyjmuje się dwie podstawowe strategie:

- strategię zmierzającą do zachowania walorów i zasobów środowiska w najistotniejszych obszarach, tj. ochrona cennych przyrodniczo obszarów, pomników przyrody, gruntów rolnych klas I-III, lasów;
- strategię oznaczającą podniesienie przyrodniczego potencjału obszaru gminy, przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przy pomocy środków technicznych, administracyjnych i przestrzennych.

Planowanie przestrzenne jest narzędziem dla realizacji postulatów kształtowania i ochrony środowiska. Najważniejszą rolę dla właściwego funkcjonowania i zachowania równowagi środowiska pełnią wszystkie elementy przyrodnicze: lasy, wody, tereny podmokłe, łąki i wszelkie formy zadrzewień.

Obszar gminy Skąpe charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami przyrodniczo-użytkowymi. Występują tu zarówno ekosystemy cenne przyrodniczo, które należy chronić, jak i obszary o względnie korzystnych walorach fizjograficznych, które nadają się pod zabudowę głównie o charakterze mieszkaniowym.

Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego zawsze powoduje zmiany przyrodniczych uwarunkowań i w jakimś stopniu obniża predyspozycje terenu do przebiegu procesów przyrodniczych. Dlatego niezwykle istotne jest przypisywanie funkcji poszczególnym obszarom, a także wskazywanie sposobu realizowania tych funkcji, poprzez różne formy zagospodarowania przestrzennego, bowiem od nich zależy faktyczny stopień przekształceń struktury przyrodniczej.

Na terenach zurbanizowanych niezwykle ważna jest dbałość o rozwój ogólnodostępnych terenów wypoczynkowych, ochrona biotopów i różnorodności gatunkowej. Priorytetowe są obszary niezabudowane, ponieważ to one mają kluczowe znaczenie dla zachowania stanu biocenoz w ich biotopach.

Należy podkreślić, że dotychczasowa polityka przestrzenna gminy Skąpe pozwoliła na zachowanie cennych kompleksów leśnych, zadrzewień oraz łąk o wysokiej bioróżnorodności. Ważne jest kontynuowanie tego kierunku oraz podejmowanie we właściwy sposób prac porządkujących gospodarkę wodną, ponieważ ma to pozytywny wpływ na środowisko biocenotyczne.

Dotychczasowe użytkowanie i sposób zagospodarowywania kompleksów leśnych, zadrzewień, łąk ocenia się, jako prawidłowe, ale wymaga jeszcze zwiększenia działań ukierunkowanych na umożliwienie mieszkańcom korzystania z ich walorów w sposób kontrolowany, poprzez stworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji (parkingi, miejsca wypoczynku, ścieżki edukacyjne, ścieżki rowerowe).

Teren gminy Skąpe wykazuje się znaczną mozaikowością. Obszary zurbanizowane przeplatają się ze zwartymi kompleksami leśnymi, łąkami i użytkami rolnymi oraz wodami powierzchniowymi. Wszystko to wraz ze stosunkowo łagodnymi warunkami klimatycznymi, wpływa na bogactwo flory, fauny i zajmowanych przez nie siedlisk. Wysokie walory przyrodnicze obszaru jednoznacznie wskazują na konieczność zachowania istniejącego stanu ochrony. Warunkiem tego jest jednak przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym skanalizowanie ruchu turystycznego, zachowanie otwartych przestrzeni (łączników) pomiędzy poszczególnymi cennymi przyrodniczo fragmentami gminy. Analizując aktualnie obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i inne dokumenty planistyczne zakłada się, że zasady te zostaną zachowane w POG.

Projekt POG przewiduje utrzymanie ochrony na dotychczas ustanowionych formach ochrony przyrody. W dokumentach planistycznych każdorazowo uwzględnia się ograniczenia, zakazy,

zalecenia, dopuszczenia w zagospodarowaniu terenów, wynikające z objęcia daną formą ochrony przyrody.

Lokalizację elektrowni słonecznych dopuszczono w strefach planistycznych SR poza obszarami chronionymi: Natura 2000, Obszarami Chronionego Krajobrazu, Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną. Niedokładności w przebiegu granic tych obszarów chronionych z granicami działek geodezyjnych, (które są również granicami stref planistycznych) wynikają z wcześniejszych danych geodezyjnych przyjętych w trakcie ich wyznaczania. Są to niewielkie odstępstwa rzędu do ok. 10 m od granicy działki do weryfikacji w oparciu o ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Należy tu zaznaczyć, że w trakcie procedury uzgadniania i opiniowania POG uwzględniono złożone uwagi, które dotyczyły w szczególności obszarów chronionych. Wiąże się to większą ochroną tych obszarów niż pierwotnie planowana. Tę informację należało wprowadzić do niniejszego dokumentu.

W związku z powyższym, nie przewiduje się wzrostu negatywnego wpływu planowanego zagospodarowania na ochronę przyrody.

Na etapie ustalania szczegółowego zagospodarowania terenu w planach miejscowych, ważne jest wskazywanie terenów zieleni urządzonej w nowych zespołach osiedli mieszkaniowych.

Potrzeba szerszego udostępniania lasów mieszkańcom poprzez odpowiednie zagospodarowanie, pozwala na skanalizowanie ruchu turystycznego, ogranicza niekontrolowaną dewastację i zapewnia ochronę terenów cennych przyrodniczo.

W celu zachowania bogactwa fauny ważna jest ochrona i kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących w sposób hamujący na jego degradację. Niezbędne jest rozszerzanie i utrwalanie dobrej kondycji ekologicznej obszarów objętych ochroną ze względu na duże walory przyrodnicze.

Szczególnie istotne jest dbanie o właściwe zagospodarowywanie wód deszczowych, szczególnie na nowo projektowanych terenach zurbanizowanych, poprzez projektowanie systemów odprowadzających wody deszczowe. Ma to znaczenie w kontekście prognozowanych zmian klimatu, przejawiających się występowaniem coraz większej ilości zjawisk ekstremalnych, takich jak np. deszcze nawalne.

Niezwykle ważne jest stopniowanie funkcji, w szczególności odseparowanie terenów przemysłowych, produkcyjnych, magazynowo-składowych, od terenów o funkcji mieszkaniowej.

Przewidując rozwój terenów zurbanizowanych, nie uda się w pełni wykluczyć uciążliwości związanych z istniejącym i projektowanym układem komunikacyjnym. Jednakże, pomimo negatywnych oddziaływań układu komunikacyjnego na środowisko, należy stwierdzić, że system komunikacyjny stanowi integralną część terenów zurbanizowanych gminy i decyduje o ich funkcjonowaniu i rozwoju. Jest ściśle związany i wzajemnie współzależny praktycznie z każdą z form zagospodarowania terenu, realizuje jedną z głównych form aktywności człowieka – mobilność, na którą są zorientowane współczesne struktury przestrzenne.

Zakładane kierunki rozwoju poszczególnych jednostek osadniczych gminy nie stwarzają zagrożeń, ponieważ są realizowane z pełnym respektowaniem obowiązujących przepisów z dziedziny ochrony środowiska i lokalnych uwarunkowań ekofizjograficznych.

Projektowane wyznaczenie terenów zurbanizowanych wymagać będzie dodatkowych działań zabezpieczających środowisko przyrodnicze w zakresie:

- uzbrojenia terenów zurbanizowanych i projektowanych do urbanizacji w media infrastruktury technicznej niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania tych terenów zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w celu zabezpieczenia przed skażeniem wód, gleby i powietrza,
- stopniowania uciążliwości funkcji terenu w celu „wygaszenia” konfliktów.

POG rozstrzyga również w sprawie lokalizacji OZE. Zgodnie z definicją ustawową, odnawialne źródło energii (zwane dalej OZE) to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otoczenia, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego, biometanu, biopłynów oraz z wodoru odnawialnego. Energia odnawialna stanowi alternatywę dla konwencjonalnych źródeł energii, jakimi są paliwa kopalne, m. in. węgiel kamienny, węgiel brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny.

Obecnie na terenie gminy Skąpe zlokalizowane są: trzy obszary farm fotowoltaicznych: działka nr ewid. 195/9 obręb Łąkie, działka nr ew. 154/3 obręb Niesulice, działka nr ewid 263 obręb Skąpe.

Ponadto, Gmina posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie lokalizacji farmy wiatrowej w obrębach Radoszyn, Darnawa.

W planie ogólnym umożliwiono lokalizację odnawialnych źródeł energii na terenach produkcji rolnej w odległości nie mniejszej niż 250 m od granicy stref z zabudowy mieszkaniową i dotyczy to energii pozyskiwanej ze słońca i wodoru. Wyjątkiem jest obszar zlokalizowany na północny wschód od miejscowości Łąkie, w którym funkcjonuje elektrownia słoneczna.

Lokalizacja elektrowni wiatrowych dopuszczona jest wyłącznie na obszarach wyznaczonych już w planach miejscowych oraz w obecnie sporządzanych dwóch planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego.

Diagnoza stanu naruszeń, ocena gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska w gminie pozwala określić działania, jakie samorząd i społeczność lokalna winny podjąć, by skutki zagrożeń środowiska zminimalizować i umożliwić jego funkcjonowanie.

Projektowane zagospodarowanie musi uwzględniać przepisy obowiązującego prawa w zakresie oddziaływania inwestycji na środowisko, w tym zdrowie ludzi. Wobec powyższego, rozwiązania przyjęte w dokumentach planistycznych muszą spełniać warunki w zakresie ochrony środowiska i możliwości przebywania w nim ludzi bez narażania na negatywne znaczące oddziaływanie przedsięwzięć.

Biorąc pod uwagę fakt, iż POG określa tylko kierunki w zagospodarowaniu przestrzeni, bez określania szczegółowych rozwiązań, większość zaleceń zawartych w prognozie powinna być uwzględniona i uszczegółowiona na etapie sporządzania przyszłych planów miejscowych, a także innych, szczegółowych dokumentów strategicznych.